

RAPORTEJA 199

AALTO-KESKUS KOTISEUDUN OSANA

SULEVI RIUKULEHTO JA JENNA PESONEN

AALTO-KESKUS KOTISEUDUN OSANA

SULEVI RIUKULEHTO JA JENNA PESONEN

Suomen Tietokirjailijat ry on tukenut tämän kirjan kirjoittamista.

Julkaisija	Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti
	Kampusranta 9 C 60320 SEINÄJOKI
	Lönnrotinkatu 7 50100 MIKKELI
Sarja	Raportteja 199
Kansikuva	Jenna Pesonen. Aalto-keskus Lakeuden Ristin tornista länteen.
ISBN	978-951-51-3783-8 (pdf)
ISSN	1796-0630 (pdf)

JULKISEN PAIKAN KOKEMISTA TUTKIMASSA

Tunnettujen arkkitehtien luomuksia tarkastellaan usein taideteoksina, esteettisenä kokemuksena tai välittömänä käyttäjäkokemuksena. Jokainen näistä lähestymistavoista on omalla tavallaan oikea. Tässä julkaisussa pyritään vielä yleisemmälle kokemisen tasolle: tavoitellaan julkisen paikkakokemuksen syvempää ymmärrystä ihmisten koitoisuuden osana. Millainen asema arvostetulla arkkitehtoonisella kohteella ja julkisella paikalla on ihmisten päivittäisessä elämässä ja kotiseutukokemuksessa? Kohteena on Seinäjoella sijaitseva Aalto-keskus.

Tutkimuksen taustalla oli Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistyksen aloite sisällön tuottamiseksi julkisen paikan merkitysten ja käyttötapojen muutosta Aalto-keskuksessa käsittelevään seminaaripäivään. Tilaisuus oli osa alueellista Suomi 100 -juhlaohjelmaa. Tapaustutkimuksen toteuttamiseksi valmisteltiin aineistonkeruuhanke: *Seinäjoen Aalto-keskus koettuna*, jonka rahoittivat Seinäjoen yliopistokeskus ja Alfred Kordelinin Seinäjoen rahasto. Vastuullisena tutkijana toimi aluehistorian ja kulttuuriperinnön tutkimusjohtaja Sulevi Riukulehto, tutkimusavustajana Jenna Pesonen. Aineisto kerättiin sanavirikemenetelmällä neljässä ryhmäkeskustelussa. Ensiraportointi tehtiin korkeakouluyhdistyksen seminaarissa 13.9.2017 osana ensimmäistä Alvar Aalto -viikkoa, jonka päätoteuttajana oli Alvar Aalto -säätio kumppaneinaan Seinäjoen kaupunki sekä joukko rakennus- ja suunnittelualan yrityksiä. Aineistokeruuta jatkettiin vuonna 2018, ja tuloksia esiteltiin kansainväliselle tiedeyhteisölle turismia ja kulttuuriperintöä käsittelevässä konferenssissa New Delhissä marraskuussa 2018.

Kirjan toinen kirjoittaja Jenna Pesonen teki pohjatyön lukuihin 1 (Aalto-keskus Seinäjoella) ja 4 (Kokemuksia Seinäjoelta: Aalto-keskus koettuna). Hän litteroi pääosin kolme ensimmäistä kotiseutukeskustelua ja valokuvasi Aalto-keskuksen rakennukset. Neljännessä keskustelussa avustajana oli Niina Paasovaara. Timo Suutari ja Katja Rinne-Koski auttoivat seulomaan aiemmin kerätyt kotiseutuaineistot Aalto-yhteyksien tunnistamiseksi lukuun 3 (Alvar Aalto eteläpohjalaisten kotiseutukeskusteluissa). Kirjan on taittanut Jaana Huhtala. Tilaisuuksien järjestämisessä avuksi ovat olleet Into Seinäjoki ja Seinäjoen kaupungin kulttuuritoimi. Nimistöön liittyviä tietoja antoi Markus Aaltonen. Aalto-keskuksen peruskorjauksesta kertoi kaupunginarkkitehti Jussi Aittoniemi. Olennaisimpia voimia tämän kirjan takana ovat kuitenkin ne nimettömiksi jäävät 34 seinäjokelaista, jotka osallistuivat kotiseutukeskusteluihin ja näin tietämättään muodostivat tähän kirjaan dokumentoidun kokonaiskuvan Aalto-keskuksen kokemuksellisesta merkityksestä seinäjokelaisten kotiseudun osana. Kiitos suopeasta suhtautumisesta ja avoimista ajatuksista.

Sulevi Riukulehto

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	7
ABSTRACT	9
AALTO-KESKUS SEINÄJOELLA	11
MATKAILUKOHDE KOTISEUTUKOKEMUKSEN OSANA	22
ALVAR AALTO ETELÄPOHJALAISTEN KOTISEUTUKESKUSTELUISSA	28
KOKEMUKSIA SEINÄJOELTA: AALTO-KESKUS KOETTUNA	34
Seinäjoki	35
Kaupungin keskusta?	43
Seurakunta ja minä	54
Kulttuuria ihmisille	60
Viranomaisasia!	68
Kotiseudun tärkeät asiat	76
JOHTOPÄÄTÖKSIÄ: AALTO-KESKUS KOKEMUKSENA	88
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	93

TIIVISTELMÄ

Kirjassa selvitetään arkkitehtonisen matkailukohteen kokemuksellista merkitystä asukkaiden kotiseudun osana. Tutkimuksen aineisto kerättiin neljässä virikekeskustelussa vuosina 2017–2018. Keskustelukutsussa, juonnossa ja tilaisuuksissa käydyissä sanavirikkeissä ei viitattu millään tavoin Alvar Aaltoon tai Aalto-keskukseen. Kun seinäjokelaiset keskustelivat omasta kotiseudustaan, Aalto-keskus on kuitenkin puheiden keskeistä sisältöä. Vapaasti valittaessa sen nimesi kotiseutunsa kaikkein tärkeimpien asioiden joukkoon 5 keskustelijaa 34:stä. Aalto-keskuksella on suuri kotiseutuarvo. Se on arkinen asiointipaikka ja elämäntapahtumien tärkeä näyttämö, osa arkea ja juhlaa.

Asiasanat: Alvar Aalto, kokemuksellisuus, virikekeskustelu, Seinäjoki

ABSTRACT

EXPERIENCING A PUBLIC PLACE AS PART OF HOME

In this book the focus is in the experiencing an architectural attraction, Aalto Center, as part of people's multiscalar home. We try to explain what kind of role the attraction has in everyday life and in the sense of home for the neighboring people. The interest lies in the experiences of ordinary people of the region. The case is Aalto Center in Seinäjoki, Finland. The home experience data were collected in four elicited group discussions in 2017–2018. Five informants out of 34 mentioned Aalto Center among the top-three factors that make Seinäjoki their home. Aalto Center is a place of doing business and an important stage of events, part of daily life as well as celebration.

Keywords: Alvar Aalto, experiential home, elicited group discussion, Seinäjoki

AALTO-KESKUS SEINÄJOELLA

Seinäjoella on Suomen oloissa poikkeuksellisen näyttävä hallinto- ja kulttuurikeskus. Se on nimetty suunnittelijansa arkkitehti Alvar Aallon (3.2.1898–11.5.1976) mukaan yksinkertaisesti Aalto-keskukseksi – ilman sijaintia osoittavaa paikannimeä – ikään kuin luomaan vaikutelmaa sinä varsinaisena ja itseoikeutettuna kaupunkikeskuksena, jonka mestarin kynä oli luonut. Alvar Aalto oli syntyisin samasta maakunnasta, Kuortaneelta (tarkemmat elämäkertatiedot ks. Schildt 1984, 1987 & 1991). Hänestä tuli ylivoimaisesti merkittävin suomalaisarkkitehti ja yksi kaikkein tunnetuimmista suomalaishumanisteista. Arkkitehtuurin historiankirjoituksessa hänet nimetään yleisesti maailman viiden tärkeimmän huippufunktionalististin joukkoon.

Paitsi rakennuksia Aalto suunnitteli ja valmisti myös huonekaluja, lasiesineitä, veistoksia ja maalauksia, mutta piti itseään aina nimenomaan arkkitehtinä (esim. Aalto 1940/1997, 102; Aalto 1954/1997, 257–258). Suomalainen yleisö pitää häntä epäilemättä funktionalistina, mutta itse hän kuvasi taidettaan orgaaniseksi arkkitehtuuriksi tarkoitustaan tuon paremmin selittämättä (Hynynen 2014).

Aalto-keskus Seinäjoella. Pohjakuva Kalevi A. Mäkinen 2009.

Aallon kuuluisimpiin julkisiin töihin lukeutuvat muun muassa Viipurin kirjasto (1927–1935, Venäjä), Baker House MIT:n kampuksella (1949, Massachusetts, USA), Säynätsalon kunnantalo (1949–1951), Alvar Aalto Kulttuuritalo Wolfsburgissa (1962, Saksa), Helsingin Finlandia-talo (1967–1971) ja Essenin Aalto-teatteri (1988, Saksa). Hän suunnitteli myös yksityiskoteja, kuten Tartossa sijaitsevan Villa Tammekannin (1932–1933, Viro), Villa Mairean Noormarkussa (1939) ja Bazoches-sur-Guyonissa sijaitsevan Maison Louis Carrén (1959, Ranska).

Seinäjoella sijaitseva Aalto-keskus ei kuulu Aallon kaikkein tunnetuimpiin töihin, vaikka se onkin huomattava ja ehdottomasti täydellisin arkkitehtuurinen kokonaisuus hänen tuotannossaan. Tämä tutkimus ei pyri kuvaamaan Aalto-keskuksen rakentamisen historiaa eikä keskuksen yksittäisiä rakennuksia, vaan Aalto-keskuksen merkitystä seinäjokelaisten kotiseutukokemuksen osana. Sen taustoitukseksi riittää lyhyt esittely alueen rakennuksista.¹

Aalto-keskus koostuu kuudesta päärakennuksesta, jotka pääosin valmistuivat vuosien 1960 ja 1968 välillä, vain kaupunginteatterin täydennys toteutettiin Aallon kuolemn jälkeen 1980-luvulla. Kohteet ovat rakentamisjärjestyksessä

1. Lakeuden Risti (1957–1960)
2. Seurakuntakeskus (1965–1966)
3. Kaupungintalo (1961–1962)
4. Kirjasto (1964–1965)
5. Valtion virastotalo (1966–1968)
6. Kaupunginteatteri (1986–1987)

Lisäksi Aalto-keskuksen kokonaisuuteen kuuluu laajoja julkisia tiloja: Kansalaistori (7) ja Kirkkopuisto (8) sekä pieni yksityiskotina oleva puutarhurin talo (9).

LAKEUDEN RISTI (1957–1960)

Vuonna 1951 Alvar Aalto osallistui Seinäjoen seurakunnan järjestämään kilpailuun suuren kirkko- ja seurakuntakeskuksen rakentamiseksi. Aalto voitti kilpailun Lakeuksien risti -nimisellä ehdotuksella, jonka pohjalta hän teki kirkon täydelliset piirustukset vuonna 1956. (Schildt 1998, 94–95). Lopulta Lakeuden Ristiksi nimetty kirkko valmistui vuonna 1960. (Linden 1998, 28.) Lakeuden Risti rakennettiin lähes alusta loppuun käsityönä, alun perin kirjaimellisesti keskelle peltomaisemaa, sillä pellot olivat vielä 1960-luvulla olennainen osa Seinäjoen kaupunkikuvaa. Jylhä, 65 metrin korkuinen kellotorni on yhä nykyisinkin Seinäjoen tunnetuin maamerkki. (Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella)

Lakeuden Ristissä huomio kiinnittyy sen monumentaaliseen, katedraalimaiseen kokoon. Jo kirkkosali on muodoltaan niin sanottu katedraalikirkko. Lattiapinta-alaa koko kirkkorakennuksessa on yli 1 600 neliömetriä ja istumapaikkoja 1 200. (Aaltonen & Heikkilä 2015, 3.) Näin mahtavan kirkon rakentaminen kasvavaan, mutta sittenkin varsin pieneen maakuntakeskukseen, epäilytti monia, sillä itse seurakunnassa oli tuolloin vain noin 14 000 jäsentä. (Aaltonen 2005, 59) Epäilyistä huolimatta suurin osa seurakuntalaisista oli kuitenkin tyyty-

¹ Yksityiskohtaisempaa historiakuvausta Aalto-keskuksen rakentumisesta hakevat voivat kääntyä tietokirjailija Markus Aaltosen tuotantoon, ennen muuta kirjaan *Näkyyhän se varmasti?* 2005.

Lakeuden Ristin torni on
Seinäjoen tärkein maamerkki.
Kuva Jenna Pesonen.

väisiä uuteen kirkkoonsa. Osa rakennuskustannuksista katettiin lahjoitusvaroin. Lahjakirjaan kertyneet 1 080 nimeä osoittavat seurakuntalaisten omaa sitoutumista kirkkohankkeeseen. Lakeuden Rististä tuli heidän oma kotikirkkonsa.

Arkkitehti itsekkin toteaa, että kirkko, jota voisi kokonsa puolesta nimittää katedraaliksi, tuli määräämään muidenkin keskustarakennusten koon ja laadun (Schildt 1998, 95). Näin Lakeuden Rististä ja sen tornista tuli – ei vain Aalto-keskusta – vaan koko Seinäjoen keskustan rakentamista ohjaava mittapuu.

Lakeuden Ristin kohdalla voidaan puhua myös kokonaistaideteoksesta. Aalto on suunnitellut myös kirkon sisustuksen: ovenkahvat, valaisimet ja penkit ovat hänen käsialaansa. Koska kirkkosalin takaosa kohoaa etuosaa korkeammalle, rakennus madaltuu ja kapenee alttarille päin tultaessa. (Schildt 1998, 95; Penttilä 2011, 11.) Rakennuksen perusratkaisut noudattavat pääosin alkuperäistä kilpailuehdotusta. Näkyvä ero on julkisivumateriaalissa. Aalto toivoi pintaan mustaa graniittia, mutta kustannussyistä oli tyydyttävä valkoiseksi rapattuun tiileen. Vain sivukappeli sai graniittipäällysteen. Kirkon sisätilat on pinnoitettu punahongalla, marmorilla ja terrakottatiilellä (Aaltonen & Heikkilä 2015, 3; Schildt 1998, 95).

Kirkkosalin rinnalla on kappeli, jossa pidetään pieniä kirkollisia toimituksia. Kappelin ikkunaa koristaa Aallon suunnittelema ikkunamaalaus: Etelä-Pohjanmaan virrat. Aallolta ovat myös kappelin ehtoollishopeat sekä kirkkotekstiilit. (Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella)

Tornin juurelle Aalto suunnitteli vesialtaan, jonka veistos Kyyhkynen lähteellä paljastettiin Seinäjoen seurakunnan satavuotisjuhliissa vuonna 1963 (Penttilä 2011, 16; Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella).

SEURAKUNTAKESKUS (1965–1966)

Ensimmäiset seurakuntakeskuksen pääpiirustukset laadittiin jo kirkon pääpiirustusten yhteydessä (1956). Nekin noudattavat vuoden 1951 kirkkokilpailun ajatusta. (Aaltonen 2005, 121.) Mustavalkoinen Lakeuden Ristin värimaailma toistuu myös seurakuntakeskuksen julkisivuissa. Jo vuonna 1951 Aalto hahmotteli seurakuntakeskuksen U-kirjaimen muotoon, kirkkopihaa kolmelta sivulta rajaavaksi rakennukseksi. Rakennusten suojaama sisäpiha sopii myös ulkoilmatilaisuuksien järjestämiseen. Seurakuntakeskus valmistui kirkon yhteyteen vuonna 1966. (Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella.)

Arkkitehtuurisesti seurakuntakeskuksen keskeisimpiä tiloja ovat sisääntuloaula, seurakuntasali ja ala-sali. Tilojen arvokkuutta on korostetty materiaalivalinnoin; arvokkaimmissa tiloissa on käytetty tammea. Niinpä seurakuntasalin lattiassa on tammiparketti, eteishallin lattissa tiili. (Schildt 1998, 94–95; Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella.)

Seurakuntakeskuksen myötä Lakeuden Rististä rakentui käytännössä kolmen kirkon sarsa: Lakeuden Ristin katedraali, sisäpihan ulkoilmakirkko ja seurakuntakeskuksen sali, jota kutsutaan myös pienkirkoksi. Neljäntenä kirkkotilana kokonaisuuteen liittyy vielä kappeli. Punahonkaisten penkkien yhtenäinen teema toistuu sekä seurakuntasalissa että Lakeuden Ristissä. Seurakuntasalin seinien alaosaa hallitsee punapyökkiverhous. Materiaalivalinnoissa on mietitty myös tilan akustiikkaa. (Penttilä 2011, 20.)

Seurakuntakeskuksen tilat ovat monikäyttöiset. Kokous-, työ- ja kerhohuoneiden lisäksi siellä on rippikoulutiloja ja musiikkisali. Rakenteita on myöhemmin kunnostettu ja täydennetty. Osa alkuperäisistä sisäseinistä on purettu, ja niitä on tehty lisää. (Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella.) Silmään pistävän täydennys on vuonna 2001 valmistunut, seurakuntakeskuksen eteläpuolelle rajautuva toimistorakennus Kirkkonkranni, johon sijoittuvat kirkkoheranvirasto ja taloustoimisto. (Penttilä 2011, 45).

Lakeuden Risti ja seurakuntakeskus. Kuva Jenna Pesonen.

KAUPUNGINTALO (1961–1962)

Vuonna 1959 järjestettiin Seinäjoen keskustan suunnittelukilpailu. Teollisuuskauppala oli saamassa kaupunkioikeudet, joten kilpailun pääkohteeksi muodostui luontevasti kaupungintalo. Voittaja oli jälleen Aallon ehdotuksellaan Kaupungintalo A. Talo valmistui nopeasti, jo vuonna 1962. Lähtökohtanaan kirkko ja senviereinen seurakuntakeskus Aalto suunnitteli kaupunkikeskukseensa sarjan toisiinsa liittyviä aukioita, joita hallinto- ja kulttuurirakennukset tulisivat reunustamaan. (Schildt 1998, 146, 149; Mosso 1967, 156.)

L:n muotoinen rakennus ulottuu Kirkkokadun suuntaisena miltei teatterirakennukseen saakka. Kaupungintalon puitteet ovat käsittelemätöntä puuta, katto kuparia, kivijalat ja portaikot graniittia. 1960-luvulle tultaessa Aalto kiinnostui keraamisista laatoista ja luonnonkivistä, jotka eivät olleet materiaaleina herkkiä valon ja sään vaikutuksille. Keraamisen sauvatiilen Aalto kehitti Kansaneläkelaitoksen pääkonttoria (1953–56) suunnitellessaan. Sitä käytettiin ensimmäisen kerran Seinäjoen kaupungintalon julkisivussa. Tummansiniset sauvatiilet erottavat talon kaupallisista ja yksityisistä rakennuksista ja korostavat hallintorakennuksen ainutlaatuisuutta (Aaltonen & Heikkilä 2015, 4; Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella).

Kaupungintalon pääsisäänkäynti on pylväshalli, josta nousee kaksi portaikkoa: toinen viraston asiakkaille ja toinen valtuustosaliin. Vuosien varrella rakennus on palvellut kaupunginvirastojen lisäksi muun muassa äitiys- ja lastenneuvolana sekä kouluhammashoitolana. Taloon ovat sijoittuneet vuorollaan myös kaupunginjohtajan, talonmiehen, vahtimestarin ja

Kaupungintalo kansalaistorilta. Kuva Jenna Pesonen.

terveyssisaren asunnot. Vuosina 1975 ja 1981 kaupungintalon B-osassa sijainneet asunnot muutettiin toimistoiksi (Linden 1998, 29). Kaupungintalo on alusta alkaen palvellut myös monipuolisena kulttuuritalona. Siellä on järjestetty teatteria, konsertteja ja taidenäyttelyjä.

Aalto-keskuksessa luonnonympäristö sulautuu rakennuksiin. Kaupungintalossa Kansalaistorin puolella nurmitasanteet muodostavat portaikon, joka johtaa loivin askelin toisen kerroksen aulaan. Siellä sijaitsee kaupungintalon olennaisin tila, valtuustosali, rakennuksen korkeimmassa osassa. (Linden 1998, 29; Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella)

Aalto-keskuksen perusteellinen kunnostuskierros aloitettiin vuonna 2013 kirjastorakennuksesta. Kaupungintaloa on korjattu 2013 alkaen vaihteittain, laajin vesikatto- ja sisäpuolinen korjaus tehtiin 2017–2019. (Aittoniemi 2019)

KAUPUNGINKIRJASTO (1964–1965)

Kirjastotalo antoi Aallolle jälleen uuden tilaisuuden kehittää kaupunkikeskustan kokonaisuutta. Rakentamispäätöksellä juhlistettiin osaltaan Seinäjoen kaupunkioikeuksia vuonna 1960. Ensimmäiset luonnokset sekä tilaohjelma hyväksyttiin seuraavana vuonna. Kirjastorakennus valmistui 1965. Se edustaa niin sanottua vapaamuotoista salikirjastotyyppiä. (Aaltonen 2005, 113; Aaltonen & Heikkilä 2015, 6–7.) Kirjaston pelkistettyjä julkisivuja hallitsevat säleikköjen peittämät ikkunanauhat. Sisäänkäynti on piilotettu suojaseinäkkeen taakse. Rakennuksen erikoisuus on viuhkamainen kirjastoli, joka murtaa suorakaiteisen perusmuodon. (Schildt 1998, 182.) Se luo tilan tuntua, tarjoaa avaran näkymän ja auttaa henkilökuntaa valvontatyössä. Ennen kaikkea viuhka levittää kirjastoliin tehokkaasti luonnonvaloa. Aallolle tyypilliset kaarevat osat vahvistavat tilojen hierarkiaa. (Linden 1998, 30; Mosso 1967, 157.)

Kirjasuyvennys eli monttu on Aallon kirjastoissa toistuva tilaratkaisu. Seinäjoen montun erikoisuuksia ovat lukusuyvennyksen kolmikulmaiset pöydät messinkilamppuineen. Myös lukusalin valaisuun käytetään mustikkalamppuja – nykyisin kunnostettuina entisillä paikoillaan. (Aaltonen & Heikkilä 2015, 6-8; Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella.)

Pääsalista erillään sijaitsevat lastenosasto, käsikirjaosasto, kokoushuoneet ja toimistotilat. Aiemmin pohjakerroksessa olivat myös arkisto, näyttelytilat sekä talli kirjastoautolle. (Schildt 1998, 182; Aaltonen & Heikkilä 2015, 6.)

Jo 1970–1980-lukujen taitteessa kirjasto kävi ahtaaksi. Tästä huolimatta rakennus palveli Seinäjoen pääkirjastona ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakirjastona vielä 30 vuotta. Uusi pääkirjasto, Apila, valmistui Aalto-keskuksen yhteyteen vuonna 2012. Arkkitehtitoimisto JKMM:n arkkitehtien ratkaisussa kirjastot yhdistyivät toisiinsa maanalaisella käytävällä. (Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella.) Aallon suunnitteleman kirjaston peruskorjaus tehtiin 2013–2015. Kaupunginkirjasto palautettiin lähestulkoon alkuperäisen suunnitelman mukaiseksi. Myös huonekaluja ja valaistusta entisöitiin ja saatettiin vanhoille paikoilleen. Toimistotiloihin sijoittuivat Seinäjoen kaupungin kulttuuripalvelut. (Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella.)

VALTION VIRASTOTALO (1966–1968)

Kaupungintalon jälkeen Aallon Seinäjoki kasvoi nopeasti kokonaiseksi hallintokeskukseksi. Kaupunginkansliassa heräsi ajatus tuoda samaan yhteyteen myös valtion palveluja. Virastotalon osaa kaupunkikeskuksen muita rakennuksia täydentävänä elementtinä haluttiin koros-

Kaupunginkirjaston sisäänkäynti. Kuva Jenna Pesonen.

taa määrittämällä sille matalampi rakennuskorkeus: kaksi kerrosta. Lopullisessa versiossa talo sai kuitenkin kolmannen kerroksen, mikä vahvisti vaikutelmaa virastotalosta keskuksen sulkevana läntisenä päätyseinänä. Aallon virastotalon pääpiirustukset valmistuivat vuonna 1966, ja talo valmistui valtion rakennusohjelmien mukaisesti vuonna 1968. (Aaltonen 2005, 128–131.)

Virastotalo on kauttaaltaan valkoiseksi rapattu. Vain keraamiset sauvatiilet poikkeavat valkoiseksi maalatusta julkisivusta. (Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella.) Monet yksityiskohdat viittaavat keskuksen aiemmin rakennettuihin osiin. (Aaltonen 2005, 132.) Kaikki Aalto-keskuksen rakennukset kuuluvat selvästi samaan arkkitehtooniseen perheeseen.

Alun perin virastotalossa toimivat poliisi, esikunta, työnvälitys, verotoimisto, tuomio- kunta ja kansakouluntarkastajien toimisto. Lisäksi rakennuksessa oli neljä asuinhuoneistoa. (Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella.) Valtion toimintojen kasvaessa asunnot ja kokous- tilat muutettiin työhuoneiksi vuoden 1995 jälkeen (Penttilä 2011, 44). Sittenkin tilat jäivät väijäämättä liian pieniksi. Vuonna 2003 tämäkin rakennus siirtyi valtiolta kokonaan Sei- näjoen kaupungin omistukseen. (Aaltonen 2005, 132.) Virastotalo remontoitiin kaupungin virastojen käyttöön vuosina 2017–2019.

Virastotalon arvokkaimpana osana pidetään vanhaa käräjäsalia (Museovirasto 2009). Salin keraamiset sauvatiilet viestivät arvokkuutta myös ulospäin. Käräjäsalin ikkunat on pei- tetty ulkopuolelta säleiköllä, joka ulkomuodollaan pehmentää mahdollisia häiriöitä. Valais- tusta ja akustiikkaa parantavat tammirimoitus ja juuttikangasverhoilu. (Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella.) Sali on nykyisin kokoushuoneena. (Museovirasto 2009).

Virastotalon sisäänkäynti. Kuva Jenna Pesonen.

Virastotalo on olennainen Aalto-keskuksen osa. Monesti sitä on kuitenkin pidetty muille rakennuksille alisteisena. Siinä on nähty Aalto-keskuksen rauhallinen tausta, joka ei huuda itselleen yhtä suurta huomiota kuin kaupungin ja seurakunnan rakennukset. (Aaltonen & Heikkilä 2015, 5; Aaltonen 2005, 131).

KAUPUNGINTEATTERI (1987)

Alvar Aallon 1920- ja 1930-luvuilla suunnittelemat teatterit olivat yleensä osa isompaa rakennuskompleksia, jolla oli muitakin tehtäviä. Niin on myös Seinäjoen kaupunginteatteriehdotuksessa. Aallon kilpailuehdotus Seinäjoen teatteriksi osoitti myös tulevan teatteritalon sijainnin ja määräsi sen muodon. (Schildt 1998, 186–187.) Varhaisin suunnitelma teatterista oli mukana kilpailussa jo vuonna 1958, mutta varsinaiset alustavat piirustukset Aalto laati kymmen vuotta myöhemmin, 1968. Rakentaminen kuitenkin lykkääntyi rahoitusvaikeuksien vuoksi melkein 20 vuotta. (Aaltonen & Heikkilä 2015, 5; Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella). Teatterilla oli muita Aalto-keskuksen rakennuksia enemmän vaikeuksia edetä kaupungin investointiohjelmassa.

Alun perin Aallon mielessä oli vapaamuotoinen 348-paikkainen ja suorien ulkoseinien rajaama katsomo, mutta lopullisessa suunnitelmassa päädyttiin suurempaa kokoon. (Schildt 1998, 187) Muitakin muutoksia tehtiin. Teatteri valmistui kokonaisuudessaan vasta vuonna 1987, Elissa Aallon johdolla, 11 vuotta Alvar Aallon kuoleman jälkeen. Arkkitehtitoimisto Alvar Aalto & Co muokkasi 1960-luvulla tehdyt piirustukset 1980-luvun teatteritoiminnan vaatimalle tasolle, kuitenkin Aallon alkuperäistä suunnitelmaa mahdollisimman pitkälle kunnioittaen. Olennainen muutos tehtiin Seinäjoen kaupunginvaltuuston vaatimuksesta, kun teatterin valkea rappaus vaihdettiin himmeään valkoiseksi keraamiseksi sauvoitukseksi. (Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella; Penttilä 2011, 37.)

Teatterin muoto koostuu limittäisistä suorakulmioista. Avarassa sisääntuloaulassa on vapaamuotoinen vaatesäiliön tiski sekä 120-paikkainen kahvila. (Schildt 1998, 187.) Näyttämöjä on neljä. Alvar-saliksi nimetyn päänäyttämön katsomossa on 429 istumapaikkaa. Kuparipäällysteinen katsomo ja näyttämö nousevat rakennuksen pääosasta ja muodostavat vastakohdan julkisivun keraamiselle tiilelle. Sisääntuloaulan perällä oleva teatteriravintola toimii päivisin lounasravintolana. Suurista ikkunoista avautuu näkymä Aalto-keskuksen Kansalaistorille. (Seinäjoki 2017, Alvar Aalto Seinäjoella; Schildt 1998, 187.)

Kaupunginteatterin julkisivu on valkoista posliinisauvaa. Lämpö noudattaa uskollisimmin vuoden 1968 pääpiirustuksia. Sen sisustukseen Elissa Aalto sovelsi muun muassa Teknillisen korkeakoulun päärakennuksen (1949–1964) sekä Finlandia-talon (1962–1973) yleisötilojen ratkaisuja. (Penttilä 2011, 38.) Teatterin lämpiössä oli pitkään esillä viisi Aallon kuuluisaa puuntaivutustyötä sekä Alvar ja Aino Aallon suunnitteleminen lasien kokoelma, joka sisältää yli 200 lasitaideteosta. Apila-kirjaston valmistuttua kokoelma sijoitettiin Aalto-kirjastoon (Kamila 2013.)

Teatterin toimintatilojen peruskorjaus aloitettiin vuonna 2018. Työ tehdään monessa vaiheessa käytön lomassa. Teatteritekniikan osalta työ valmistui elokuussa 2019, rakennuksen osalta työt saadaan päätökseen kesällä 2020. (Aittoniemi 2019)

Teatterin aula naulakkoineen. Kuva Jenna Pesonen.

KANSALAISTORI JA KIRKKOPUISTO

Aalto-keskuksen kokonaisuuteen kuuluu rakennusten ohella huomattavia julkisia tiloja. Teatterin, kirjaston ja kaupungintalon välissä sijaitsee Kansalaistori, jonka arkkitehti suunnitteli palvelemaan monipuolisena kohtaamis- ja tapahtumapaikkana. Graniittilohkareilla ruudutetun Kansalaistorin valmistuminen kesti pitkään. Se sai Aallon jo suunnittelukilpailussa ehdottaman luonnonkivipäälysteensä vuonna 1988. (Museovirasto 2009) Kansalaistorin mahdollisuuksia ei ole täysin onnistuttu hyödyntämään: siitä ei ole muodostunut spontaania kohtaamispaikkaa. Tapahtumiakin järjestetään varsin vähän.

Aallon katedraalikirken taakse suunnittelema Kirkkopuisto rajautuu Kirkkokatuun ja Pajunluomaan. Vehmas kokonaisuus sisältää suojapuuston sisäänsä kätkemän avoimen nurmientä ja puronvarren lähes luonnonmukaisena kasvavan viheralueen. Se tarjoaa rauhoittumispaikan keskellä kaupunkia ja luo Aalto-keskuksen ympärille tilantuntua. Puistotiet jatkuu Pajuluoman ympärillä Björkqvistin puistona ja edelleen Pajuluoman puistona. Aallon suunnittelemaan Kirkkopuistoon ei kuulu Kirkkokadun pohjoispuolella sijaitseva rakentamaton alue, jota kutsutaan Lakeudenpuistoksi.

Kirkkopuisto kellotornista nähtynä.
Kuva Jenna Pesonen.

MATKAILUKOHDE KOTISEUTUKOKEMUKSEN OSANA

KOTISEUTU ON HENKILÖKOHTAISTA HISTORIAA JA MAANTIEDETTÄ

Aalto-keskus on Seinäjoen tärkein nähtävyys. Sen korkea ristinmuotoinen kellotorni on kauas kaupungin ulkopuolelle näkyvä maamerkki. Aalto-keskus houkuttaa varmasti alueelle matkailijoita, mutta rakennuksien julkisen luonteen vuoksi heidän lukumääräänsä on vaikea arvioida. Lippuja ei myydä, kävijälaskureita ei käytetä. Aalto-keskuksesta saa nauttia ilmaiseksi. Kävijöiden päävirta tulee arkisesta asioinnista. Osa niistä onneksi tilastoidaan. Teatteri raportoi 55 000 myytyä lippua vuodessa. Kirjasto ilmoittaa kävijämääräkseen 500 000. Palveluja käytetään aktiivisesti myös verkkoitse: vuonna 2017 kirjasto raportoi lähes 400 000 verkkotapahtumaa. (Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2017). Kaupungintalon ja valtion vi-rastotalon julkispalvelujen käyttäjämääriä ei tilastoida.

Aalto-keskus viistokuvassa länteen. Kuva Jenna Pesonen.

Matkailijat muodostavat näiden asiointikayntien rinnalla toissijaisen kävijävirran. Sen arviointi on ongelmallista. Monet toimijat järjestävät opastettuja kierroksia Aalto-keskukseen kesän aikana, mutta niihin tilastoituu vain jäävuoren terävin huippu, sillä matkailijat tulevat alueelle itsenäisesti eikä säännöllistä opaskierrosta ole tarjolla. Näiden palvelujen osuus matkailijoiden kokonaisvirrasta on vaatimaton. Vuonna 2017 vain muutama tuhat osallistui Etelä-Pohjanmaan Matkailu Oy:n, Seinäjoen kaupungin, Alvarianian ry:n tai Seinäjoen seurakunnan järjestämille ohjatuille tutustumiskierroksille. Useimmat matkailijat tutustuivat keskukseen omin päin valokuvia näpsien ja eri rakennuksissa vierailen.

Tyyppilinen kävijä ei lähesty Aalto-keskusta matkailukohteena. Keskukseen asioiville, eläville ja oleskeleville seinäjokelaisille ja lähialueen asukkaille se on arjen elämispiirin yksi osa – palanen omaksi koettua kotiseutua. He eivät mittaa sen merkitystä kävijämäärillä. Harvoin he pysähtyvät valokuvaamaan keskuksen rakennuksia tai niiden yksityiskohtia. Heille Aalto-keskuksella on toisenlaista, kokemuksellista arvoa. Se perustuu käyttöön ja kotiseutukokemukseen. (kokemuksellisen arvon muodostumisesta ks. Mäkelä & Riukulehto 2016, 18–23.)

Kotiseudun käsite on avautunut uudella tavalla tutkimukselle viimeksi kuluneen kahdenkymmenen vuoden aikana. (Morse & Mudgett 2017, 101; Riukulehto 2020) Arjen puheissa koti ymmärretään paikaksi, tavallisesti huoneeksi, asunnoksi tai taloksi, jossa säilytetään henkilökohtaisia tavaroita, vietetään vapaa-aikaa ja jossa perheenjäsenet asuvat. Näin puhutaan, mutta tällaista kotia ei välttämättä jokaisella ole. Kaikilla ei ole sukulaisia eikä omaisuuttakaan. Silloin ei irtaimistollekaan tarvita erityistä sijaa. Koko elämänsä voi viettää kulkurina tai irtolaisena. Yöt voi nukkua hotelleissa, satunnaisissa majapaikoissa tai vaikkapa junien lepo-osastoissa ja makuuvaunuissa. Silloin kotia merkityksessä oma talo tai huone ei tarvita. Kaikilla ihmisillä, myös kulkureilla, irtolaisilla ja maailmankansalaisilla on kuitenkin tärkeitä paikkoja ja tapahtumia ja niistä tehtyjä tulkintoja: muistoja ja maisemia. Mielenmaisemat voi kokea kodikseen, vaikka niitä ei pystyisi rajaamaan mihinkään yksittäiseen kodiksi kutsuttavaan paikkaan. (Riukulehto & Rinne-Koski 2016)

Henkilökohtaista kotiseutua alkaa kertyä viimeistään syntymästä alkaen. Ensimmäisiin kotiseudun paikkakokemuksiin voivat kuulua syli, kehto ja turvakaukalo. Harva muistaa näin varhaista kotiseutuaan, sillä tärkeitä paikkoja ja ihmissuhteita kertyy nopeasti lisää kokemusten laajetessa pihalle, puutarhaan, naapuriin, sukulaisiin, leikkipuistoon, kouluun, harrastuksiin ja loputtomasti yhä uusiin ympäristöihin. Tilallisessa merkityksessään kotiseutu muodostuu henkilökohtaisesta suhteesta maantieteelliseen todellisuuteen. Se on henkilökohtaisen maantiedettä.

On helppoa nähdä, että kotiseudun muodostuminen on yleismaailmallinen ilmiö. Ensimmäinen tapaus saa väijäämättä erityisen sijan lapsen maailmankuvassa. (Kunnas 2013, 17–18; Lasten muistoista ja historiatietoisuudesta ks. Létourneau & Moisan 2012; Lorenz 2012, 24).

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutissa kotiseutua on tutkittu vuodesta 2011 alkaen. Tutkimuslinjassa kotiseudun tilallisuutta on tarkasteltu kolmessa osassa: luonnonympäristönä, rakennettuna ja henkisenä ympäristönä. (Suutari 2020; Riukulehto & Suutari 2012, 22–83, Riukulehto & Rinne-Koski 2013, 19–139). Kotiseutu on maantiedettä: vesistöjä, kasvillisuutta, pinnanmuotoja, lajien kirjoja ja yksilöitä. Se on myös rakennuksia, kulkuväyliä, esineitä ja niiden ominaisuuksia. Vielä se on mielenmaisema: ihmissuhteita, tapoja, asenteita, kulttuuria. Kotiseutukokemuksen kannalta ratkaisevaa on se, miten kaikki tämä asutaan ja eletään kodiksi. Tätä kotiseudun rakentumisen ajallista puolta tutkimuslinjassa on tarkasteltu viidessä osassa: muistoina, kertomuksina, perinteinä, muistin paikkoina ja nostalgiana.

Kirjaston käyttäjiä ja nuorisovaltuustoa kotiseutukeskustelussa. Kuvat Sulevi Riukulehto.

Kotiseutu on historiaa: tapahtumien omakohtaisia muistoja, niiden tulkintoja yhteisissä kertomuksissa, perintöä ja perinteitä, tilaan jääneitä menneisyyden jälkiä sekä menneen kaipuuta (Riukulehto & Rinne-Koski 2019, 16–35.) Kokemuksessa kotiseudun tilallinen ja ajallinen puoli ovat läsnä samalla kertaa, jakamttomina.

Vaikka kotiseutu on tilallis-ajallinen kokemuksellinen kokonaisuus, sen kaikkia yksityiskohtia ei arvosteta samalla tavalla. Jotkut paikat ja tapahtumat jäävät lähes yhdentekeviksi, kun taas toiset saavat erityisen merkityksen. Niitä ajatellaan oman kotiseudun ankkureina, avaintapahtumina tai muistipaikkoina. Niihin tiivistyy paljon henkilökohtaisia tai yleisesti tärkeitä pidettyjä merkityksiä. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, mikä on Aalto-keskuksen rooli seinäjokelaisten kotiseutukokemuksessa. Onko Aalto-keskus seinäjokelaisten kotiseudun avainkohde? Mitä Aalto-keskuksesta ajatellaan?

MENETELMÄNÄ VIRIKEKESKUSTELU

Kyselyt ja haastattelut kuuluvat yhteiskunnallisen tutkimuksen perusmenetelmiin. Tietoa saa kysymällä, mutta jokainen kysymys on aina samalla myös vastaus. Pelkkä kysymyksen esittäminen voi vinouttaa tai jopa kokonaan saastuttaa tutkimusasetelman, sillä kysymyksen mukana tutkimustilanteeseen uivat helposti myös tutkijan omat ennako-odotukset. Yhteiskuntatutkimuksen suosimat valmiiksi strukturoidut vastausvaihtoehdot pahentavat tilannetta. Ne antavat vihjeitä siitä, mitä vastaukseksi odotetaan. Kun kysymys on muotoiltu, siihen voi saada vain tietynkaltaisia vastauksia ja jos vastausvaihtoehdotkin luetellaan, muut, jopa olennaisemmat seikat, voivat jäädä kuulematta. Nämä ongelmat ovat todellisia myös Aalto-keskuksen yhteydessä. Todennäköisesti kyselytutkimuksen tulokset toistaisivat sekä kyselyn laatijoiden ennako-odotuksia että vastaajien omia ennakkoluuloja siitä, mitä kuvittelevat niin sanotuksi oikeaksi vastaukseksi. Toisaalta, tuloksia ei saa lainkaan, jos mitään ei kysy. Tähän ristipaineeseen voidaan saada helpotusta etnografiasta.

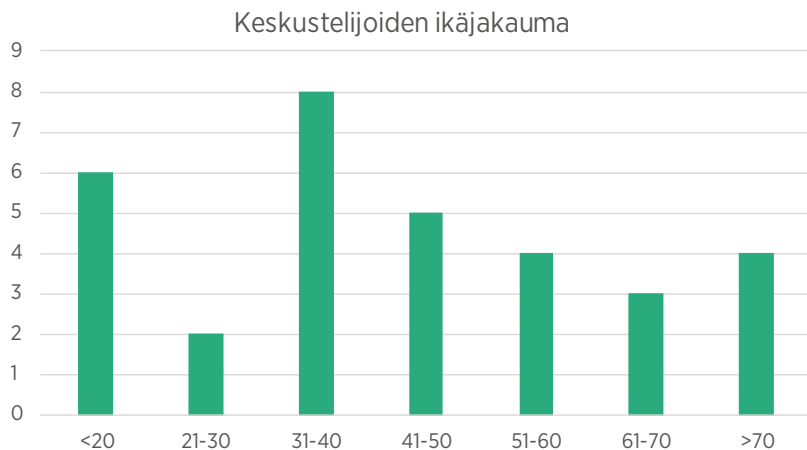
Etnologisen kenttätutkimuksen menetelmiin on aina kuulunut oleskelu informanttien seurassa tarkkaillen, keskustellen, kulkien ja tehden asioita yhdessä. Pitkäaikainen yhdessäolo auttaa ymmärtämään myös sellaisia ilmiöitä, toiminta- ja ajattelutapoja, joiden tiedustelemineen on vaikeaa tai joita ei voi lainkaan muotoilla yksinkertaisiksi kysymyksiksi. Kotiseutu on tällainen ilmiö. Ulkopuolinen asiantuntija ei voi tunnistaa kotiseudun avainkohteita

asiantuntijatyönä asukkaita itseään kuulematta, sillä kotiseutu on luonteeltaan puhtaasti kokemuksellinen ilmiö. Aallon arkkitehtuurin ja Aalto-keskuksen merkityksen seinäjokelaisille voivat parhaiten kertoa seinäjokelaiset itse, ja kaikkein aidoimmin he paljastavat suhtautumisensa puhuessaan yleisellä tasolla arjen asioista.

Etnologisesti suuntautuneen historian ja kulttuuriperinnön tutkimuksella on pitkät juuret fenomenologiassa, joka yhdistää ajallisen ja tilallisen tarkastelun kokemuksen käsitteessä. Kodin, asumisen ja kokemuksen kokonaisuutta tarkasteleva Martin Heideggerin klassikko *Building dwelling thinking* on vuodelta 1954. Uudessa kokemuksellisuuden tutkimuksessa 2000-luvulta alkaen on kehitetty myös uusia tutkimuskäsitteitä ja -menetelmiä. Ruralia-instituutissa kotiseutukokemusta on tarkasteltu yksilön, asunnon, kylän, kunnan ja kuntaa laajemman alueen tasoilla.

Tutkijat eivät useinkaan voi viettää kuukausia informanttiansa arjessa. Pitkäaikainen tarkkailu on liian hidasta, työlästä, kallista ja silti tuloksiltaan jokseenkin epävarmaa. Aineistoa syntyy valtavasti, mutta löydökset saattavat jäädä satunnaisiksi. Sitä vastoin tutkimusintressit ovat yleensä tarkoin rajattuja. Aikaa ja rahoitusta on niukasti. Informantit voidaan tavata ehkä vain kerran. Monet syyt ovat kannustaneet tutkijoita kehittämään sellaisia menetelmiä, joissa perinteisen etnografian ja haastattelumenetelmien vahvuudet yhdistyvät. Virikekeskustelu johdattaa informantit pehmeästi tutkittavaan aiheeseen tyrkyttämättä valmiita vastauksia ja torjumatta erilaisia tulkintoja. Ennalta strukturoitujen vastausvaihtoehtojen sijasta keskustelu herätetään virikkeellä, joka voi olla melkein mitä tahansa: esine, sana, lause, kuva, kuvasarja. (Erilaisista virikkeistä ks. Crilly 2006; Harper 2002; Törrönen 2002; Gaskell 2000.) Virike voi olla myös yleisen tason kysymys: mitä ajattelet asiasta X? Mielikuvitusellisempiakin herätteitä, kuten ääniä, hajuja, elävää kuvaa, voidaan käyttää.

Virikekeskustelu valittiin Aalto-keskuskokemusten tutkimusmenetelmäksi sen hienovaraisuuden takia. Lähtökohdaksi otettiin, että Aallosta tai Aalto-keskuksesta ei kysytäkään. Keskustelijoille ei myöskään näytetä Aaltoon liittyviä kuvia, vaikka ne vuorenvarmasti ohjaisivat keskustelun tutkittavaan aihepiiriin. Sen sijaan päätettiin ottaa riski: tarjottiin informanteille sarja yksinkertaisia arkeen liittyviä virikkeitä erittäin yleisellä tasolla. Todennäköisesti ne synnyttäisivät keskustelua monista aiheista, Aalto-keskuksestaakin, jos keskustelijat itse pitäisivät sitä kotiseutunsa ja arkensa kannalta tarpeellisena.

Keskusteluaineisto kerättiin vuosina 2017–2018 neljässä ryhmäkeskustelussa, joihin osallistui 34 informanttia: kirjastonkäyttäjiä Aalto-keskuksen läheisessä Apila-kirjastossa, innovaatiokeskus Framin työntekijöitä, keskustan kahvilaan kokoontuneita yrittäjiä ja Seinäjoen nuorisovaltuuston jäseniä. Kaikille esitettiin viisi pelkistettyä sanallista virikettä, joiden muotoa ja rytmiä haluttiin kuitenkin vaihdella. Niinpä ensimmäisenä näytettiin vain yksittäinen sana ”Seinäjoki” ilman selityksiä. Toinen virike ”Seinäjoen keskusta?” oli varustettu kysymysmerkillä. Sitä seurasivat ilmaisut ”Seurakunta ja minä”, ”Kulttuuria ihmisille” sekä lopuksi ”Viranomaisasia!” – viimeinen huutomerkillä. Kysymyksiä ei esitetty. Jokaisesta virikkeestä käytiin oma keskustelu. Niiden jälkeen osallistujille tarjottiin vielä tilaisuus palata mihin tahansa haluamaansa aiheeseen. Lopuksi annettiin vielä lyhyt kirjoitustehtävä: ”Mainitse kolme sinulle tärkeää asiaa kotiseudustasi. Perustele.”

Jokaisen keskustelun alussa osallistujille annettiin seuraava informointi:

Tämän aineistonkeruutilaisuuden toteuttaa Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti. Vastuullinen tutkija on Sulevi Riukulehto, aluehistorian ja kulttuuriperinnön tutkimusjohtaja.
Aineistoa käytetään Seinäjokea koskevassa kotiseutututkimuksessa. Tutkimuksen raportoinnissa kenenkään yksittäisen osallistujan henkilöys ei ole tunnistettavissa. Menetelmänä on virikekeskustelu. Teille esitetään joukko virikkeitä; tehtävänänne on kertoa ja keskustella vapaasti virikkeen herättämistä ajatuksista. Kaikki puheenvuorot ovat oikeita vastauksia. Tilaisuus kestää arviolta 30–45 minuuttia.
Tilaisuus tallennetaan, kirjoitetaan puhtaaksi ja arkistoidaan pysyvästi tutkimuskäyttöön Kotimaisten kielten keskuksen arkistoon.
Pyydämme osallistujilta allekirjoituksella vahvistetun tallennushuvan.

Järjestettiin neljä keskustelua: ensimmäinen Apila-kirjaston käyttäjille 6.6.2017 Seinäjoen yliopistokeskuksen Tietoprovinsi-tapahtuman yhteydessä. Osallistujat olivat osin satunnaisia kirjaston asiakkaita, osin Tietoprovinssin tilaisuuksiin tulleita. Toinen keskustelu järjestettiin tiedekeskus Framin työntekijöille 14.6.2017, kolmas Seinäjoen yrittäjille 23.8.2017 ja neljäs Seinäjoen nuorisovaltuuston jäsenille 24.9.2018. Tilaisuuksiin osallistui 34 informanttia. Keskustelut tallennettiin ja litteroitiin, ja koko aineisto arkistoidaan pysyvästi tutkimuskäyttöön Kotimaisten kielten keskuksen arkistoon. Keskustelujen sisältö on dokumentoitu tämän julkaisun lukuun 4 – ei kuitenkaan yhtenäisinä keskustelukupvauksina vaan virikkeittäin yhteen koottuina.

Näkymä Aalto-kirjaston
lukusyvennykseen.
Kuva Jenna Pesonen.

ALVAR AALTO ETELÄPOHJALAISTEN KOTISEUTUKESKUSTELUISSA

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin kotiseudun tutkimuslinjassa on kerätty runsaasti aineistoja Etelä-Pohjanmaalta. Niissä päähuomio kohdistuu alueen asukkaiden kotiseutukokemuksiin. Jokaisessa aineistonkeruussa on käsitelty rakennetun ympäristön merkitystä kotiseudun muodostumisessa. Tutkimuksissa ei kuitenkaan ole erikseen kysytty Alvar Aallostakaan, hänen arkkitehtuuristaan tai Seinäjoen Aalto-keskuksesta. Sen sijaan kotikokemusta on tutkittu monissa mittakaavoissa oman asunnon kotoisuudesta aina seutukunnalliseen kokemukseen asti. Rakennettu ympäristö oli päähuomion kohteena yhdessä hankkeessa (Kolmannen iän asumiskokemukset asumisessa, Kikka). Aalto ja hänen tuotantonsa eivät olleet tutkimusten erityisteemana, mutta hänen vaikutuksensa on Etelä-Pohjanmaalla niin huomattava, että nämä vuosina 2012–2018 kerätyt kotiseutuaineistot kertovat jotain myös Aalto-kokemuksista.

Aallon vaikutus painottuu Etelä-Pohjanmaalla maakunnan pohjois- ja itäosiin. Alueelta on kerätty seuraavat viisi aineistoa:

- Nurmonjokilaakson kotiseutu (Nurmo)
- Nokiottaan kotomaa (Kuortaneenjärven ympäristö)
- Kolmannen iän kotiseutukokemukset asumisessa (Vimpeli, Alajärvi, Lappajärvi)
- Pohjalainen kotiseutu (suomenkielinen Järviseu)
- Kotiseudun historia narratiiveina (Töysä).

Nurmossa tallennettiin vuonna 2012 kymmenen kotiseutuaiheista keskustelutilaisuutta, joihin osallistui kaikkiaan 128 keskustelijaa. Nurmon alueella ei ole Aallon piirtämiä rakennuksia, mutta Aalto-keskus kuuluu asukkaiden elämänpiiriin. Etäisyys Nurmon kirkonkylästä Seinäjoen Aalto-keskukseen on noin kahdeksan kilometriä. Se vie autolla noin kymmenen ja polkupyörällä reilut 20 minuuttia. Tutkimusta tehtäessä Nurmo oli jo osa Seinäjoen kaupunkia (kuntaliitos 2009).

Nurmo-aineistossa ei ole mainintaa Alvar Aallostakaan eikä Aalto-keskuksesta. Erikseen ei nimeltä mainita myöskään Aalto-keskuksen yksittäisiä rakennuksia. Seinäjoen rakennuksiin viitataan Nurmon kotiseutukeskusteluissa vain ohimennen mainintoina ”kuparitaloista” ja kaupungin keskustana. Samalla esitetään toive, että Nurmon alue säilyisi maaseutumaisena: ”en haluaisi asua kaupungissa, minulle riittää että pääsen käymään siellä aina kun haluan. Tällöin menen Seinäjoen keskustaan.” Seinäjoen ja Nurmon suhdetta käsiteltiin varsin paljon. Kuntaliitos oli aiheuttanut keskustelijoissa tarvetta määritellä itsensä nurmolaisina uudelleen suhteessa Seinäjokeen.

Nurmon naapuripitäjässä **Kuortaneella** järjestettiin vuosina 2012–2013 yksitoista kotiseutuaiheista keskustelutilaisuutta. Lisäksi järjestettiin kolme kotiseutuaiheista kävelykeskustelua ja yksi kotiseutuajelu keskusteluineen. Keskusteluihin osallistui kaikkiaan 116 informanttia. Kuntaliitosten jälkeen Kuortaneenkin on Seinäjoen rajanaapuri. Matkaa kuntakeskusten välillä on noin 40 kilometriä, ja siihen kuluu autolla kahdesta kolmeen varttia.

Alvar Aallon syntymäkoti ja muistokivi Kuortaneen Peltokankaalla. Kuva Timo Suutari.

Alvar Aallon elämänvaiheet liittyivät myös keskustelijoiden kotiseudun osaksi. Hänet mainittiin kuudessa toisistaan riippumattomassa keskustelutilaisuudessa ja yhteensä 16 puheenvuorossa. Maastokäynnin aikana keskustelijat esittelivät myös hänen kotitalonsa. Tälle näkyvyydelle on ennen muuta henkilöhistoriallinen motiivi: Aallon suku kietoutuu Kuortaneen historiaan kolmessa polvessa. Alvar vietti paikkakunnalla varhaislapsuutensa. Kuitenkin kotiseudun todelliseksi avainhenkilöksi Kuortaneen keskusteluissa kohoaa toinen suurmies: Heikki Klemetti. Hänestä puhuttiin kymmenessä keskustelussa ja 55 puheenvuorossa, lisäksi hänen puolisostaan Armi Klemetistä käytettiin kuusi puheenvuoroa. Kaikista Kuortaneen kotiseutukeskustelujen henkilönimistä koottu sanapilvi osoittaa Aallon asemaa suhteessa muihin kotiseudun henkilöihin. Hän kuuluu kuortanelaiden kotiseudun avainhenkilöiden kärkiparveen.

Alvar Aaltoon liittyvissä puheenvuoroissa kerrotaan hänen suvustaan (vanhempien J.H. Aallon ja Selma Matilda Hackstedtin tutustuminen Vilmeikössä, Alvar Aallon poika Hamilkarin työskentely Kuortaneella) sekä kodista Kuortaneen Peltokankaalla, jossa Alvar vietti lapsuutensa ensimmäiset vuodet. Kuortaneella harmitellaan, että Aallon kädenjälki ei näy alueen rakennetussa ympäristössä.

Vaikka Aallon kuortanelaisuutta on alettu nostaa paikkakunnalla esiin vasta varsin myöhään – oikeastaan vasta 1980-luvulla – hänellä on silti vaikutusta kuortanelaiden kotiseudun ja ympäristön kokemiseen: hänestä puhutaan, häntä siteerataan ja hänen teoksiinsa viitataan.

Kyllä se vaan tämä luonnonmuovaama maisema on kaikkein semmonen rauhottavin ja kaunein. Siinä ei oo, näy tää insinöörin kädenjälki. Aalto aina kritikoi tätä insinööri-ammattitaitoa suoraan... Pitäis maastonmuotoja noudattaa ja ottaa luonto huomioon kaikessa suunnittelussa lähtökohtaisesti.

Kuortaneen kotiseutukeskusteluissa käytetyt henkilönimet sanapilveksi koottuna.

Seinäjoen Aalto-keskus ja Lakeuden Ristikin mainitaan. Niistä puhuvat ne, joilla on henkilökohtainen yhteys Seinäjokeen: ”Aina mieluisa paikka [Aalto-keskus] käydä ja jonka alun ja rakentumisen on saanut nähdä ja kokea.”

Kun Seinäjoen uudessa kirjastossa ihailin uutta arkkitehtuuria ja istuessani katsoin kirjaston laajasta ikkunasta Lakeuden Ristiä. Minulle tuli suunnaton ikävä Seinäjoelle, jossa asuin noin 20 vuotta sitten.

Rakennetun ympäristön kohteina kuortanelaiset mainitsevat Seinäjoelta myös Marttilan koulun, Törnävän kirkon ja Epstorin. Seinäjoki on esillä lähinnä kaupallisten palveluiden ja kulttuurin tarjoajana. Julki lausutaan myös luonnon, urheiluopiston ja Aalto-keskuksen yhdistävä matkailuidea:

Sitten kun saadaan vielä tuohon väliin se Hirvijärven kansallispuisto. – Sitten japanilaiset tuodahan sinne Seinäjoelle Aalto-keskukseen. Sitten ne viedään Hirvijärven kansallispuistoon luontoon, ja sitten ne tulee tänne urheiluopistolle.

Pohjanmaan Järvisetu sijaitsee Ähtävänjoen valuma-alueella Etelä-Pohjanmaan maakunnan pohjoisosassa. Historiallisesti alueelta on asioitu jokea myöten Pietarsaareen. Matkaa Seinäjoelle kertyy lyhimmillään reilut 45 ja pisimmillään toistasataa kilometriä.

Järwiseudulta on kerätty kaksi aineistoa. Vuonna 2014 tutkittiin kotiseutua asumisen näkökulmasta virikekeskusteluissa (33 osallistujaa), ja vuonna 2016 kartoitettiin kotiseutumielikuvia satunnaisotantana tehdyllä paikkatietokyselyllä (117 vastaajaa). Jälkimmäistä aineistokokonaisuutta täydennettiin vielä vuosina 2016–2017 kotiseutuaiheisilla keskustelutyöpajoilla, joihin osallistui 63 asukasta. Informantteja kahdessa hankkeessa oli yhteensä 213. Otantakysely ja työpajatyöskentely koskivat seitsemää suomenkielisen Järwiseudun paikkakuntaa (Evijärvi, Kortesjärvi, Lappajärvi, Vimpeli, Alajärvi, Lehtimäki ja Soini). Kotiseututyöpaja järjestettiin myös Pietarsaaren järwiseutulaisten kanssa. Virikekeskusteluaineistot koottiin Alajärveltä, Lappajärveltä ja Vimpelistä sekä pääkaupunkiseudun järwiseutulaisilta.

Kaikissa näissä aineistoissa Alvar Aalto esiintyy vain Alajärvellä pidetyissä työpajatilaisuuksissa. Sen sijaan otantakyselyyn ei osunut yhtään vastaajaa (n. 117), joka olisi ilmoittanut Aallon suunnittelemaa rakennuksia itselleen tärkeiden kotiseutukohteiden joukkoon. Kaikkiin tällaisia kohteita, reittejä ja alueita merkittiin 521.

Näkymä Alajärven seurakuntakeskuksesta virastotalon suuntaa. Kuva Sulevi Riukulehto.

Sen sijaan Alajärven kotiseututyöpajoissa Alvar Aallosta keskusteltiin varsin elävästi, jopa kiihkeästi. Muistutettiin, että Alajärvellä on kattava läpileikkaus arkkitehdin tuotannosta. Kunnallisten rakennusten ohella nostettiin esiin Nuorisoseuratalo, Väinölä, Myllykankaan talo sekä Aino Aallon suunnittelema Villa Flora. Lisäksi mainittiin Aallon suunnittelemat sotien muistomerkit. Muisteltiin Alvar Aaltoa myös alueella vaikuttaneena yksityishenkilönä ja hänen sukuyhteyksiään.

– – vaikka Aalto itse ei oo tänne haudattu, mutta paljon sukua on. Että juuret on niin kun tavallaan siinä mieles hautausmaalla.

Meill oli kauppa ja mää olin siinä kaupassa sitten puotipoikana ja kyllä mää tiesin, että nyt se tuloo multa ostamaan tuota, ja sitten kysyin, että mitä sais olla, ni se näytti että – – se osti sinistä Fazerin suklaata.

Mä tunsin tämän Aallon pojan, tämän Hamilkarin, jonka kans me paljon käytiin meillä metsästelemässä, ja se kerran soitti minulle tämä Alvar Aalto ite – –

Alajärven kotiseutukeskustelijoille on erityisen tärkeää, että Seinäjoen rinnalla muistetaan tuoda esille myös heidän kotikuntansa Aalto. Alajärvellä ja Aallolla on monisyinen yhteys, joka vaikuttaa myös tänäisiin kokemuksiin kotiseudusta.

Seinäjoen Aalto-keskus mainittiin yhdessä Järvisseudulla asuvan keskustelijan puheen-
vuorossa. Lakeuden Risti säilyy osana tämän Seinäjoella aiemmin asuneen kotikokemusta:
”Lakeuden Risti näkyi siinä – – olohuoneen ikkunasta ja parveke oli, ja siinä oli vielä siihen
aikaan vielä vähän vihreetä peltoakin – –.”

Seinäjoki mainitaan aineistossa muuten maakunnan kulttuuri- ja palvelukeskuksena, kasvavana kaupunkina ja työssäkäyntialueena. Kokonaisuutena näyttää siltä, että järviseu-
tulaisten kotiseudun kokemuksiin Seinäjoki saatiikka sen Aalto-keskus ei juurikaan vaikuta.

Töyssässä kerättiin kotiseudun kokemuksia erityisesti ajallisessa kehyksessä virikekes-
kustelumenetelmällä vuosina 2017–2018. Kymmeneen kotiseutukeskusteluun osallistui yh-

Kaupungin virastotalo Alajärvellä.
Kuva Sulevi Riukulehto.

Mannerin talo Töysässä. Kuva Janne Vuorela.

teensä 79 töysäläistä. Lisäksi kerättiin syksyllä 2017 verkoitse vapaalla ilmoituksella kotiseutukohteiden paikkatietoaineisto, johon osallistui tasan sata vastaajaa 316 karttamerkinnällä.

Aalto mainittiin kahdessa keskusteluissa sekä yhden kerran nettikyselyn aineistossa. Joka kerta motiivina on Töysässä sijaitseva ja Aallon suunnittelema Mannerin talo. Muisteltiin talon silmäätehneitä asukkaita, Kerttu ja Terho Manneria, mutta myös heidän taloaan. Kerrottiin jokaisen tietävän, että nimenomaan ”Alvar Aalto suunnitteli entisen Mannerin huvilan”. Sen siivellä keskusteluun pääsi myös Seinäjoen suojeluskuntatalo: *”Tämä Mannerin talo on meillä näistä taloista – kuuluisin. Se on rakennettu – samoina vuosina, kun Seinäjoen suojeluskuntatalo.”* Aalto-keskukseen tai sen rakennuksiin ei Töysän aineistossa enempää kajottu.

KOKEMUKSIA SEINÄJOELTA: AALTO-KESKUS KOETTUNA

AINEISTON DOKUMENTOINTI

Seinäjoen virikekeskustelujen sisältö on dokumentoitu tähän lukuun virikkeittäin yhteen kerättyinä. Aineistoa työstettiin siten, että keskustelut purettiin ensin teemakokonaisuuksiksi ja osin jopa yksittäisiksi puheenvuoroiksi, jotka sitten järjesteltiin uudestaan kuudeksi alaluvuksi. Näin ensimmäisen otsikon 'Seinäjoki' alla ovat kaikki tuon virikkeen motivoimina keskusteluissa käytetyt puheenvuorot. Siinä käsitellään pariakymmentä eri teemaa, joitain laajemmin, joitain suppeammin. Samaan teemaan palataan mahdollisesti muissakin alaluvuissa, sillä monet virikkeet herättivät eri keskusteluissa samantyyppisiä ajatuksia. Kuudes eli viimeinen alaluku on kirjoitustehtävän koonti.

Seuraaviin keskustelukuvauksiin sisältyy siis jokainen keskusteluissa virinnyt ajatus suorina lainauksina, jotka on sisennetty ja kursivoitu. Lainauksen loppuun on sulkuihin merkitty keskustelun järjestysnumero (1–4). Leipätekstissä etenee selitys, jonka tarkoituksena on hahmottaa keskustelujen teemat ja sujuvoittaa lukemista. Koska tämän luvun ensisijainen tarkoitus on virikekeskustelujen dokumentointi, selitys on pidetty lyhyenä ja kuvailevana. Pitkälle menevää tulkintaa on vältetty.

Näkymä Seinäjoelle Lakeuden Ristin tornista Aalto-keskuksen suuntaan. Kuva Jenna Pesonen.

SEINÄJOKI

Ensimmäinen virike: sana Seinäjoki. Selityksittä, kysymyksittä. Sana herättää runsaasti ajatuksia. Mietitään, mikä Seinäjoki on. Se tunnistetaan kotiseuduksi ja hallinnolliseksi kunnaksi.

No sehän on se meidän kotikuntamme, nyt, ja sisältää monta vähän aikaa sitten itsestä kuntaa. (1)

Seinäjoki on sillä lailla mulle – ja merkitsee kotipaikkaa, näiden kautta. (1)

Kotiseudulla ja -kaupungilla on oma alueensa ja rajat. Ne ovat piirtyneet mieleen jo lapsuudessa, mutta myös muuttuneet elämän varrella. Vaikka välillä on oleskeltu muualla, lapsuuden kokemuksilla on edelleen vaikutus siihen, millaisena Seinäjokea pidetään. Monien kokemuksiin kuuluu kotiseudun laajeneminen. Sittenkin Seinäjoen sisältä voidaan yhä tunnistaa jokin ydinalue, johon oma koettu elämänpiiri keskittyy. Miettimään pysähtynyt keskustelija voi itsekin havahtua, kuinka suppea oma elinalue on.

Se on vähän, mä en tiedä, se varmaan se lähtee niinku, peruskouluajalta varmaan se löytyy se korttelinjako, että tietää et mistä, minkä koulun alueelta on. Et se on varmaan se merkittävä jako. Sitten tietysti kasvaa ja tulee aikuisena, käy töissä vähän laajemmin ja ni tota, sit se vähän kaupunki kasvaa. Mutta kyllä mä sanon, mä oon paluumuuttanu Seinäjoelle, ni kyllä mul oli selvä käsitys, että minnekä osaan Seinäjokee ei kannata. (2)

Ihan sama, niin kun et loppujen lopuks jos aattelee, niin kyl aika pienen piirin sisällä on koko elämänsä ollu, että. Vaikka nyt välillä kuustoista vuotta muualla asukin, mutta, mitähän nyt sanosin – kaks kilometriä varmaan [naurua] on se alue, että. (2)

Se on se Jouppi ja keskusta, en vois kuvitellakaan ainakaa tässä vaiheessa muualle muuttavani Seinäjoella. (2)

Jos Seinäjoen kokee omakseen, se tuntuu juuri oikean kokoiselta. Kotoisuuden tunne syntyy pitkälti tilan- ja elämänhallinnasta. Seinäjoki on sopivankokoinen ja helppo paikka asua: se on hallittavissa.

Mulle tulee sanasta Seinäjoki ainaki mieleen semmonen ei-niin pieni kunta kautta kaupunki, mut ei liian iso. Se on niinku semmonen sopiva ja kaikille kiva paikka asua. (4)

Joo, ja tää on niinku sinänsä aika sellanen helppoki paikka, et täältä löytää nopeesti paikat. Tällast et, se ei oo niinkun sokkeloinen. (4)

Joku on kaupunkiin eksynytkin. Tuoreelle seinäjokelaiselle kaupunki ei hahmotukaan yhtä yksinkertaisena. Kauempana oman päivittäisen elämän keskuksesta tuttuus vähenee nopeasti. Tuttuus vaatii harjaantumista, toistoja.

Esimerkiks tänään mä lähdin liikuntatunnilta, ja mä olin ihan hukassa. Siinä oli niinku tosi monta liikenneympyrää siinä matkalla, ja sit mä kiersin jostain ihan sikakaukaa.
(4)

Syntyperäiset kantaseinäjokelaiset saattavat epäillä, että muut, myöhemmin liittyneiden kuntien asukkaat, eivät koe itseään seinäjokisiksi, vaan säilyttävät oman alueellisen identiteettinsä.

En tiedä kuinka nurmolaiset, ylistarolaiset tai peräseinäjokelaiset käsittävät itsensä seinäjokisiksi tai seinäjokelaisiksi. Mutta sitä nyt kovasti toivoisi, sillä tavalla. (1)

Muistutetaan, että kaikilla ihmisillä on aina ollut useita päällekkäisiä alueellisia identiteettejä. Seinäjokelainen voi olla samanaikaisesti myös kouralainen ja nurmolainen.

Mutta mä uskon, että tällöinen vahva kotiseututietoisuus ja -identiteetti uudessa Seinäjoessakin säilyy niin, että nurmolaiset kokee olevansa vahvasti nurmolaisia ja peräseinäjokelaiset peräseinäjokelaisia... Ei kouralaisetkaan oo koskaan tunnustanu olevansa nurmolaisia... (1)

Kuntoliitos on palauttanut mieliin myös paikkakuntien pitkän yhteisen historian. Samaan pitäjään on kuuluttu aikaisemminkin. Nurmossa syntynyt voi esittää kuntaliitoksen myös Seinäjoen paluuna omille juurilleen.

[L]iinee 180 vuotta, ku ne eros Nurmoosta ja liittyy takasin nyt, mutta nyt tuli nimeksi Seinäjoki. Se on tietysti näin: minä oon seinäjokinen, mutta mä oon sieltä Nurmoos syntyny ja oon nurmolaanen. (1)

Monia keskustelijoita häiritsee julkisuudessa viime aikoina yleistynyt tapa määrittää kylät ja kaupunginosat kunnan nimen kautta. On tarpeetonta korostaa kaupunkiin kuuluvien alueiden seinäjokisuutta. Se loukkaa ja ärsyttää varsinkin liitoskuntien asukkaita.

Ja mun mielestä jotenki tuntuu, etten sanoisi suorastansa typerältä, että lehres lukoo, jotta, jotta tuota Seinäjoen Ylistarosta tai Seinäjoen Peräseinäjoella. (1)

Mä en kans ymmärrä mitä varten maakuntalehden täytyy korostaa sitä. Eihän aikaisemminkaan niitä kyliäkään – voitiin sanoa ihan hyvin, että on Kasperista kotosin eikä Seinäjoen Kasperista. Mutta se on nytten kuntauudistuksen jälkeen... oikein suututti, ku pesäpallojoukkuekin oli Raahen Pattijoki. (1)

Ihmiset tunnistavat itsensä painokkaasti kylien, kaupunginosien ja entisten kuntien jäseniksi – myös lakkautetut alueelliset yksiköt elävät ihmiset kokemuksissa. Identiteetti kantaa kauas insituution hallinnollisen lakkauttamisen yli. Jopa Seinäjoen maalaiskunnan asukkaat tuntevat yhä jotenkin eroavansa kantakaupungin seinäjokelaisista. Alue voidaan lakkauttaa poliittishallinnollisella päätöksellä vain tietyin rajauksin. Ihmisten mielissä ja elämiskulttuurissa rajat eivät häviä.

*Mut mä oon kuitenkin syntysin Seinäjoen maalaiskunnasta, ja mitä meidän koulukave-
reita siellä, ni me usein jaksamme muistuttaa siitä, että ollaan Seinäjoen maalaiskun-
nan poikia. (1)*

*[M]inä mietin joka päivä, kun meen kotiin, ni meen sen Seinäjoen maalaiskunnan rajan
yli, juuri ja juuri meen siis kaupungin alueelta maalaiskunnan puolelle... (1)*

*[S]e näkyy, näkyy vieläkin se raja. Erityisesti Ruukintieellä näkyy se kohta, missä se
menee, tuun kaupungista päin ja ajelen Ruukintietä, nii siinä tulee kohta missä näkyy
selvästi, missä näkyy selvästi se vanha raja. (1)*

Seinäjoki on ainutlaatuinen. Sen erityisyys ei johdu pelkästään omista kokemuksista. Jotkut keskustelijat painottavat Seinäjoen laadullista eroa muihin kuntiin, varsinkin muihin lähi-alueen kuntiin.

*Seinäjoki on tietysti hyvin erilainen ja erityinen kunta ja pitäjä. – – On oikeestaan aika
harvoja samanlaisia, ei ehkä muita. (1)*

Ollaan me kuitenkin vähä semmonen yksinäinen loistava majakka täällä... (2)

Seinäjoen erityisyys korostuu muualla oleskeltaessa. Muutkin ihmiset tuntuvat panevan Sei-
näjoen jollain tavalla merkille. Kerrotaan, että omaa seinäjokelaisuutta ei yleensä ajatella sil-
loin, kun ollaan Seinäjoella.

*Mulle Seinäjoki oli sillä lailla kotikaupunki itellä nuorena, nimenomaan kotikaupunki.
Oli Pohjanmaalta, nii Tampereen yliopistossa monet, monet sitten aina siitä naljailivat
kaikennäköstä, että ”Pohjamaan mies tulee” ja muuta. Seinäjoki on sillä lailla mulle
– ja merkitsee kotipaikkaa, näiden kautta. (1)*

*[S]illon kun oli pois Seinäjoelta, nii sillon mielsi paljon vahvemmin. Sillon oli niin kun,
sen koki niin, että piti niin kun kivana, et on Seinäjoelta kotosin. (2)*

Seinäjoki on ajallisuutta ja historiaa. Tärkeä osa siitä on omia muistoja lapsuudesta ja elämän
matkalta. Toinen puoli on muilta kuultuja kertomuksia, yhteisön kollektiivista muistitietoa
yhteisön aiemmista vaiheista.

*Itselläni Seinäjokeen liittyy hyvin paljon lapsuudenmuistoja, kun asuin Nurmoon Kou-
rassa puolivuotiaasta nelivuotiaaksi, ja sitten taas olen nyt asunut jo 37 vuotta Seinäjo-
ella, pisimmän ajan koko elämäni ajatellen olen asunut Seinäjoella, nyky-Seinäjoella.
Ja se on valtaosa kotiseutuani. (1)*

*Seinäjoki-sana tuo mieleen nuoruuden harrastukset ja joukkueurheilun ja osallistumi-
sen kaikennäköseen, Seinäjoen omiin ryhmiin pesäpallossa, jalkapallossa, jääkiekossa.
(1)*

*[O]lemattoman pienestä on lähdetty liikkeelle joskus, joskus siihen aikaan, kun tämä vaasalainen Abraham Falander hoksas perustaa Rautaruukin tonne Törnävälle Tikku-
kosken varteen. Synnyttää tuon Östermyran – siitähän tuo alkoi. (1)*

Tekeminen ja toimeliaisuus liittyvät Seinäjokeen. Aktiivisuus ilmenee kulttuurin ja urheilun saroilla yleisesti ja omissa harrastuksissa henkilökohtaisella tasolla.

Tää on niin aktiivinen. Tääl tapahtuu nii paljo kaikkee. On kulttuurin puolelta ja urheilun puolelta. (2)

Kyl mun mielestä kans niinkun, tai kun mietin Seinäjoki ja virike-sanaa, ja sit mä aloin miettii niin kun harrastusmahdollisuuksia, niin kyllä mun mielestä Seinäjoella on aika hyvin niit. (4)

Toimeliaisuutensa ansiosta Seinäjoki on menestynyt paikkakunta. Se on kehittynyt koko ajan ja kehittyä edelleen nopeasti. Arvellaan, että osa kehityksestä johtuu tietoisista valinnoista.

Mehän oomme – – täs kurakauppalas pyöriny täällä töissä, tällä lailla, siis se on valtavasti menny eteenpäin ja hienoa on, ei siin oo yhtään mitään. (1)

Asukasmääräänsä isompi kaupunki, hyvä kaupunki, suurempi mitä koko näyttää ja kasvaa ja sillä lailla. (2)

No tääl on alettu voimakkaasti ainaki kehittää tätä aluetta, et näin oon ite pistäny merkille. (3)

Seinäjoki on kasvanut maakunnan keskukseksi, jolla on iso merkitys koko Etelä-Pohjanmaan kehittymiselle. Se on kuitenkin joutunut hankauksiin oman maakuntansa kanssa. Viimeisen keskustelun alla oli lanseerattu uusi slogan: Avaruuden pääkaupunki. Sekin muistettiin tässä yhteydessä.

Maakuntakeskus. Se on mulle näytelly sellaista roolia. (3)

Tämä on maakunnan keskus ja, ja se on isoo asia. Tälle eteläpohjanmaalaisuudelle, mutta anteeksi vaan, maakunta ei oikein taharo ymmärtää tätä. (1)

Nykyään avaruuden pääkaupunkia kans käytetään. (4)

Keskustelussa vilahtaa myös kysymys Seinäjokeen yhdistyneistä kuntakeskuksista. Niilläkin on omat keskustansa ja historiansa.

– Nii ja seinäjokisena pitää ottaa tämä Nurmo tähän mukaan keskusteluun. Nurmon keskustahan on Prismassa.

– Nii se on siirtyny siitä asemaseudusta. Se keskus siitä. (2)

Virike saa keskustelijat pohtimaan myös sitä, kiinnittykö enemmän kotikaupunkiin vai -maakuntaan. Seinäjoesta ja seinäjokelaisuudesta ollaan ylpeitä. Osa katsoo mieluummin olevansa eteläpohjalaisia. Omien juurien korostaminen esimerkiksi pukeutumisella jakaa mielipiteitä.

[S]anon mieluummin, et mä oon Seinäjoelta, ku Etelä-Pohjanmaalta. (2)

*Et kyl mieluummin seinäjokinen, [naurua] ku eteläpohjalainen. Sitte taas muualla sil-
lon ku asu, ni sillon mä korostin sitä, et mä oon Etelä-Pohjanmaalta. Että oli niin päin.
(2)*

*Helsingissä – – kuulin semmosen legendan, että tota, kun Jussi-paita päällä joutuu
baarissa johonkin tiukkaan keskusteluun, ni ei tarte sanoo, kun että painitahan. Ni ei
tarte painia. Pidin sitä baarissa ainaki kaks vuotta, ennen ku mä semmoseen tilantee-
seen jouduin. Ku mä sitte tokasin, että no painitahan, ni ei tarvinnu painia. (2)*

*– Mä mieluummin ehkä sanon, et mä oon Etelä-Pohjanmaalta, kuin korostaisin, että
Seinäjoel...
– En mä Jussi-paitaa – – kyl mä Helsingissä Jussi-paitaa kehtaan pitää, mut en täällä.
– No en mä kyllä tiedä, pitäisinkö mä sielläkään. (2)*

Kokonaisuuden rinnalla pohdittiin myös sen osia: mihin asioihin Seinäjoki osuvimmin kitey-
tyy? Mainittiin Juna-asema, Aalto-keskus, Provinssirokki, kurakauppala, Lakeuden Risti ja
joki (3, 4). ”Mä aattelen niinkun ihan automaattisesti tota jokea tossa.” (4)

Nuorille Seinäjoki tuo mieleen hyvät kulkuyhteydet. Matkakeskus on keskellä kaupunkia
ja helposti saavutettavissa. Se on yksi kaupungin maamerkeistä.

*On, ja sit kans se et täältä pystyy tosi helposti lähtee esim Helsinkiin tai Vaasaan, tai
niinku pohjoseen, kun on niin hyvät kulkuyhteydet ja näin. (4)*

*– Joo, ja siis toi matkakeskus on jotenki tosi hyvä paikka.
– Niin onki, se on niinku keskellä keskustaa. (4)*

Kaupungin sisäinen julkinen liikenne sai nuorilta paljon moitteita. Se ei toimi kunnolla. Sitä
käytetään kovin vähän. Se palvelee koulukuljetuksia, festivaaleja ja matkoja kakkoskeskuk-
siin. Tosin se on viime aikoina parantunut.

*– Mut jos puhutaan Seinäjoesta niin pitää puhua myös julkisesta liikenteestä.
– Ja se on... Parannettavan varaa on ainakin. (4)*

*Niin ja mun mielestä sitä vois vielä parantaa, mut kun Seinäjoella kukaan ei oikein käy-
tä busseja niin. No se varmaan johtuu siitä, et aikataulut on huonoja, mutta... (4)*

*– Mut jos niitä tulis silleen, jos ne ajat menis jotenki järkevämmiin, niin ne sais varmaan
rahaa siitä kans.
– Jos asukkaat saisi ite päättää niinku silleen et mihin aikaan missäkin, niin... (4)*

Mä en osaa oikein tohon bussijuttuun ottaa kantaa, koska ehkä just ja just jonkun Provinssin aikaan saatan mennä bussilla täällä. (4)

Virike herätti myös keskustelua kaupungin keskustan tilasta ja tulevaisuudesta. Se on vaatimattoman näköinen. Samankokoiset, vanhemmat kaupungit, kuten Vaasa ja Mikkeli, näyttävät kaupunkimaisemmilta.

Onhan tää meidän keskusta niin... Mulla on, serkut on Mikkelistä, joka oli aikoinaan vähän samankokonen kaupunki, sit mä menin Mikkeeliin ja rupesin kattomaan ympärrillen, että ai, tääl niin ku oikeesti on keskustaa ja muuta... (2)

- [J]os miettii esimerkiks Vaasaa, ni onhan Vaasan keskusta aivan eri tasoa ku Seinäjoki, vaikka ei siel niin paljon enemmän väkee oo.*
- Mm, se on enemmän kaupunkimainen.*
- Joo, hyvin paljon enemmän kaupunkimainen. (2)*

Seinäjoen kaupunkimaisuus voittaa keskustelijoiden kokemuksen mukaan kuitenkin Kouvolan, Kotkan ja Hämeenlinnan.

Toisaalta sit on myös isompia kaupungeja, niin ku kaiken maailman Kouvolat ja Kotkat, ja ei oo mun mielest sit taas niin kun mitään tähän Seinäjokeen verrattuna. Että ne on niin sanottuja, jotain lajia. (2)

Minä oon ylpeä, et voi sanoo et Seinäjoel - - tai joku Hämeenlinnakin, et on tämä nyt mun mielestä – hakkaa nämä kaupungit aivan... (2)

Kaupungin keskusta saattaa näivettyä entisestään, kun kaupallisia palveluja viedään sivumalle.

[K]uinka moni kuolee niistä liikkeestä, se mua huolettaa. Et tulee Jouppiin näitä kaikkia Ankureita ja kaikkia. Kaikki elokuvateatterit, tämmöset ns. niin kun kaupungin merkit, lähtee pois sieltä ja kuolee ja ei siel oo, ku jotai hienoja korkeita asuintaloja ja jotain parkkirakennuksia. (2)

Pian ei tiedä, missä on Seinäjoen keskusta. (2)

Kyllä se kaupungin merkki on kunnon keskusta, elävä keskusta, ja jos se nyt vähän niinku kuolee liikkeestä, ni en tiedä sitten. (2)

Keskusta kaipaa tiettyjä keskustan tunnusmerkkejä. Sellainen on esimerkiksi tori.

- Eiköhän Seinäjoella keskusta pysy keskustana.*
- Sitten siellä pitäis olla tori.*
- Eikö sekin sinne tuu, jos suunnitelmat pitää. Sehän tulee nyt siihen sitten keskelle.*
- Miks mennä torille juomaan viiden euron kahvia, ku ABC:lta saa eurolla?*
- Tori voi olla viihtysämpi kohtauspaikka ihmiselle kuin, kun se ABC. (2)*

Kansalaistorin suihkulähde. Kuva Jenna Pesonen.

Kaupungin esteettisyys ja arkkitehtuuri nostetaan keskusteluun epäillen: Seinäjoki on ruma. Juuri keskustelujen aikana siellä on paljon rakennustyömaita. Niiden toivotaan parantavan ilmettä.

[M]ielenkiinnolla odotan, että miltä tää tulee näyttään, ku tää on mun kotikaupunki ollu nyt koko ikäni, yli 50 vuotta ja mä oon vuosikaudet aatellu, että tää on kauheen ruma. Siis Seinäjokihan on arkkitehtuurisesti yks Suomen rumimpia kaupunkeja. (2)

– Kakskerroksisia rumia taloja...

– Nii ja ku on kaikki, koko se vanha on purettu pois ja uutta tehty tilalle, että miksi samalla rahalla ei tekisi kaunistaa, ku tehdään vaan aina sitä rumaa?

– Nii ja eihän rumaa nyt oo kun keskusta ja aseman seutu. (2)

Ja sitten toisaalta justiin nää tälläset, että ku kaikki kaupungit näyttää samalta. Koska isot kauppaketjut rakentaa joka kaupunkiin samannäköset rakennukset, nii... Kaikki näyttää samalta. Et jos junalla menee johonki tuolla jotain rataa pitkin, kattoo ikkunas- ta, ni erottaako siinä nyt kaupungin ominaispiirteitä? Ennen oli kirkontorni joka näky kauas, että tuolla on se keskusta, ja siellä on nykyään, se on joku ABC:n torni tai... (2)

Niin no S-kauppahan on, oli aikoinaan semmonen, et ne teki hienoo arkkitehtuuria ja yksilöllisiä kauppoja, mutta nykyäänhän ne tekee sitten tällä standardilla, että kaikki on saman näköstä. Ei nyt aivan Lidlejä, mutta melkeen kuitenkin. (2)

Mutta nyt on jännä nähdä, minkälainen siitä kuoriutuu siitä työmaasta. Kun se päättyy tämä keskustelu. (2)

On jotain kaunistakin. Erityisesti mainitaan Aalto-keskus, jonka rinnalla kaikki muu rakennettu kalpenee. Kaunista on myös luonto, joka näkyy runsaina puistoalueina.

– Kyllähän tuo ihan siisti bulevardi tuo Vapaudentie ja muu, että onhan täällä sillä lailla hienoja juttuja.

– No joo, joo.

– Nii ja onhan täällä Aalto-keskus ja sitten tietysti se kaikki muu sitten verrattuna Aalto-keskukseen sitten niin... (2)

– Mul tulee se Lakeuden Risti mieleen, mä en tiedä miks. Kun se on Seinäjoen ainoa nähtävyys tyyliin.

– Niin ja sehän on vähä niinku symboli, eiks sitä käytetä aika paljo kaikes?

– Joo, kaikessa. (4)

– Niin ja sitten niin kun sen joen lisäksi, niin jotenki kans, kun tässä on näit tällasia puistoalueita niin ne, se vehreys, vihreys.

– Niin. Tää on kyl tosi hyvii kaikkii puistoja, kaikkee luontoo joka paikassa. (4)

Kotiseutu muuttuu. Myös asuinalueiden arvostukset voivat vaihtua. Joskus rumaksi mielletty alue voi myöhemmin nousta arvoon arvaamattomaan. Arvellaan, että väljästi rakennetut kaupunginosatkin voivat tulevaisuudessa täyttyä.

– Ja se on hassua, että ihmisissä elää niin syvälle juurtuneena, että mitkä on ne niin sanotut niin kun huonot alueet, että ei tonne ja ei tonne. Eikä se enää tänä päivänä pidä välttämättä paikkaansa.

– Pidetään huoli, että se pitää paikkansa. [naurua]

– Saavutetuista ennakkoluuloista ei luovuta! [naurua]

– Joo. Joo, mut kyllähän noi alueet niin kun, kyllähän ne muuttuu. (2)

Joo sit esimerkkei, esimerkiks Tampereella, mikä Pispalan alue, ni mikä se oli sillon, ku mä olin lapsi ni, että se oli sellanen niinku missä oli työläisasutusta ja vanhoja pieniä taloja. Nyt se on semmonen Tampereen kalleinta aluetta, ostettuja tontteja. (2)

Mä luulen et täs käy nyt niin, että tää Seinäjoki on kasvanu laajasti, ja varmaan jatkaa kasvamista, mutta nyt kun tulee tää keskusta, nii sen jälkeen se uus buumi lähtee tohon Uppaan ja tää keskusta tähän kilometrin säteelle ja ruvetaan vähän muokkaamaan ja. Kyllä tuo, ite kun on Kivistö–Uppa–Törnävä-alueella ollu, niin kyllähän siellä hirveen väljää, vanhaa on, että siel on paljon sellasia tyhjiä kohtia, mitkä jossakin vaiheessa varmasti tulee hyödyntää. (2)

KAUPUNGIN KESKUSTA?

Toisen virikkeen tarkoituksena oli johdattaa ajatukset koko kaupungista sen keskustaan. Innovaatiokeskus Framin keskustelussa tätä teemaa käsiteltiin laajasti jo ensimmäisen virikkeen kohdalla. Kysymysmerkillä virikkeen lopussa haluttiin haastaa keskustelijat muotoilemaan virikkeen sanoista itselleen mieluinen kysymys. Useimmiten ajatukset suunnattiin ensimmäiseksi keskustan sijaintiin. Mikä ja missä on Seinäjoen keskusta? Painopistettä voi tarkastella ihan mekaanisestikin: Silloin ”Seinäjoen maantieteellinen keskus taitaa olla Ilmajoella.” (2) Yleensä kysymystä lähestyttiin kokemuksellisesti. Keskusta merkitsee paikkoja, minne mennä, tekemistä ja keskustan tunnelmaa. Joku ajatteli ensimmäisenä liikekeskustaa ja asiointia toinen tapaamispaikkaa. Jonkun mielestä keskustan tunnelmaa luovia tekemisen paikkoja on paljon, toisen mielestä ei lainkaan.

Kyllä se ihan keskus, niinku tiäkkö tekee bisnes-keskustaa sellane. (2)

Noo mulla ainaki tulee nää kaikki paikat täällä. Että täällä on aivan valtavasti kaikkii paikkoi, mihin sä voit mennä. (1)

Mulla taas – mun mielest tääl ei oo taas yhtään mitään. Paljoo sen enempää täällä kaupungissa. On täällä jonkin verran... (1)

Nii ja sellanen Stockan kellohan täältä puuttuu, et ei oo mitään sellasta aina siellä jossain esillä. (3)

Yleisen käsityksen mukaan keskusta on pieni ja siellä on vähän asukkaita, mutta se on helppo hahmottaa. Näitä ajatuksia juoksutettiin muun muassa näin:

– Mutta loppuviimeltään tää on tosi helppo keskusta. Jos tähetkisen montun tost unohtaa, niin tää on tosi simppeli.

– Mm-m.

– Kyllä.

– Ja aika pienellä alueella se loppuviimeks on, ihan ydin tässä.

– Mm-m.

– Mutta sais kehittyä lisää.

– Kyllä. Ja enemmän sitä - - asukkaita. Kyllähän sen huomaa et tä on aika autio kyllä.

– Nii.

– Hiljanen. Mm.

– Nythän tääl asuu vähiten ihmisiä varmasti ku koskaan, tällä hetkellä.

– Nii.

– Asuinrakennuksia on purettu.

– Nii.

– Ja uusia ei oo vielä saatu käyttöön. (3)

– Joo. Musta se on jotenki niinku helppo keskusta.

– Et niinku siellä on helppo mennä eri paikkoihin ja. (4)

Kansalaistori. Kuva Jenna Pesonen.

Keskustan ajallista kehitystä ja rakennetta oli mietitty paljon etukäteen. Keskusteluissa toistui havainto, jonka mukaan Seinäjoella on monta keskustaa. Monet erottelivat kaksi, kolme tai jopa neljä toiminnallista keskustaa: liikenteellisen matkailukeskustan (asemanseutu), hallinto- ja kulttuurikeskustan (Aalto-keskus) ja kaupallinen liikekeskustan (ruutukaava). Hallinnollisen keskustan ytimeksi nimettiin monia Aalto-keskuksen rakennuksia: virastotalo, kaupungintalo ja seurakunnan virastot.

Seinäjoen keskusta, vaikka siihen nyt lasketaan kaikki nää, aseman seutu, joka on niin-ku matkailukeskus, ja sitte on liikekeskus tää vanha ruutukaava tässä, ja sitten on tää kulttuurikeskus, jossa me nyt oomme. – Ennen oli vielä sairaalakin, kun oli tuo, tuossa samassa. Nythän sairaalaan on sitte jo pidempi matka, et mä sanoisin, et se ei oo ihan keskustassa. (1)

Tietenkin pitää ajatella myöskin niin, että Seinäjoellahan on koko ajan ollu kaks keskustaa. On ollu tää hallinnollinen keskus ja sitte tää kaupunki-rakenteellinen keskus. Ja tää hallinnollinen keskus on ollu tässä, riippuu vähän asiasta, se on ollu tuo valtion vanha virastotalo. Siellä käytiin asioimassa, jos oli sinne asiaa, verotoimistot, mitä kaikkea siel on ollukaan. Sit hammaslääkärit oli tässä nuorena ja kirjaston palvelut, ja

jos kaupungintalolle oli sitte myöhemmin asiaa, ihan samalla lailla seurakunnasta aikoinaan piti kirkkoherran virastosta aikoinaan hakea todistuksia, nii tää ikään kuin... Tää hallinnollinen keskus on koko ajan ollu erillään. Se on leimallista Seinäjoelle ollu koko ajan. (1)

Kaikkien mielestä Aalto-keskus ei ole keskustassa ollenkaan. Heidän mielestään varsinainen keskusta on hyvin suppea alue. Toisena ääripäänä koko Seinäjoen kantakaupunki nähtiin yhtenä kokonaisuutena. Se on Seinäjoen keskusta, johon kuuluvat kaikki: asema, kaupat, koulut.

Ehkä tos on ehkä se, että Aalto-keskus on ollu kulttuuriarkkitehtuuria, sitten siin on ollu pelto välissä, ja sitten on keskusta – se on vähän ollu kahtiajakautunu aina. (2)

– Niin ja mun mielestä se on tosi hyvä et niinku kaupungin keskustassa on niinku tosi paljon kouluja. Esim justiin Marttila, lyseo, lukio.

– Joo. Nehän on siinä.

– Esim. lukiosta pääsee alle viides minuutis niinku Torikeskukselle. Niin must on tosi hyvä et on niinku lähellä. Enemmän vois totta kai olla koulu siellä. (4)

Jos keskusta pitää rajata vain yhteen paikkaan, se on näiden keskustelujen perusteella tällä hetkellä Torikeskuksen ja Vekseliaukion kohdilla. Samassa yhteydessä vilahtivat myös nimet tori, Pankkiaukio ja Epstori. Useimmin päädyttiin nimenomaan Vekselinaukioon, joskus hyvinkin polveilevan pohdinnan kautta.

Nii se on ollu, mulle se on ollu Kelan talo ja rautatieaseman välinen alue, ja rajattuna niin, että siin on toisella puolella Kalevankatu. Kalevankatuko se nyt on? Ja sitten tuota tuo, tuota niin... on Puskantie. Se väli. Mutta että niin kun, jos fyysisesti pitää – se oli ensin niin tuota vanha Kauppatori, missä nykyään on kerrostalo. Ja sen kanssa yhtä aikaa se pankki – elikkä Vekselin aukio – ja nyt käytännössä, kun se rakennettiin se uus kerrostalo siihen vanhan torin päälle, ni se on käytännössä Vekselinaukio.

Ja varmaan se, että Torikeskus on nyt niin kun ollu se meidän tori, ja en ainakaan itte oo sitä niin kun tunnistanu toriks, kun se on siellä vähän niinkun ylempänä kun kaikki muu kaupunki. Niin jotenkin sekään ei niinku tuo sitä keskustan tuntua, et jos mun pitäis sanoo, että missä on keskusta, ni kyl mä sen laittasin siihen Vekseliaukion ympäristöön. (2)

– Kyllä siinä Vekselin aukiolla on, niin kun sä sanoit, on mun mielestä.

– Joo. Se se on.

– Samaa mieltä.

– Joo.

– Joo ei, joo kyllä se Vekselin aukio. (2)

No onhan tos toi Torikeskus, mut ei oikeen muuta oo sellasta. Muuten vaan... On kai siel pari puistoo, mut ei siel muuten oo sellasta oleskelupaikkaa oikein. (1)

Itellä tulee kyllä kolmio mieleen; rautatieasema, keskustori, torikeskus. (3)

Keskusta ja sen kokeminen ovat muuttuneet ajassa. Yksittäisiä rakennuksia on hävinnyt, ja aiemmin erillisenä hahmottuneet keskustat ovat kasvaneet yhteen.

- Tuo on kyllä aika lailla luonu avaruutta nyt, kun kattoo koulukadun siitä esimerkiksi Pikku-Paussin puolelta nyt, kun olisko se, Järvenpään rakennus on siitä hävitetty. Niin se tuo niin kun enemmän näkyviin sitä torialuetta siitä.
- Siihenki toki on kerrostalo piirretty, mutta sitä ei oo vaan alotettu niin ...
- Niin, taas menee piiloon se. Joo. (2)

Että niinku kaupallinen keskus ja hallinnollinen keskus on niinku... Ne ei oo kasvaneet vielä, vaan ne on pikkuhiljaa hivuttautunu yhteen. Tää on mun mielestä Seinäjoen keskustan niinku rakenteellinen kuva ollu viimesinä vuosikymmeninä. (1)

Kun muisteltiin vanhempia aikoja, keskustoja tunnistettiin lisää. Keskuksen merkinä olevat paikat ovat vaihtuneet. Keskusta on siirtynyt monta kertaa. Mainittiin Östermyra, Itkanmäki, Maakuntatalo, Kauppalan alue, Jaakkolantie ja asemanseutu. Arveltiin, että tulevaisuudessa painopiste saattaa siirtyä yhä enemmän joen eteläpuolelle, Framin alueelle.

[T]ämä maakunta on eläny sellaaen keskuksen, kun maakuntatalon ympärillä, pitkät, pitkät aijjat, on ollu siellä kaikenlaista tapahtumaa ja muistan, ku käytiin jopa tanssiin siellä, tuos, täällä oli tuota täs ympärillä kaikenlaista. Se oli maakunta-aikaa. (1)

Ja sitte oli tää Kauppalan keskus, joka on siellä, mis on ABC. No nythän se on sitä samaa, keskusta se laajenee sinne päin tuo kauppakeskus siitä sinne pohjosen suuntaan. (1)

Se keskusta vähän liikkuu, ni onkin kiva Helsingin Sanomista ollu seurata viime vuosi-na, miten ne seuraa Helsingin keskipisteen liikkumista, ku siel on rakennettu. Kylhän se meilläkin on, jos aatellaan, kauan sitten niin tuolta Östermyrasta on lähdetty Nygårdin mäelle, sinne Itkanmäelle, sielt on tultu Jerikon kautta kautta, Puskantie oli keskeinen paikka, tänne. – – Voi sanoo, että rautatieasema oli vielä kaikkien tapahtumien keskipiste. Se oli erittäin vilkas. (1)

No vanhasta ajasta tulee mieleen ne bussit, jotka oli tossa keskustorilla aikasemmin, ja aika vilkastakin, kun ihmisiä meni ja tuli niihin busseihin. Ne oli sit tuol sadan metrin päässä, ja sit se ihmislauma liikku siellä suunnalla enemmän. (3)

Semmonen mulla tuli mieleen, että kun Seinäjoen historiasta tietää, että, että se keskustata on ollu aikasemmin siinä, missä on niin kun Jaakkolantie ja, siis, siis niin kun, sillon, ku ei ollu vielä kaupunki vaan tällänen taajaväkinen yhdyskunta, niin elikkä on mahdollista, että siis keskustakin niin kun vähitellen vaelttaa tai muuttaa paikkaa. Että onko esimerkiksi niin, että se olis niin kun siirtyny tänne niin kun Framin alueelle tai siirty-mässä, ja että, sitten että kun tää joki on ollu semmonen erottava tekijä, elikkä tämä puoli ja tuo puoli, niin se niin kun häipymässä, kun siltoja tulee enemmän ja että tää tämmönen vanha korttelijako ja semmonen, et onko se tämmönen ajankohtanen? (2)

No ei se keskusta tälle puolelle jokee saa siirtyä. Tai siitä pitää pitää huoli. (2)
Joo. Kyllä se varmaan on siirtynykin ihan selvästi. (2)

Monelle keskustan tuntu syntyy isoista kauppaliikkeistä, joissa voi kuljeskella. Ison keskustatavaratalon puuttumista pidettiin keskustan kokemisen kannalta hieman pulmallisena. Mainittiin monia entisiä tavarataloja.

- Ei oo semmosta suurta tavarataloa keskustassa, niin kun mitä Vaasassa on, näitä, onko Citymarket aivan keskustassa ja Tampereella ja... että tääl on niin kun ulkoistettu ne.*
- Tääl oli Citylieste, joka jyrättiin sitten, tääl oli Lehtinen, joka on nyt sit kuopattu, ja...*
- Citymestari ja Anttila ja...*
- Torikeskukses aikoinaan oli iso, oliko se K-kauppa, mut ei se siinä pärjänny. (2)*

Joupin alueelle nouseva Ideapark herätti epäilyjä. Pelättiin, että se näivettää keskustan, mutta aivan päivänvastainenkin näkemys esitettiin. Kenties käykin toisinpäin.

- No joo. Sitten mä kans aloin miettiä sitä, kun sitä Ideaparkia rakennetaan, niin se että kuinka se keskusta tulee vähä kuolemaan. Todennäköisesti.*
- Emmä usko. (4)*
- Mut ehkä siihen vaan, tulee lisää ihmisiä Seinäjoelle, niin sitten se voi alkaa elämään.*
- Niin, mutta kyl se varmaan hetkeks ainaki vähä.*
- No, joo. Mut siin on kans se et kun Jouppi on niinku niin kaukana, niin oikeesti kukaan ei jaksu mennä sinne asti.*
- Niin no se.*
- Tai riippuu jos asuu Joupissa, ei se sitte kaukana oo. Esimerkiks kun me asutaan Hyllykallios ni.*
- En mä ainakaan jaksais ”no meniskö Jouppiin”, vaan menisin aina keskustaan.*
- Tottakai se aluks varmaan [hiljentää keskustaa], mut ku jokases isos kaupungis on niitä ostoskeskuksia, jotka on niinku vähä syrjempänä, silti se kaupungin keskusta on niinku elossa. (4)*

Vertailukohtaa haettiin Tampereelta. Siellä Ideapark on paljon kauempana keskustasta, mutta julkisella liikenteellä helposti saavutettavissa. Arvellaan, että keskusta säilyy elävänä, jos sielläkin on kauppvoja.

- Siellä on, no Lempääläs on Ideapark, mut sieltä pääsee bussilla alle kaheskymmenes minuutis.*
- Niin, et se on tyyliin saman verran ku keskustasta Joupin Ideaparkiin.*
- Et ei se silleen niinku eroo tuo... Kun justiin jos niinku kaupunkiin tulis enemmän kauppvoja, niinku tiättekste, perusuokakauppvoja ja vaatekauppvoja. Koska Ideaparkiin mennään justiin sen takia, että se on iso, ja sit siellä on jotaki eksoottisempia vaatekauppvoja tms, niin jos keskustaan saatat kans sellasia, niin totta kai väki tulis kans keskustaan. (4)*

Moni paikantaa kaupungin keskustan torin ja kauppahallin perusteella. Ne ovat kaupunkimaisen kauppatoiminnan perustekijöitä. Keskustelijat olivat odottavalla kannalla, sillä toria on ollut vaikea saada eläväksi Seinäjoella.

– Jotakin sellasta... koristeellisuutta [tarvittaisiin], – jos jotaki kasvia lisäis tai tämösiä.

– Niin, katotaan minkälainen se uus tori on.

– Niin, millanen siit tulee. (4)

– Mites olis Kauppahalli?

– Nii-i. Kauppahallit on ihania.

– –

– Ei vaan oo sitä historiaa, kauppahalliksi, että olisko? Ku meil on vähän onneton tuo torihistoriaki. (2)

– Nii ja mä aattelen et kuitenkin ollaan tämmönen moderni kaupunki, ni tänne vois tehdä modernin kauppahallin. Yks missä se on hienosti toteutettu, on Mikkeli.

– Joo, siellä on.

– Kiva kauppahalli.

– Joo, kyllä.

– Totta.

– Se istuu hyvin siihen uuteen torin ympäristöön.

– Joo niin on. (2)

Kaupunkimaisuudella tarkoitetaan myös ravintoloita. Ne tarjoavat mahdollisuuksia viettää aikaa, tavata ihmisiä. Ravintolat tuovat myös ilta- ja yöelämää. Tässä kohdassa Seinäjoen keskusta osoittaa elinvoimaansa: kymmenkunta nimeä ryöpsähtää ilmoille. Omia kokemuksia ja odotuksia luetellaan kerkeästi.

– Esim nyt on Valkonen puu (naurahdus)

– Seinäjoen vetonaula. (naurahdus)

– Saat hyvää kakkua, jee.

– Jep. Ja sit sellasia paikkoja, jossa tyypit haluaa viettää aikaa, ois enemmän keskustassa.

– Mm. Mut onko siinä, tai mä en oo kauheesti niinku ruokapaikois käyny, mut onko siinä Seinäjoen keskustas kauheesti mitään?

– Onhan siinä just Valkosen puun lähellä, siinä on Pancho villaa ja sit jotain Fitvokkii ja... Hese. (naurahdus)

– Pancho villa ja... Niin Amarillo.

– Sit siinä on kaikkii semmosii... Siinä on se Ääreellä.

– Niin, ja Juurella. Onks se sama?

– Kumpi se on? (4)

– Ja sit on se ihme vegepaikka kans. – –

– Ainiin se Sininen paprika. Siel mä en oo ikinä käyny kyl mut...

– Mm. Siel vois kyl käydä joskus. (4)

Puistot ovat tärkeä kaupungin tunnusmerkki. Ihmisillä on vaihtelevia käsityksiä siitä, mitä puistolla oikeastaan tarkoitetaan. Onko se mikä tahansa viheralue vai puistoksi suunniteltu ja rakennettu alue? Onko kaavamerkintä ratkaiseva? Keskustelijoiden oli vaikea päästä yksimielisyyteen siitä, onko Seinäjoella puistoalueita paljon vai vähän.

– Ja puistojahan tääl on siis tehty tosi, tosi paljon tosi hyvin, et tää on vihiriä kaupunki ainaki näin kesäsiin.

– Onko? Ai vihree?

– O.

– Musta tää on aika lailla betonoitu.

– Ku meet tonne Lakeuden Ristin tornihin, ni sielt ei näy muuta kun puun latvoja, että. Vielä nyt... (2)

– Onhan meillä ku meil on kuitenkin Pajuluoma, ja sitte tää Seinäjoki ni molemmat on aika hyvin tehtyjä, kaupungis ei semmosia korttelipuistoja ei oo, kun tämä Paimentyt-tö-puisto. Se ei kyllä kovin vihreä puisto oo.

– Joo ei.

– Joo no keskusta ei oo vihree.

– Ei.

– Ei kyllä. (2)

Eniten puhuttiin Lakeudenpuistosta. Osoittautui kuitenkin, että silläkin keskustelijat tarkoittavat eri asioita. Osa tarkoitti sillä Alvar Aallon suunnittelemaa viheraluetta Aalto-keskuksen itäosassa – puistoa, jonka virallinen nimi on Kirkkopuisto. Jotkut tarkoittivat sillä kuitenkin aseman ja Lakeudun Ristin väliin jäävää rakennusaluetta, joka ei ollut puistoksi kaavoitettu vielä keskustelujen aikana. Osa keskustelijoista kuitenkin käsitteli sitä puistona – jopa kaupungin tärkeimpänä puistona ja henkireikänä. Osa näki sen rehottavana joutomaana, joka vain odottaa kaavoitusratkaisua.

– Lakeudenpuisto esimerkiksi, ettei siihen vaan kerrostaloja rakenneta. Sitten menee kaikki.

– Tuo puisto, mikä tuossa on, ni eihän se mikään puisto oo. Se on lammashaka.

– Ei se, sehän on kaavassa yleistä rakennusaluetta – ettei siitä oo varsinaisesti puistoksi rakennettu... (1)

Tätä kirjoitettaessa, vuonna 2019, alueesta ollaan tekemässä puisto. Kaavaprosessiin uutoisoinnissa siitä käytettiin johdonmukaisesti Lakeudenpuisto-nimeä. Kaupungin puistotoimen julkaisussa *Seinäjoen puistot ja viheralueet* nimenä on Lakeuspuisto. Puistoratkaisu vaikuttaa sopivalta kotiseutukeskustelijoiden mielikuvia ajatellen. Aalto-keskukseen kuuluva Kirkkopuisto sai keskustelijoilta kehuja, mutta sen vähäistä käyttöä ihmeteltiin. Samalla kuitenkin lueltiin monia ryhmiä, jotka viihtyvät puistossa.

– Ja onko täällä ihmiset puistois? Täällähän ei oo semmost, aika harva tietää ylipää-tään Alvar Aallon suunnitteleman puiston sitten tota kirkon takana. Hirveen kaunis, ja tota eihän siellä oo muuta ku muovipussityypit.

– Ja nuoriso.

– Pokemon-tyypit. (2)

Seinäjoki on juuriltaan asemakaupunki. Siksi rautatieasemalla ja asemanseudulla on erityinen sija seinäjokelaisten keskustamielikuvissa. Viimeaikainen kehitys on kuitenkin vähentänyt liikenteen liitännäispalveluja asemanseudulta. Tilalle odotetaan jotakin muuta. Keskustelijat muistelivat vanhaa rautatieyhteisöä, aikaa jolloin asemalla oli ”vipinää”. Asemanseudussa nähdään suuria mahdollisuuksia: siellä on rakennusmaata, ja sen sijainti on hyvä.

Se on paradoksi, että sitä mukaa, kun junaliikenne on kasvanut ni matkustajamäärillä mitattuna, ni Seinäjoen asema on näivettynyt. Sielt on kaikki palvelut menny. Ja siltikin nää nuoret suunnittelijat vielä vastas ”joo, mutta liikennemäärä lisääntyy”. Mää sanoin, että se ei tuo yhtään siihen aseman seudulle vipinää, jos ihmiset kulkee ohi. Tai maakunnasta kovalla vauhdilla junaan ja eteenpäin, että ennen ku me ajateltiin, et siel oli asemahotellit ja asemaravintolat ja vipinää, ja rautatieläisiä parveili niin, ettei sekaan mahtunut. (1)

Niin, elikkä asemanseutua pitää niin kun keskustana kehittää muista premisseistä, kun junaliikenteen kasvusta, elikkä lähinnä siitä syystä, että se on keskeistä aluetta. Ja siel on joutomaata. (1)

Korkea rakentaminen kirvoitti kiihkeitä puheenvuoroja. Kerroskorkeuden kasvattaminen herätti paljon epäilyjä. Kannattajat olivat harvassa. Heitä kiehtoi ilmeen muuttuminen kaupunkimaisemmaksi.

Nuo on persoonattomia nuo korkeat kerrostalot. Ne ei oo Lakeuren kaupunki. (1)

Talot on tyhjiä! Niitä vaan rakennetaan. (1)

– Vielä sanon noista isoista rakennuksista, et kyl mä odotanki innolla, että miltä ne tulee näyttään. Ku Vaasaan menee, nii heti tulee vähän se filis, että sä meet isompaan kaupunkiin. Siellä on niitä jumalattoman korkeita... Meillähän ei oo niitä, niin ku äsken puhuttiin. En tiedä kuin kaupungilta se näyttää sitten.

– Tukkooselta. (2)

Korkeiden talojen ilmestyminen tuntui häiritsevän siksi, että oma kotikaupunki on totuttu mieltämään lakeaksi. Tukea omille ajatuksille haettiin muun muassa Alvar Aallosta ja Harald Andersinista.

Tästä matalasta rakentamisesta sanon nytte sen, että vuonna 1921, kun arkkitehti Harald Andersin teki Seinäjoen ensimmäisen todellisen asemakaavan, niin hänen linjansa oli se, että – – Seinäjoki on matala, onnellisten ihmisten valoisa kaupunki. Hän kiinnitti jo huomiota siihen, miten korkea rakentaminen varjostaa. (1)

*– Eikö se ollu alun perin sellainen meininki, että pidetään matalana tämä Seinäjoki?
– Mä oon kuullu sillon 80-luvulla, että se ois ollu peräti arkkitehti Aallon idea, että kaupunki nousisi reunoilta, ja keskeltä olis matala, kun Lakeuden kaupunki ja just tää maaperäkin, on vähä, aika sopimatonta rakentaa – viereinen talo sortuu, ku kuoppaa*

kaivetaan liikaa syvälle, korkealle talolle. Et siin ois ollu tämä tämmönen idea. Ja musta se ois luonu tommosen identiteetin ite kaupungille, siis sen ominaisilmeen sille kaupungille, että se ei oo samanlainen ku muut.

– Eikö? Kyllä. Ja Alvar Aallon sitä arkkitehtuuria pitää kunnioittaa. (1)

Muistutettiin, että Aalto ei ole Seinäjokea kaavoittanut, tuskin tällaista ajatusta mihinkään kirjoittanutkaan. Ajatus korkeiden rakennusten sijoittamisesta Sairaalanmäelle ja ylipäätään kaupungin reunoille, ”missä vuoret ja kalliit nousevat”, viehätti kuitenkin osaa keskustelijoista. Monet arvelivat, että perustelut kaupungin mataluudelle ovatkin ihan teknisiä. Tueksi esitettiin myös muistitietoa.

Mä luulen, että tää on niin pehmeää maata, täällä oli vaikea rakentaa korkeaa. Tääl oli vaikea saada vesijohtoihin tuota paineistusta, korkeat taloihin rakennettavat hissit oli kalliita. Tää on köyhä maakunta siinä suhteessa ollu. Tämmösiä ihan käytännöllisiä syitä! Nyt on tietysti tekniikka kehittyny, on edellytyksiä rakentaa, mutta mä oon itte sanonu, että mun mielestä tommonen kahdeksan kerrosta olis semmonen optimaalinen maksimi, jolla, jolla tätä keskustarakennetta vois kehittää. (1)

Paapa-vainaa sanoo niin, että hyvin suurelta osalta tästä kaupungin keskustasta on nostettu turvetta. Ja eikä tarte kattoa ku tuos hotelli Lakeuden vieres siel niitä kuoppia, ni täyttä savikkoa on siinä. (1)

Tulevaisuuden kannalta olennainen kysymys on, halutaanko Seinäjokea kehittää kävelijöiden, autoilijoiden vai pyöräilijöiden keskustaksi. Tähän asti autot ovat olleet näkyvästi läsnä keskustassa. Näin ei välttämättä tarvitse olla tulevaisuudessa.

[M]e ollaan Suomen Los Angeles, että autolla pitää päästä siihen eteen. – – Täällä ei kävellä kyllä keskustassa kovin paljoo. (2)

Tietysti ois hienoa tulevaisuudessa nähdä, jos meillä ois kävelykeskustaaki tässä. Nyt ku täs on niinku joutunu tai päässy kävelemään enemmänkin, niin aika kiva miljöö, kun ei autot pyöri tässä niin kun jaloissa koko aika. Enemmän kävelijöitten ja kulkijöitten keskusta kuin aikasemmin. (3)

– Mutta siis esimerkiksi pyörällä jos kulkee, pyöräreittejä on ihan kivoja.

– On on, on. (2)

Kevyt liikennekään ei menesty ilman tietoisia kaavoitusratkaisuja. Keskustelijat nimesivät monia pieniä yksityiskohtia, jotka ovat yhdessä parantaneet jalankulun ja pyöräilyn laatua. Puhuttiin viihtyisyydestä, turvallisuudesta, valaistuksesta.

– En oo ite pyöräilly tos ku toi jokivarsi, ku sitä on kuulemma jatkettu nyt tonne, ja putsattu niitä rantoja, niin ystävät on kehunu, et se on tosi hienon näkönen. (2)

– ihmiset uskaltaa nyt sitte kulkea, ettei ne, ettei tartte peljätä lainkansa.

– Nii että pusikosta hyökkää joku kimppuun. [naurua]

– Et se on saanu tosi paljon kiitosta.

– –

– Tohon liittyen tuli tohon, tuli pimeys mieleen ja tommoset, ni katuvaloja saís kyllä pitää vähän useemmin täällä päällä. Se jos joku ärsyttää, niin... (2)

– Eikö ne nyt ledi-lamput rupee olee jo joka paikas? Ei vie niin paljoo virtaa. (2)

Kevyen liikenteen mukavuutta parantaisi kadunvarsipysäköinnin lopettaminen. Parkkihallit olisivat yksi ratkaisu. Keskustelijat ihmettelivät, kuinka vähän niitä käytetään. Epäiltiin, että ulkopaikkakuntalaiset eivät uskalla ajaa maan alle.

– Ja tuo niin ku yllättävältä, että kuinka vähän ihmiset yleensä käyttää noita parkki-hallia, että mitä mekin... – – Siel on aina tilaa, siis todella paljon tilaa, vaikka mihkä parkkihalliin tossa Epstorillaki meet.

– Ja maakunnasta tulevat ni ne ei uskalla ajaa sitä ramppia sinne alas. (2)

Erikoinen Seinäjoella jatkuva puheenaihe on kaupungin rumuus. Tämä on jokseenkin kummallinen ilmiö, sillä keskustelua pitävät yllä seinäjokelaiset itse. Nytkin se otettiin esille kysymättä jokaisessa keskustelussa. Keskustaa luonnehdittiin rumaksi ja tylsäksi, mutta vähän kauempana ydinalueesta löytyy keskustelijoiden mukaan kauniita paikkoja. Lueteltiin, mistä suunnista ja alueilta löytyvät kaikkein ikävimmän näköiset kohdat ja rakennukset.

Jos tulee tuolta itäsiltä ohikulkuteiltä niin, se Peräseinäjoen tie, ni sehän on ihan ih-meellinen, ennen ku se kaupunki alkaa. Samallailla Jalasjärven suunnalta, Kuortaneen suunnalta, Lapuan suunnalta on tietysti nii ruma, ettei niin mitään tolkkua. (2)

Kaupungin keskusta on ruma. Tai se ihan ydinkeskusta, se torialue on tosi ruma, mutta sitten jos menee vähä ulkopuolelle, niin sit siinä on kaikkii kauniit luontojuttui, puistoi, joki menee siellä ja silleen. (4)

– Jotenki joskus tylsä kans.

– Joo. Tai siis kun mun mielestä se on niin sellanen harmaa, ja sit kun siellä on nyt ollu tosi paljo niitä kaikkia rakennusjuttuja, niin ne on vähä tehny siitä justinsa, kun sä sanoit, että niinku ruma. (4)

Yhden keskustelijan mielestä rumuusteemaa pidetään yllä keinotekoisesti. Hänen mielestään se sai alkunsa automarketeista ja liittyy kaupungin markkinointiin.

[E]nnen ku synnytettiin tää tämmönen markkinointikeskustelu kaupungin rumuudesta, nii kukaan Seinäjoella ei oo kokenu, että täällä olis mitään ongelmia. Erittäin eloisa ja vilkas. Siin oli ihmisiä ja trafikkia, oli kauppoja... Vaasalaiset kävi hakemassa täältä rettunsakin. Sitte alko tää peltomarkettien aika, jollon nämä ihmisvirrat vietiin täältä keskustasta pois ja synty, synty tuota, nämä puheet rumuudesta. (1)

Keskustan hahmottamiseen vaikutti tutkimuksen aikana torin suuri rakennustyömaa. Siihen viitattiin toistuvasti, sillä päivittäiseen katukuvaan kuuluivat purkutyömaat, suuret kaivannot ja nostokurjet. Rakennustyömaa vyöryy kaupunkilaisten tietoisuuteen joka päivä. Se vaikutti keskustan hahmottamiseen. Keskeisten korttelien remontin vuoksi keskusta on sokkeloinen.

- *Meil on torikeskusta.*
- *Se on siinä kuopan kohdalla aivan tarkasti. (2)*

- *No remontin alla. [naurua]*
- *Monttu.*
- *Nii.*
- *Kävelykatu.*
- *Kasvaa ja kehittyy. Ja on kaupan keskus. (3)*

- *Mut siis ainaki, just siis kun ite muutin tänne, tai niinku koko ajan kun mä oon asunu täällä, niin on ollu se remontti tai.*
- *Joo, se kun rakennetaan se uus tori.*
- *Joo, niin se on ollu menossa, niin se oli alusta asti sokkeloinen, mä en osannu mennä yhtään siellä ja olin ihan hukassa kokoajan ja, mut kyl se sitte nyt on ihan silleen, kyl siel pääsee helposti kävelee just siel. (4)*

Suuret rakennustyömaat kertovat Seinäjoen kasvusta ja kehityksestä. Kaupungin keskustasta muuttuu nopeasti juuri nyt. Odotukset olivat osaltaan myönteisiä: mennään parempaan suuntaan. Samalla pohdittiin sitäkin, tuntuuko kaupunki enää samalta.

[P]ienestä on kasvettu tämmöseksi maakuntakeskukseksi, tämän keskeisen aseman vuoksi. Ja paljon siinä on tietysti muutakin välillä tapahtunu. Nyt eletään aikaa, jollon keskusta pesee kasvonsa. (1)

[Olen] pohtinu nimenomaan kaupungin keskustaa, entistä enemmän siitä näkökulmasta, että kuhan se nyt valmistuu, minkänäkösenä se sit valmistuukaan, ni se ei oo enää se sama keskusta, minkä oon oppinu tuntemaan, et täs on tapahtunu muutamassa vuodessa todella iso asia. Sitä tietenkin voidaan sitte arvioida, että mikä hyvää, mikä huonoa. Ittekkii oon, niinku silmä tottunu siihen, että se ei oo kovin korkea, et se niinku ikäänkun pitää rakentaa itselleenki kokonaan aivan uudestaan. (1)

Näistä ajatuksista päädyttiin helposti miettimään vanhan ja uuden vastakohtaa. Kaupungin muuttuminen koetaan turhankin nopeaksi. Monet esiintyivät painokkaasti vanhojen rakennusten puolustajina: Vanhaa pitäisi säilyttää enemmän. Vanha rakentaminen oli laadukkaampaa kuin uusi.

Mun mielestä ei tätä kaupungin keskustaa, niinku tuo, tuos lukoo, ja kysymysmerkki peräs, ni ei kaikkia tarvi muuttaa... (1)

Jäis joku pikkusen vanheeki rati tänne pystyyn, ettei kaikkia panna ja lykätä näitä pönttöjä pystyhyn tuohon. Tottakai pitää olla kerrostalo, se on aivan selevä, mutta joku roti pitää olla vaikka huonoki. (1)

[O]jon murehtinu sitä, että ei tämmöstä ajallista kerroksellisuutta paljon kunnioiteta, kaikki vanha aika surutta hävitetään pois ja ollaan niin ku hyvin tämmösen määrällisen ajattelun pauloissa, ja laiminlyödään tämmösiä laatu-, laatusikkoja. Menee hujaa! (1)

– Ehkä ne jotka Itikanmäellä tulee, nii siitä se sitten vähä alkaa isompana. Vaasassa-han on se, että kun sä pääset motaria päästämähän suoraan sinne keskusta.
– Mut siellä myöskin näkyy se niinku kerrostuneisuus, eri vuosikymmenet.
– Se siellä on just hienoo.
– Täällä ei enää oo kohta mitään. (2)

– Mutta se että kyllä vanhoja taloja pitää säilyttää, mut jos vanha talo alunperinki ollu ruma, nii ei sitä vanhuuden takia tartte mennä... On täältä purettu jotain hyviäkin...
– Sen Pollarin sais ainakin laittaa maahan. Jos suoraan sanotaan.
[naurua]
– Se könöttää siellä kenossa ja miehen korkusta heinää ja puuta kasvaa pihalla ja näin, niinku kaupungin parhaalla paikalla, ei voi ymmärtää miks...
– Olishan se, jos se kunnostettais se paikka. (2)

[K]aupungintalolla syntyy niin helposti tämmösiä yltiöpäisiä tavoitteita, että tuhat ihmistä sinne tänne. Niitä vaan heitellään. Vähän tommosta malttia. Musta Mä muistan, Jussi Aittonen, kaupungin arkkitehdil on ollu hyvii juttuja Ilkas, ku Jussi kertoi esimerkiksi vanhan professorinsa sanoneen näin, että "kaupunki syntyy maltilla". Ei semmo-sella vauhdilla kun mikä meillä nyt on. Siis inhimillinen kaupunki. (1)

SEURAKUNTA JA MINÄ

Kolmas virike ohjasi ajatukset seurakuntaan, jälleen mainitsematta Aalto-keskusta tai sen kirkollisia rakennuksia. Muotoilulla 'Seurakunta ja minä' haluttiin luoda keskusteluun oma-kohtainen vire. Se saavutettiin hyvin. Jopa puolet virikkeeseen käytetystä ajasta kului oman seurakuntasuhteen pohtimiseen. Ymmärrettävästi joukkoon mahtui monenlaisia tapauksia. Keskustelun avasivat yleensä henkilöt, joille seurakunta on toimintaa ja luonteva osa elämää.

Seurakunnan aktiivinen jäsen oon ollu aina, ja 16 vuotta kirkkovaltuutettu, ja mitä kaikkee mä nyt voisin luetella, edelleenkin lähetystyön toimikunnan jäsen ja pihakou-lun opettaja ja Lakeuden Ristin päivystäjä ja... [naurua] Seurakuntaan on minulla erittäin pitkät piuhat. Tehny siis sen... lapsuudesta lähtien aina oon ollu uskovaisten ja uskollinen seurakunnan jäsen. (1)

Lakeuden Ristin kirkkosali. Kuva Jenna Pesonen.

Valtaosa tunnustautui passiivisiksi seurakuntalaisiksi. Seurakunnan toimintaan osallistutaan satunnaisesti, kirkolliset toimitukset saattavat jäädä ainoiksi kosketuskohdiksi. Tarjonnan ja toiminnan puutteesta kirkkoa ei moitittu. Passiivisuudelle esitettiin henkilökohtaisia syitä. Säännöllisenä kontaktina mainittiin parikin kertaa myös seurakunnan lehti.

Kovin olen vähän tekemisissä. Ihan voin tunnustaa. Viime kesänä kun olin, nii siin oli varmaan edellisen kerran, ku oli ristiäiset ja häät, että siihenpä se jää. (3)

Kuuntelulla paremminki, mutta aina on laulettu seurakunnas. (1)

Toimintaa on kyllä runsaasti, ku tuloo se seurakunnan lehti, niin se tuloo selailtua, mutta niin niin, ei tuu henkilökohtasesti juurikaan osallistuttua. (2)

[I]än mukana ehkä vähä silleen etääntyny siitä niiden ideologiasta ja kaikesta tällasesta. Niin mä en enää nykyään niinku kauheesti tiedä, et mikä meno. (4)

Seurakunnan työtä arvostetaan, ja sillä on edelleen huomattava yhteiskunnallinen merkitys. Nekin keskustelijat, jotka eivät kokeneet hengellistä toimintaa itselleen läheiseksi, arvelivat, että kirkolla ja uskonnolla on alueella suurempi rooli kuin Suomessa keskimäärin.

Ja täällä aika vahvassa roolissa kuitenkin vielä, niin ku täällä seudulla. (3)

Mun mielestä Seinäjoen nää seurakunnat, tai yleensäki tää kristinuskon yhteisö tai miten sitä nyt nimittäiskään, niin se niinku toimii hyvin. Ja että ne järjestää tosi paljon toimintaa ja on mukana ja... (4)

[A]rvostan kyllä työtä, mitä he tekee siellä sitten nuorison parissa, et oon itekki tehny nuorisotyötä, niin siinä mielessä noston hattua. (3)

– Must jotenki tuntuu et Seinäjoella silleen on aika jotenki normaalia käydä seurakunnassa. Tai silleen et esimerkiksi siel vanhas paikkakunnal mis mä asuin, niin kaikki oli silleen ”mitä vitsii, uskotsä johonki jumalaan vai?” (Naurahduksia.)

– Ja sitte täällä kaikki on vaa sillee ’aa cool, sä käyt seurakunnassa.’ Et kiva. Se on niinku normaalia ja okei. (4)

– Joo. Seinäjoki on kyllä sellanen, tääl on tosi paljon uskovaisia. (4)

Useimmille seurakunta on toimintaa. Sen näkyvyys arjessa vaihtelee ikäkausittain: Lapset, nuoret ja vanhukset kertovat osallistuvansa seurakunnan toimintaan enemmän kuin työikäiset, joiden yhteydet rakentuvat usein lasten kautta. Kaiken kaikkiaan keskustelijat kertoivat hyvin monipuolisesta toiminnasta: mainittiin muun muassa kerhot, kuorot ja konsertit, leirit, pyhäkoulu, rippikoulu ja eri-ikäisille suunnatut merkkipäivättilaisuudet. Seurakunnan toiminnasta puhuttiin myönteisesti ja hyvässä sävyssä.

Nii ja jotenki oma kokemus, mä en tiedä pitääks se paikkansa, mut ois se, että ei seurakunta tarjoo niin kun, eniten ehkä just lapsiperheille, lapsille, nuorille ja sit ikä-ihmisille, mut ehkä sit se siihen väliin jäävä väestö, niin en mä tiedä, onks siellä sit suoraan edes sellasta tarjontaa, – –. Tietysti nyt kaikki kirkonmenot on kaikille avoimia, mut et sellasta niin kun muuta toimintaa. (3)

Nii se riippuu ihan minkäikäsiä lapsia on. Sit jos on pienempiä lapsia, ni sit ollaan seurakunnan kerhoissa ja sit siirrytään taas johonki pyhäkouluun ja rippikouluihin, ja sit se menee vähän sillee jaksoissa. (3)

Meille tuli neljävuotiaalle kutsu johonkin neljävuotiskonserttiin kirkkoon seurakunnalta, et ne tekee paljon tämmöstä työtä, tavallaan niin kun merkkipaahujen suhteessa, mut sit semmonen henkinen ei ehkä niinkään... Et en mä ainakaan tunne täältä seurakunnasta ketään edes nimeltä. Et se on vaan se seurakunta instituutiona. (3)

[M]ä oon ruvennu hyödyntämään näitä perheleirejä, ja nehän on tosi jee. Ja kun ollaan perheleirillä taikka isä-poika-leirillä, niin mä aina viittaa ensimmäisenä, että mä voisin sitten iltahartaudessa soittaa kitaralla niin, että sitten ei oo niin pitkästynyt siellä hartaudessa. Kyllähän seurakunta tekee kaikkee jees toimintaa. (2)

- *Mä käyn pelaamassa heidän tiloissaan sählyä.*
- *Onks sul semmonen hengellinen olo, kun sä pelaat sitä?*
- *On, joo.*
- *Niin ku johdatuksena suorastaan.*
- *Kyllä.*
- *Meillä ainakin.*
- *Siellä pystyy, siellä pystyy rakastaa – –, kaikki saa heti anteeks. [naurua] (2)*

Seurakunta on myös hyviä ihmissuhteita, yhteishenkeä ja ystäviä. Ystävyysuhteet solmitaan toimintaan osallistumalla.

- *Niin, ja sitte se on kans tärkeetä, että on niinku huipputyyppejä. Eli just niinku mitä mää niinku tiän nii seurakunnis on niinku kivoi tyyppei, ja sit tyypit hahuu mennä sinne, koska siellä on niinku ne tyypit niin...*
- *Joo, sellanen hyvä yhteishenki on aina se, mikä vetää lisää ihmisiä puoleensa. (4)*

Sit mul on paljon uskovaisia ystäviä, ni on tullu aika paljo oltua siellä. Se on vähän vaikea yhteisö liittyyä, jos ei kovin uskovainen oo. (2)

Korostettiin myös kirkkoarkkitehtuuria. Seinäjoella se on erittäin näkyvä osa kaupunkia. Joillekin se on ainoa linkki seurakuntaan. Tässäkin aktiivisuus ymmärrettävästi vaihtelee. Yksi keskustelija kertoi, että Aallon kirkkoarkkitehtuuri kiinnostaa häntä matkaillessakin.

Sellasta henk.koht. suhdetta [ei ole], ku ei kuulu kirkkoon, mutta arkkitehtoonisesti kyllä niin kun loistava! (3)

Joo ei kans oo niin kun siviilielämän puolesta ei oo mitään kokemusta, mutta sitten taas työn kautta, ni sama toi arkkitehtoninen näkökulma. (3)

Mulla on viime vuosina seurakuntaan liittäny kirkkoarkkitehtuuri. – – Viime vuonakin kävin Alvar Aallon Riolan kirkkoo Italiassa katsomassa. Otin kuvia ja – – sain selville, että ne suunnittelijat aikanaan oli käyneet tutustumassa Lakeuden Ristiin. (1)

Seurakunnasta keskusteltaessa puhuttiin ylipäättään paljon rakennuksista. Monille seurakunta tiivistyy nimenomaan kirkkoon rakennuksena. Useimmin mainittiin Lakeuden Risti, joka kohotettiin koko seudun symboliksi. Kirkko liitettiin myös muistoihin. Tunnistettiin ja nimettiin omia kotikirkkoja. Seurakunta on lapsuudenmuistoja.

Mä kävin mun äidin kaa, kun mä asuin ennen mun äidin kaa, mä kävin luterilaisessa kirkossa. Mut mä en oikein tuntenu sitä omaks. Et se oli semmost samaa, samaa juttua joka viikko. Sit mä en oikeen saanu siitä mitään irti. (4)

Ensimmäisenä kans tulee Lakeuden Risti mieleen. Et se näkyy makuuhuoneen ikkunasta [naurua], näkee joka aamu, – – ja tietysti töihin, kun tulee joka päivä siitä ohitte. Siinä mielessä seurakunta on keskeisessä roolissa omassa ympäristössä. – – [I]han niin ku näkymän kautta. Ja sitten jos aattelee, ni tääl on tosiaan kaks kirkkoo, ni kyl mää

pidän selkeesti kotikirkkona Lakeuden Ristiä. Et se on ollu se, missä on aina ollu ja käyny lapsesta asti. (2)

Seinäjoella on myös Törnävän kirkko. Monet mieltävätkin seurakunnan kahdeksi kirkoksi.

Mikä mulla tulee seurakunnasta mieleen kuitenkin, ni kaks hienoa kirkkoa! (2)

– Tääl on seurakunta ollu, kaks kirkkoa, aina nuoresta asti muistan, et on ollu, ja sitten tämä keskuskirkko, jossa on kaikki isommat, ja sit on ollu pienempiä tilaisuuksia, mitä ne on ollu, tuolla Törnävällä – –. (1)

Törnävän kirkko on jääny vähän ittelle etäisemmäks, vaikka periaattees lapsuudenkodista oli aika lailla yhtä pitkä matka molempiin. Jostain syystä Lakeuden Risti on se ykköne. (2)

Osa keskustelijoista kokee kotikirkkokseen esimerkiksi Nurmon kirkon. Kotikirkkokokemus voi myös periytyä sukuyhteyden mukana. Joillekin omia kirkkoja on useita, jopa kuusi.

Kaikella lailla ja kivasti voi mennä Ylistarohon, voi mennä Peräseinäjoel, käyä Lakeuden Ristis, käyä Nurmoos. – – Siis mun mielestä se on todella, aivan fantastista. (1)

[K]yl mä itte... – – oon kokenu niin, että lähinnä sukuhaudan kautta, ku se on Nurmossa, niin Nurmo ja Seinäjoki, molemmat on ollu koko ajan sellasia läheisiä paikkoja. Tästä näkökulmasta. (1)

– Satu in tuossa harrastelijalehtimiehenä kirjoittelemaan yhen seurakuntavaalilehden, ni... meillähän on kuus kirkkoa: Ylistarossa ja Kitinojalla ja Nurmoossa ja Peejoella. (2)

Kuntaliitokset ovat merkinneet myös seurakuntaliitoksia. Niissä on syntynyt entistä laajempi alue seurakunta, jonka palveluja voi käyttää. Keskustelijoiden mielestä kirkko hoiti liitoksen tyylikkäämmin kuin kunta.

Siitä sais ottaa kyllä – anteeksi vaan – lievästi kaupunkikin oppia tuosta seurakunnan yhtenäisyydestä. (1)

[A]lue seurakunta. – – Seurakunnan yhteys näin, kautta tämän Ylistaro, Peräseinäjoki, Nurmo, tämä koko seurakunta, niin se on ihan asiallista se. Se pelaa. Siel on tapahtumia ympäriinsä – –. (1)

– Jos jotaki siitä kuntaliitoksesta pitää hyötyä, niin kyllä sillon pitää ottaa kaikki hyvät tuolta liitoskunnista, niin ku seinäjokisiks sitten. (2)

– Mä huulen, et ylistarolaiset ei pidä kirkkoon meidän Lakeuden Ristiä. [Naurua.] (2)

Seurakuntakeskuksen sisäpihan nurmitasanteet. Kuva Jenna Pesonen.

Keskustelun kokonaisuutta hallitsi ajatus evankelisluterialisesta kirkosta Seinäjoen seurakuntana. Keskusteluissa oli myös osallistujia, joilla ei ollut omaa seurakuntasuhdetta. He ohittivat virikkeen nopeasti toteamalla kukin omalla tavallaan, että seurakunnalla ei ole heille merkitystä. Heidänkin puheenvuoroistaan kuuluu, että seurakunnasta puhuttaessa tarkoitetaan ensisijaisesti luterilaista kirkkoa.

[M]ulla ei täst oikeen oo mitään sanottavaa... Et en oo oikeestaan kirkkoon kuulunu vuosiin, ja seurakuntaan, ja en oo ikinä käyttäny palveluja siellä. (2)

Sanoisin, että vältän parhaan taitoni mukaan. (3)

[M]ullahan henkilökohtasesti ei ole mitään sellasta seurakunta ja minä -suhdetta. Siinäällään aika etäinen. (3)

Aika etäinen asia. Tällä hetkellä. Töitten puolesta kaikista eniten tekemisissä. (3)

Muidenkin seurakuntien läsnäolosta muistutettiin. Kahden keskustelun osallistujissa oli muiden uskonnollisten yhteisöjen jäseniä. Eniten puhuttiin Houm-seurakunnasta, muita yhteisöjä mainittiin vain ohimennen.

Joo. Niin mä käyn siel Houm-seurakunnassa ja välillä helluntaiseurakunnassa. Ja rakastan, ai vitsit. Ah, hyvii paikkoi. Ja Houmissa on niin helppo olla ja siellä on, kaikki on niinku mukavii ja. (4)

– En ole kristitty.

– Siis kun mä en ite niinku kuulu kristinuskoon, mut mulla on tosi paljon kavereita, jotka on, kuuluu justiin Houmiin tai näin, niin mitä mä niinku niitä tiän niin, huippu-tyyppejä ja niin. Kyllä vois enemmän mennä justiin sinne Houm-seurakuntaan ihan niinku viettää aikaa. Melkein puolet kavereista on siellä.

– Joo. Niin eihän se niinku että, kyl ne on mukavia tyyppejä. (4)

[M]eillä asunto on uskonnollisessa keskiössä, et mulla kilometrin säteellä on helluntaiseurakunta ja jehovat ja, ketäs nä on nää... John Smithin kaverit, mormoonit, ja kyllä-hä Seinäjoel uskonnollista toimintaa on vaik kuinka paljon. (2)

KULTTUURIA IHMISILLE

Neljäs virike kohdistui kulttuuriin. Muotoilulla 'Kulttuuria ihmisille' haluttiin ohjata keskustelijat kulttuurin tarjonnan ja käyttäjän kohtaamiseen, ei niinkään kulttuurin olemuksen pohdintaan. Virikkeessä ei mainittu Seinäjokea, ei myöskään Aalto-keskuksen kulttuuripalveluja: kirjastoa ja teatteria. Ne jäivätkin keskustelussa sivurooliin.

Seinäjoen kaupunginteatterin sisäänkäynti. Kuva Jenna Pesonen.

Seinäjoen laaja kulttuuritarjonta ja hyvät harrastusmahdollisuudet tunnistettiin. Paljon on ihmisestä itsestään kiinni.

No täällä on paljon tarjolla, jos siihen ite haluaa osallistua. Löytyy vaikka mitä, jos ittee kiinnostaa. (3)

Sit tääl on aika hyvät harrastusmahdollisuudet, et näin pieneks kaupungiks löytyy useita paikkoja, jois voi eri taiteenlajeja harrastaa. (3)

Seinäjoella on paljon suuria ja näkyviä kulttuuritapahtumia. Niistä on suorastaan runsaudenpulaa. Pääallekkäisyyksien vuoksi kaikkiin ei pysty osallistumaan. Tapahtumien kirjo osoittaa, että paikkakunnalla on ollut ymmärrystä hyvin monenlaiselle kulttuurille.

– *Tapahtumat.*

– *Tapahtumat oli täällä kans. (3)*

[M]ä väittäisin, että Seinäjoella on myöskin nuorille erilaisia tapahtumia. Niihin nyt on tietysti pääsymaksua, mut tuota, kyllä mun käsittääkseni aika monissa perheissä annetaan sen verran rahaa käyttöön, että pääsee. Itse aikuisille, aikuisille täällä on nii valtavasti tapahtumia. Jäin viis vuotta sitten eläkkeelle, mä sanoin, että nyt mä käyn sitte kaikissa tilaisuuksissa mitä Seinäjoella järjestetään. Ei siitä mitään tullu, niitä on niin monta yhtä aikaa! [Naurua.] (1)

Voisko siinä olla se, myöskin niin ku suvaittu erilaisia kulttuurin kerrostumia? (1)

– *Täällä on siis kaikenmoista, tääl on kansankulttuuria, mutta tääl on myös vahvasti ollu populaarikulttuuria, Provinssirockia ja*

– *Justii näin, nimenomaan.*

– *Tangomarkkinatkin on ja nyt on, on näitä isoja tapahtumia tullu. Monenmoista kulttuurista, tääl on tarjolla niinku lähes melkeen mitä vaan näin pieneksi kaupungiksi.*

– *Justii näin. (1)*

Et kyl tää mun mielestä kulttuuria ajatellen, et kyl täällä tarjotaan vaihtoehtoja. Ei toki Helsinkiin voi verrata siinä laajuudessa, mutta suhteos tähän kokoon, ni täällä o... (1)

Eniten huomiota saavat musiikkitapahtumat. Ne ovat ehkä näkyvimpiä ja parhaiten tunnettuja. Kenties juuri siksi sana kulttuuri tuo useille ensimmäisenä mieleen musiikin. Niissäkin eri genret ovat näkyvillä; mainitaan rocki, tango, kirkkomusiikki, baletti. Musiikki tuo keskustelijoille mieleen myös omakohtaisia muistoja.

Ja se on luojan lyky siitä, että maakunnasta on päästy tähän lähelle, näihin isoompihin tapahtumiin sitten mitä on, on Provinssia, Tangomarkkinaa ja kaikenlaista. (1)

– *No musiikkikulttuuri on ainaki kova.*

– *On, laidasta laitaan löytyy.*

– *On festivaalia, on tapahtumaa, on Rytmikorjaamo, on kaikenlaista. Se on kova täällä. Se skene on todella kova. (2)*

Kirkkosalin urut. Kuva Jenna Pesonen.

No kyllä nyt rytmimusiikki ensin tulee mieleen. (3)

Balettinäytökset. (3)

Ja on musiikkiakin on monen erityylistä, että on niin kun isoissa tapahtumissa ja sitten on vaikka Rytmikorjaamolla ja kirkkokonsertteja ja sit on pienimuotosempia keikkoja ja tällästä, et sitäkin on monentyylistä. (3)

Kyllä täällä on, – 35 tuli maakuntakuoros täytehen ja – kyllä mää ihmettelin, – kun yhteiskoulun lehtori käänti Finlandian japaniksi. Ja me mentihin, Jussit [Etelä-Pohjanmaan Mieslaulajat], sitten sillä maailmanympärysmatkalla Japaniin ja laulettiin Kontekan [??] lauluhuhulilla Finlandia kolmeen kertaan! Ihmiset seisoo siellä. (1)

Kulttuuri on perinteitä ja monia alakulttuureja. Keskustelijat ottavat esimerkkejä kansankulttuurista: kansallispuvuista, kansanmusiikista ja alueellisista tyyleistä. Syntyperäisenkin seinäjokelaisen omat perinteet voivat tulla toiselta alueelta – jopa toisesta maasta. Silloin oma kulttuuriperintö voi olla omintakeinen kooste, jossa on jälkiä monesta suunnasta.

- Kulttuuri on mulle sellasia perinteitä, ja niin. Perinteitä.
- Niin. Mulla kans aika sama.
- Joo. Ja ehkä vähä sellaset justinsa kans... (4)

Sitten nämä, nämä tietysti jälleen nämä eteläpohjalaiset puvut, joita tämä vieressä oleva ihminen on yli viis-, sata tehny, tehnyt... (1)

Aina puhutahan että "Seinäjoen Jussit"... Se on Jussien kotipaikka. Mä sanoisin, että tämä on minun – jos joku on yhdistäny tuota kuorua niin kotipaikka. – -. Mutta me oomma – – seinäjokinen kuoro, maakuntakuoro. Ainut valtakunnas tällä hetkellä maakunnallinen kuoro. (1)

Musta on silleesti tärkeetä, että pienempikokosia kulttuureja ei peitetä niillä suuremmilla. Koska justiaa kulttuurissa on kuitenkin kans kiinni kaikki, niinku kielet ja kirjallisuus ja kaikki tällanen. (4)

Mun vanhemmat on muuttanu Afganistanista tänne, niin totta kai niil on ne omat perinteet, mut ne on tosi paljo soveltanu myös suomalaista kulttuuria. Esim. – – mä oon ottanu – – Afganistanin hyvät kulttuurit, ja sit mä oon ottanu kans suomalaisen hyvät kulttuurijutut. Et mä oon niinku yhdistäny. Et mul on periaattees kaks kulttuuria. – – Mulle ainaki kulttuuri on se, et ottaa hyvät puolet ja – – siitä tekee oman kulttuurin itellee, ja sitten tuleville lapsille ja lapsenlapsille. (4)

Runsaasti puheenvuoroja käytettiin myös museo- ja taidenäyttelyistä. Yksi seinäjokelaisia puhuttanut keskustelunaihe on ollut Itkanmäellä sijaitsevan niin sanotun Kalevan navetan tuleva käyttö. Rakennusta on ehdotettu taidehalliksi, museotilaksi ja musiikin toimijoiden käyttöön. Pohdittiin rakennuksen kuntoa ja saavutettavuutta. Uuden kävelysillan tekeminen on tuonut alueen lähelle keskustaa.

– Ja onhan täällä taidetta, näyttelyjä kaikkia lajeja, vaan kattoo sitä, että mitenkä, missä vaiheessa tämä kuuluisa navetta. Voiko sinne jotain tehdä sen asian eteen? (1)

- Ja onko se hiukan siellä niinku sivussa keskustasta?
- Ei se oo, kaikki nykyään pääsee nii... Ei kyllä.
- Lähellä.
- Kohta tuloo tie.
- Nii siinähan o se. Pääsee jalan, kevyen liikenteen silta sinne. (1)

Pohdittiin, miksi näyttelyistä puhutaan paljon vähemmän kuin esimerkiksi musiikista. Osa keskustelijoista ajatteli, että Upan alueella sijaitseva nykyinen taidehalli on hieman sivussa. Ehkä sen näyttelyistä tiedetään huonommin.

Kuvataide on tietysti vähän, kun pitää taidehallille kauas Uppaan lähtiä ja, ja näin. (2)

– Sanotaan, että aina kun mulle tulis, jos mul ois tieto, et Taidehallilla on joku vaihtunu, ni hyvin mielelläni sinne menisin, mut toistaseks tiedän, vaan et siel on se täytetty kettu ja susi ja ne...

- *Mul kans luontomuseo tuli heti mieleen.*
- *Taidehalli. (3)*

Näyttelytoimintaa on myös museoilla. Keskustelijat puhuivatkin taidenäyttelyistä ja museo-
näyttelyistä samassa yhteydessä. Tarjontaa pidettiin hyvänä.

- *Emmä tiää, mulle tulee kulttuurista vaan mieleen jotkut museot. (Naurua.)*
- *Mut eiks Seinäjoella oo silleen, suht paljon museoita? Mitä mä oon niinku...*
- *No mä tiedän vaan Varikkogallerian.*
- *Mä oon käyny traktorimuseossa.*
- *Oih. (Naurua.)*
- *Se oli oikeesti kiva.*
- *Ja sit on se Törnävän museo. Ja sit on se Lotta Svärd. Svörd? Mikä onkaan! (Nau-
rahtaa.) (4)*

Kulttuuri on myös Aalto-keskusta: teatteria ja kirjasto. Teatteri mainittiin kahdessa keskuste-
lussa, selvästi harvemmin kuin näyttelyt. Kerran se lueteltiin kulttuuritarjonnan osana: ”teat-
teri varmaan kans” (3). Muut puheenvuorot käsittelivät tiedotusta. Yksi keskustelija arveli,
että teatterin tarjonta on hyvin esillä, toinen kertoi oman teatterikiinnostuksensa kasvaneen,
kun alkoi saada ohjelmatietoja suoraan sähköpostiinsa.

*Eikö teatteri nyt oo aika keskeinen? Että kaikki tietää, missä se on, ja se tarjonta tulee
hyvin esiin. (2)*

– – *[M]ä en oo käyny moneen kymmeneen vuoteen teatterissa, kun ei oo ollu mitään
intoo, mutta sitten, kun pääsin siihen yhteyteen, että mulle rupes tulemaan niitä ilmo-
tuksia sähköpostiin, nii sitten muutaman kerran huomasin, et tonnehan mä voin men-
näki. (2)*

Kirjasto mainittiin keskustelussa vain kerran. Silloinkaan kulttuuripalveluna ei ajateltu kir-
jaston perustoimintoja, vaan sen tiloissa järjestettyjä näyttelyjä ja muita tapahtumia.

*Sen lisäksi kulttuuria on sit aika paljon taas niin kun kirjasto-ympäristössä ja täm-
möses, et niin kun lapsille ja tämmösille, taidejuttua ja muuta. (3)*

Sen sijaan kaupunkikulttuuri sai huomiota. Peräänkuulutettiin ympäristötaidetta ja suun-
niteltuja kaupunkitiloja. Elävä kaupunkikulttuuri luo viihtyisyyttä. Esimerkkinä mainittiin
Antti Maasaloon taideteokset kadunvarrella. Arveltiin, että ihmiset löytävät kyllä tiensä puis-
toihin ja kaupunkikeskustaan, jos tiloja suunnitellaan viihtyisiksi ja niihin tuodaan oleskelu-
tiloja, kuten kahviloita.

- *Pitäs jotenkin näkyä katukuvassa selkeemmin – –. Et esimerkiks ne koristeet, mitä
on nyt siinä Koulukadun – kulttuuriks mä nekin lasken – hyrrät sun muut. [Naurua.]*
- *Joo.*
- *Niin niin, ne on mun mielestä ollu tosi mahtavat.*
- *Ja ne on Antti Maasaloon. (2)*

Kappelin lasimaalaus. Kuva Jenna Pesonen.

Lotta Svärd -museo on Alvar Aallon varhainen työ. Kuva Jenna Pesonen.

– Mun mielestä oli ainakin hauska huomata nyt täs kesän aikana, et tääl on ihmiset löytäny puistot, mun mielestä ehkä uutena, tai tuli itelle yllätyksenä, että täälläki on sinne löydetty. Se oli kiva yllätys.

– Iha hyvin panostettu.

– – Nää uudet kahvilat on tuonu tänne sellast toivottua, et ihmiset tulee oikeesti viettää sitä aikaa täällä keskustas. (3)

Yhdessä keskustelussa pohdittiin, kiinnostaako kulttuuri ylipäättään seinäjokelaisia. Osa arveli, että kiinnostusta ei ole; tapahtumat ovat liian hienoja. Muitakin hidasteita mainittiin: etäisyydet ja tiedonkulku.

Niin ku monta kertaa miettii itte kulttuuri-ihmisenä, että onko sitte seinäjokiset oikeesti kiinnostunu edes kulttuurista? Et kyl niin ku vähän tuntuu, et ei niinku kuitenkaan. (2)
Aika paljon on semmosia hienoja tapahtumia, joissa ei käy sitten... Ihmiset ei löydä sinne yleensä... (2)

Mutta onko ihmiset ees oikeesti kiinnostunu, ni mä vähän niin kun epäilisin, että ei. (2)

Aalto-kirjaston lukusali valaisimineen. Kuva Jenna Pesonen.

Vain nuoret keskustelijat esittivät näkemyksen, että kulttuuritarjontaa tai -tiloja on liian vähän. Heille suunnattuna kulttuuripalveluna mainittiin nuorisotalo. Sen palveluja keskustelijat eivät kuitenkaan pitäneet itseään koskevana.

[M]ä en oo koskaan nähny Seinäjokea mitenkään erityisen kulttuurisena, niinkun monikulttuurisena paikkana. Tääl on aika... (4)

Een itse ainakaan [käy nuorisotalolla]. Kyllä mä kuulen, et osa kavereista käy siellä, mutta. Ei siellä varmaan... (1)

Suurimpana esteenä kulttuuriharrastuksille nähtiin sittenkin tiedonsaanti. Kulttuuritarjonta on monipuolista, mutta se ei tavoita ihmisiä. Syytä on keskustelijoiden mielestä enemmän ihmisten omassa saamattomuudessa, mutta myös tiedottamisessa.

Jotenki siin on ehkä semmonen, et se tarjonta ei tuu silmille missään, et talvisaikaanki on niin hirveesti elokuvii, teatterii, musiikkia, mut emmä oikeen osaa... Sitä pitää vähän niinku lähtee ettimään. Pitäs olla joku, mistä se tulis niinku näkyviin. Sen vähän niin ku vahingossa huomais. (2)

Kato en mä tiedä, mistä mä niin kun... Kyllä mä nyt tiedän, et mä sen internetistä löytäsin, mut sit ku pitäs itse nähdä vaivaa. (2)

[K]ulttuuria pitäis tuoda lähemmäksi ihmisiä, et saattais ehkä joku, kun ite on altistunu sille vaan enemmän, tai sit se on muuten noussu puheenaiheeksi. (3)

Paljon lasketaan edelleen perinteisen lehti-ilmoituksen varaan.

Ja voi se olla ittelläkin, että vasta sen aamun Ilkka kertoo jostain. Sitten on jo niin, kun et kun siis se tapahtuu nyt illalla, ni se luetaan sillon ja sitte on jo nii suunniteltu sen päivänsä toisin. (2)

– *Ex tempore tulee tosi vähän mentyä, kun ei se niinku pomppaa silmille mistään.*

– *Mitenkä sen pitäs pompata?*

– *Oisko sarjakuvien vieressä Ilkassa? (2)*

Pohdittiin uusiakin tiedotustapoja. Esitettiin vinkkaamista, sähköpostia, sähköisiä ilmoitus-tauluja ostoskeskuksiin ja vähän lennokkaampiakin ehdotuksia.

[K]un ne illat ja vapaa-ajat menee niin rutiinilla, et ku siin ois joku semmonen, mikä tulis vähän tarjoomaan niitä vaihtoehtoja. Koska täällä tosissaan on paljon tapahtumia, hyvin laadukkaita ja huokeita, mutta sitte ihmiset ei vaan, sitten kun siitä kertoo joillekin, niin ne sanoo, että oisin tullu, jos oisin tienny. (2)

– *Se pitää saaha tää sähkönen infotaulu mitä täällä Framillaki, aina pyörii tuolla liikkeissä, isommis, Torikeskukses ja nois, niin siel ois aina ns. päivän tapahtuma. (2)*

– *Jos se vanha Vesitornin hälytystorvi aina huutais, huutais kello 18, että teatterissa tunnin päästä ja niin pois päin. (2)*

Jotkut keskustelijat tunsivat kulttuurin sähköisiä tiedotuskanavia, mainittiin Etelä-Pohjanmaan liiton toimittama kulttuurikalenteri ja Seinäjoen kaupungin tapahtumakalenteri. Joku kertoi välittävänsä niitä eteenpäin, toinen harmitteli, että sähköpostiin toimitettunakin ne jäävät helposti huomaamatta.

*Mut kuinka paljon se liitonkin kulttuurikalenteri jää ikään kun, et sitä ei vaan kattota?
Vaikka se tulis sähköpostiin, nytki taas tänään tais tulla jotain. (2)*

*– Mä justiin viikko sitten kattelin näitä musiikkifestarien – ihan googletin – niin se meni
Seinäjoen kaupungin jollekin tapahtumakalenteriin. Mut ei siel ollu kaikkia.*

*– Ei siel oo kaikkia, ei. Mäkin aina sillon tällön käyn, ja sit mä nostan niitä Linkediniinki
joitakin juttuja sieltä. (2)*

Yhdessä keskustelussa mietittiin monikulttuurisuuden merkitystä. Seinäjoella ei ole kansojen kirjoja ja monimuotoisuutta. Siksi monikulttuurisuuteen liittyvät käsitteetkin voivat sekoittaa keskenään. Yksi keskustelija kertoi omakohtaisen kokemuksensa, kuinka häntä pyydettiin kertomaan kotoutumisestaan, vaikka hän on Suomessa syntynyt.

*– Niin, mä olin silleen, et 'no, oon syntynyt Suomes, et... miten mä oon voinu kotouttaa
itteeni?*

– Järkevämpää ois joltaki sun vanhemmilta.

– Niin. Ne sitte pyys mun äitii myöhemmin. (4)

*– Mut Seinäjoella on mun mielest silleen aika vähä mitään muunmaalaisii, tai silleen
ulkomaalaisia.*

– Niin, ei täällä oo kauheesti. (4)

– Mutta toisaalta: kuka ny haluais Seinäjoelle? (Kuiskaa.) (4)

VIRANOMAISASIA!

Viimeistä sanavirikettä osattiin pitää jo etukäteen vaikeana. Sana 'viranomaisasia' aiheutti yleensä hetken hiljaisuuden. Mihin sana pitäisi liittää? Ensireaktionä saatiin sananselitystä: mikä on viranomaisasia? ”No, poliisit, palomiehet, sossu, emmä tiää. Jotaki tollasia. Hätä-keskus...” (4) Virikettä lähestyttiin myös kiinnittämälle se toimintaympäristöön. Seinäjoella viranomaisasiat on hoidettu hallinnollisessa keskuksessa: Aalto-keskuksessa ja Kelan korttelissa. ”Nii onhan täällä kaikki lähellä.” (2)

*Tätähän jo äsken tapasinkin, et tää oli ennen tää hallinnollinen keskus tää valtion virastotalo tässä, nii... niin siinä tuli hoidettua siihen liittyvät ja seurakunnalta nää... nää, kun piti hakea nää virkatodistukset erinäköisiin asioihin, niin.... Täss on Aalto-keskus.
– Se on tosiaan mulle aina hahmottunu niinkun hallinnollisena keskuksena. – Vero-
toimistossa käyty ja tämmöset kaikki asiat. Ne mulle tulee tästä mieleen, ja sitte Kela on
aina ollu siinä. Aina Kelan kulmasta puhuttu. Kelan parkkiin mentiin illalla, ku käytiin
vähän seurustelemassa. Mut sitten päivällä oli jotain asioita, ni hoidettiin Kelalla. (1)*

Valtion virastotalo. Kuva Jenna Pesonen.

Seinäjäkelaiset ovat tottuneet hoitamaan kaikki hallinnolliset asiansa samassa keskuksessa – olivat ne sitten kunnan, seurakunnan tai valtion viranomaisten asioita. Keskustelijat uskoivat, että ajatus on peräisin Aalloilta.

Sanon nyt vielä sen, että kun Alvar Aallosta on puhuttu, väistämättäkin, niin hänellähän oli semmoinen ajatus, että julkinen hallinto, julkisen hallinnon rakennukset, koska julkisen vallan täytyy rakentaa laadukasta, ja ja, pitkään kestävä, niin julkisen hallinnon rakennukset on hyvä sijoittaa samaan yhteyteen. (1)

Tätä ajatusta Seinäjoella on toteutettu, ja sitä on pidetty hyvänä. Nyt, kun valtion virastotalo on jäänyt valtion tehtäville liian pieneksi, sen palvelujen hajoaminen joen toiselle puolelle koetaan hankalaksi. Tosin Seinäjoella palvelut ovat edelleen lähellä toisiaan.

Ne pitäis olla siinä niinku ihan samassa. (2)

[E]nnen oli aika hyvin tos keskustas, ennen ku toi Vallesmanni rakennettiin tuohon. Niin se vähän hajotti sitä ihmisten käyntimahdollisuutta niinku yhyrellä kertaa. Tai harvoinhan se nyt kellään kaikkiin, joka paikkaan, on asiaa, mutta niin... Tai me totuttiin nii. Helppohan siinä, ku oli kaikki verotoimistot sun muut siinä samas kompleksis.

(2)

Kyllä mä summaisin positiivisesti, että vaikka ne on vähän hajonnu tääl, nii on ne nyt silti suunnilleen... Et niin ku sanoit, et hyvälle totuttu. Kyllä ne nyt, Fallesmannikin niin, Seinäjoen keskustan ja Joupin rajalla suunnilleen. (2)

Paperiasioiden hoitaminen on aina ikävää. Yleensä asiaa viranomaiselle tulee silloin, kun jokin on mennyt vikaan. Tavallisesti asioita hoidetaan pienessä kiireessä. Jonottaminen lisää ärsytystä. Tämän kaiken lisäksi on hankalaa, jos viranomaiset vaihtavat paikkaa, sillä monia viranomaispalveluja käytetään harvoin. Keskustelijat kertoivat harmistuttavia kokemuksia. Yhden luukun periaate olisi paras.

– Juuri yritin tänne tullessani ni mennä postiin, mutta menin väärän talon etehen, ku se oli [muuttanut]... Oonhan tuolla uudessakin postissa käyny, mutta kyllä, on aina hankalaa, [kun] viranomaiset vaihtaa paikkaa.

– Nii joo se on kans.

– Ja sitten tuntuu, että nuo sosiaalipalvelut ja nuo tuollaset, niit on aika lailla ripoteltu, täskin [Framissa] ykköskerrokkes on jotain ja täs on vanhas terveystakeskes ja koko postitaloskin on jotakin ja... niit on ympäri kaupunkia.

– Niin on.

– Ikäkeskus on siellä kansalaisopiston vieressä.

– Nii. Nii se on siellä nykyään. Et se ei oo enää Marttilantiellä.

– Ei.

– Tää yhden luukun periaate ei kyllä toimi. (2)

– Muistaa Vaasassa, nii olik siellä verotoimisto ja Kela ja, vähän kauempana jossain.

– Joo.

– Tällä lailla vertaa, et täällä kuitenkin hyvän kävelymatkan päässä.

– Ainut vaan, et ne muuttaa aina, ku se talo on homees, niin ne pitää vaan löytää. (2)

Uusi poliisitalo, Fallesmanni, oli keskustelujen aikana yleisenä puheenaiheena. Se tuli luontevasti mieleen viranomaisten kanssa asioinnista. Keskustelijat vertasivat kokemuksiaan.

– Ei tuu mieleen ku uus poliisitalo, jossa ei ole vielä ees käyny.

– Mä oon kerran käyny hakees passin. (2)

Ensimmäisessä keskustelussa herätti hämmästyä ja närkästyäkin, että maakunnan poliisin keskusasema päätettiin sijoittaa Vaasaan, vaikka Seinäjoki olisi ollut toimialueen keskeinen. Mielipiteenvaihdosta kuului selvästi läpi Vaasan ja Seinäjoen keskuskaupunkiroolien kilpailu, jota asukkaat pitivät yllä. Kaikki keskustelijat olivat asiasta yhtä mieltä: keskusasema sijoitettiin väärin. Omalle kannalle haettiin tukea myös auktoriteetilta.

Ja se että tämä, svenska talande bättre folk, härreggryden då, tuolla... Tehtiin tuollainen talo tuohon! Maakuntaan poliisitalo, niin sitten siellä on silakat vastas meren kurkus. (1)

– Poliisitaloa paimentaa siellä!

– Mutta jos ne on kovasti rikollisia.

– Nii, se on justii näin. Että siis tämä tuota...

- *Jos Hyllykalliolla tulee hätä, niin poliisille äkkiä soittaa, ni se [puhelu] menee Vaa-
saan. Ei Seinäjoelle.*
- *Maaherrantalon kellariin menty...*
- *Joo, se...*
- *Siinä tehtiin kyllä iso moka. Ja niin upea talo ku tehtiin tuoho! (1)*

Juuri edesmenneen eteläpohjalaisen, alavutelaissyntyisen maaherran, Kangasniemen, kans keskustelin, Kauhajoella hänet eläkeaikanaan tapasin... Hän oli vähän samaa mieltä, että kun tänne tehtiin se, niin ei olis tarvinnu, siel ois ollu tilaa tehdä vähän pienempi, hän oli sitä... Mutta se on tätä, kielipolitiikkaa tällasta. (1)

Suurin keskustelun osakokonaisuus käsitteli lupa-asioden hoitamista. Monilla oli ikäviä kokemuksia nuivasta suhtautumisesta ja joustamattomuudesta, joka tuntuu toistuvan samojen asioiden kohdalla vuodesta toiseen samanlaisena. Kerrottiin muun muassa tapahtumien järjestämisessä tarvittavista luvista. Arveltiin kuitenkin, että viraomaiset ovat kaikkialla paperilla joustamattomampia kuin käytännön tilanteissa.

- *Mulle tulee jostain syystä ensimmäisenä mieleen kaikki niin kun tapahtuman järjestämiseen tarvittavat luvat, ja niin kun...*
- *Ihan sama.*
- *Mm-m.*
- *Mulle tulee kans ensimmäisenä mieleen, että ihan sama mitä järjestät, niin seittä-
mäntoista viranomaisasiaa liittyy.*
- *Ja tää juomien... alkoholipolitiikka. (3)*

Mulle tuli jostain syystä ensimmäisenä mieleen rikosilmoitus. (3)

*Musta taas tuntuu, et oli jotenkin kauheen hankala hakee lupaa sillekin, että saako lait-
taa tuolit ravintolan eteen. – – [T]osi monimutkasen kautta! Ja kesti monta päivää! (3)*

*Ohan Seinäjoella se et kaikki viranomaiset täällä on, mutta yhtä kuivakkoja ne on, ku
joka puolella muuallakin, – – paperilla joustamattomia ja käytännössä vähän sitten
joustaakin. Kyllä kai näissä kaikkien festivaalien kanssa niin samat ongelmat, ja samat
valitukset toistuu vuodesta toiseen. (2)*

Viranomaiskokemus on muutoksen alla, kun sähköiset palvelut yleistyvät nopeasti. Niistä kokemukset olivat kahtalaisia. Kerrottiin ilahtuneeseen sävyyn sujuvasta rikosilmoituksen tekemisestä ja passin hankkimisesta. Toisaalta harmiteltiin liiaksi pelkistettyjen lomakkeiden sähköistä täyttämistä. Ongelmia syntyy, kun ennakkoon strukturoiduista vaihtoehtoista ei löydykään itselle tärkeää vaihtoehtoa.

*Meilhän on viranomaisyhteydet ollu aika pitkälti sähkösten yhteyksien kautta, ja ne on
kyllä kehittyneet viime vuosina tosi paljon. Just nää rikosilmoituksetkin, ne onnistuu tosi
helposti omilla pankkitunnuksilla tehdä netissä, ei tarvi lähteä poliisilaitokselle, ei tarvi
lähteä mihinkään, jos haluaa viranomaisen kanssa asioida. Verotoimisto on ehkä ainut,
missä kaikki ei hoidu vielä sähköisesti. Pitkälti sinnekin. (3)*

Sähkönen asiointi helpottaa sitä asiointien hoitoa, mutta sitten taas niiden lomakkeitten yksinkertaistaminen ainakin joissakin tapauksissa niin vois olla paikallaan, että viranomaisasiasta tuloo tietyllä tavalla vielä kummiski byrokraattinen mielikuva, ainaki itelle. (3)

Kyllä se jos yhdellä lomakkeella koitetaan hoitaa kymmentä eri asiaa, ja tehään semmonen monikäyttönen lomake, mikä ei sovi mihinkään hyvin. Se sopii huonosti kaikkiin. (3)

Sähköisten palvelujen myötä R-kioskista on tullut tärkeä viranomaispalvelujen rajapinta. Kokemukset olivat pelkästään myönteisiä.

Mun mielest se on aivan hämmästyttävää, kun mä hain passia viimeksi. Kävin R-kioskillä passikuva, ei R-kioskillä kun tuolla, siinä sen vieres oli sellane valokuvakauppa. Ja likka laittoi sieltä kamerasta suoraan, lähetti sen, poliisille sen mun kuvan, näin näytti sitten ”tää meni jo sinne”. (2)

– Ja sitten, mä sain jotenkin... ajanvaraus netissä, ja se toimi sillä sekunnilla.
– Kyllä.
– Ja sähköinen allekirjoitus. Ja sitten se tuli Ärrälle se passi. (2)

Tänä päivänä tuntuu ainakin, et helppo asioida [viranomaisilla]. Passin hommasin justiin kans, netistä tilasin, ni alta viikko meni, ku tuli läheisimpään R-kioskiin mitä löytyy. Et ehkä se enää sellanen virastossa hyppääminen ja kulkeminen, toisaalta keskustaan tuleminen sen takia, niin sekin vähenee, kun ei oo enää pakko kulkee sitten. Ehkä se painottuu sitten enemmän tonne viihtymisen ja niitten puistojen, kulttuurin puolelle sitten. Sitten se, et miksi liikutaan. Kauppaa tehään, tavaraa haetaan. (3)

Muutamia häiritsi palvelujen muuttuminen persoonattomiksi. Sähköisesti asioitaessa kaikki käsitellään kaavamaisemmin ja ihmiskontakti jää pois. Tinkimisen varaa ei enää ole. Puhelimella ei enää viranomaisia tavoiteta.

Oikeesti tämmönen sähkönen asiointi on tehny asioiden hoidosta aika lailla semmosta persoonatonta, että siellä ei enää niin kun ihmiset kohtaa keskenään, et siellä hoidetaan niiden rutiininomaisia asioita ja joku tilaa tarpeet ja joku ne toimittaa. Et siel ei oo tällästä henkilökontaktia sitten enää ollenkaan. – – [S]ieltä [sähköisistä palveluista] monesti saa paljon nopeempaa sen avun, kun saamalla jonkun ihmisen puhelimella kiinni, joka on justin autolla menossa kohti Sodankylää, ja ei pysty sille asialle tekemään mitään, ja he ei pysty ottamaan niitä asioita ylös, eikä välttämättä haluakaan ottaa. Haluaa, että ne toimitetaan valmiina hänelle jollain tietyllä lomakkeella, minkä he on luoneet sitä asiointia varten. – – Näyttää, että tää tehokkuus meitä ajaa. (3)

Nii ja sit siin on toki se, että neuvotteluvarakin pienenee, kun ne menee sähkösesti kaiken kans, et paljon helpommin pystyy keskustelemaan, et no olisko tää ookoo ja vähän perustelemaan sitä. Ja sit vastapuolikin saattaa, ”aa, no nyt mä ymmärränkin, miks sä koet tän, tähän voiskin hoitaa helposti näin”. Et jos se menee sähkösen lomakkeen kautta, ni se on kyllä tai ei, herkästi. (3)

Kaupungintalon toimistokäytävä.
Kuva Jenna Pesonen.

Kasvotuksin viranomaisten kanssa kohtaamisia muisteltaessa puheenvuorot keskittyivät kahteen ryhmään: sosiaalitoimeen ja poliiseihin. Vaikka kohtaamiset sattuvat yleensä ikävisissä merkeissä, kokemukset poliisin toiminnasta olivat pääosin myönteisiä: poliisi on nopea ja asiat hoidetaan sujuvasti.

Tässä vuosi sitten minä topsautin pienen kolarin. Nii tuossa kaupungilla. Ihailin oikeen sitä viranomaisten toimintaa, mitenkä kaikki kävi hyvin ja sujuvasti. Hoidettiin homma alusta loppuun asti. Katottiin, että mies on terve ja kaikki muutki asiat. Aivan loistavasti. (1)

Seuraava on ehkä oman työn kannalta niin sitten taas valvonnallinen asia, että niin kun yhteistyö viranomaisen kanssa tämmösis asiois on niin kun hyvää. (3)

No, ei nyt oo hirveesti mitään omakohtasta kokemusta. Niin, poliisit on kuumottavia. Aina kun ajaa mopoautolla ja sitten tulee poliisi vastaan, on silleen: 'kai mä ajan nyt oikein ja hyvin?'. (4)

Palvelun parantuminen tuotiin esiin. Poliisin organisaatioon ja käytäntöihin tehdyt muutokset saivat myönteistä palautetta. Keskustelijat tiesivät, että poliisipiirit ovat nykyään suuria, mutta sitäkään ei mainittu ongelmaksi.

Kansalaiset ihmettelee, että minkä takia se tulee niin äkkiä. Ne on, partioi tiellä ne poliisit. Ne tulee sen takia perin äkkiä paikalle. (1)

– [S]illon ei...mää olin Alavuella. – – Partio on Peränteellä Ähtäris, [Menee] puolesta tunnista kolmeen varttiin. Se on tällästä ollu, mutta nyt se on hyvä mallis kyllä. Ei siin oo mitään muuta ku hyvää tuossa.

– Jotaki hyvääki tapahtuu. (1)

Yrittäjien keskustelussa poliisien toimintaa katsottiin hieman eri näkökulmasta, mutta heidänkin palautteensa oli myönteistä. Kun asiat hoitaa hyvin, poliisilta myös kiitosta.

– Justii eilen tuli kiitoksia poliisilta. Oli joku mummu jättäny lompakkonsa tohon Eps-torille kahvilan kassalle ja valvontakamerassa oli kuulemma loistava kuva, ku oli tunnistanu heti, et kuka tää heidän muutakin kautta oleva asiakkaansa on, ja laitto sille sitten viestiä.

– Tiivis asiakassuhde.

– Nii ei oo poliisilta varmaan aikasemmin tullu palautetta, mutta nyt tuli. Että kiitos, että on teillä hyvät kamerat.

– Ei oo sit niin kun henkkohtasesti antanu palautetta?

– Nii, ihan omalla nimellä ja sähköpostilla sieltä.

– Nii sit ku on katottu jotain tallenteita, niin "vitsi kun on hyvää kuvaa" On ihan filik-sissä.

[Naurua.]

– Onhan se ihan eri asia nähdä sellast selkeää kuvaa, ku jotain sellasta pikselimössöä, ku siit ei tunnista ketään...

- Nii tunnistaa, et on ihminen. [Naurua.]
- Nii ja sit se helpottaa heidän työtään, kun he siinä suoraan näkee et...
- Tietää et, ettiikö ihmistä vai hirvee tai koiraa esimerkiksi. (3)

Sosiaalitoimi on usein poliisia keskeisempi viranomainen nuoria koskeissa prosesseissa. Puhuttiin 'sossujutuista'. Niissä erotettiin 'kuumottava' puoli, joka liittyy valvontaan ja seuraamuksiin, sekä myönteisempi puoli, jossa viranomaisen rooli on pikemmin avustava ja ohjaava. Keskustelijoilla oli kokemuksia molemmista. Sosiaalivirkailijoiden työtä pidettiin osaavana.

Mulla ehkä ku joskus, varmaan jo vuosia sitten on ollu artikkeli niistä jostaki nuorten, siis nuorten päihteiden käytöstä, niin yhdistän sen viranomaisasiaan. (4)

- Ehkä jotenki sossut on tosi silleen pelättyjä, tai nuorten keskuudessa tosi silleen "voi iik, että tuleeko nyt joku sossujuttu, jos mä jään kiinni jostain" (epäselvää)
- Mut sekin, et jos niitä sossujuttuja tulee liikaa, niin seuraukset on aika... (4)

– Niin onhan se sit ihan hyväki, tai mun mielest on hyvä, tai jos sä nyt jäät vaik tosi monta kertaa kiinni jostain laittomasta jutusta, niin ehkä sulla ei sit ookaan kaikki hyvin, niin se on sitte hyvä, et siihen puututaan.

– Niin. Kyl sen kuuluukin noiden sossujen olla kuumottavia. Se kuuluu siihen (naurah-taa). Et ei siit tulis mitään, jos se ois vaan sellasta päähän silittelyä.

– Toisaalt välillä, ehkä on liiankin negatiivinen kuva siitä, koska kyllä ne tekee kaikkee muutakin, kun vaan jotain laitosjuttuja tai jotain.

– Niin, joo. Kyllä sossut on ollu mun elämäs silleen ns. negatiivisesti sekä positiivisesti. Et mä nään justinsa Seinäjoellaki niiden toiminnan sellasena, että toimii hyvin ja osaa asiansa.

– Ja justinsa et sielt on helppo saada sit apua. Et siihen vaan voi justiin omien asentei-den takia olla se kynnys aika suuri. (4)

Hätäkeskuksen kanssa asiointi herätti ristiriitaisia mielipiteitä. Se oli ainoa viranomaisasia, jossa keskustelijat kokivat palvelun huonontuneen. Viranomaisten suorien numeroiden häviämistä pidettiin epäkohtana. Kynnys soittaa yleiseen hätänumeroon on madaltunut, kun muita numeroita ei enää ole. Keskustelijoilla oli useita esimerkkejä epäonnistuneesta asioin-nista hätäkeskuksen kanssa.

E-ennen musta oli vähän se, että peloteltiin että ooo ei saa soittaa, jos ei oo todella hätä, mutta nyt tietysti toivotaan, että sinne 112:seen soitettas pienestäkin asiasta. Et on tie-tysti niin paljon niitä virkailijoita, et ne osaa sitten ohjata sielt oikees paikkaan. (2)

No semmonen tulee mieleen, että nykysin on aika vaikea ottaa suoraan poliisiin yh-teyttä, että kun ei niitä puhelinnumerojakaan oo semmosia, että jos ois semmonen asia, mitä poliisille... että pitää niinku hätäkeskukseen. (2)

Mutta sitten taas huomaa sen, et se vastas Vaasasta, koska se ei tajunnu mistä mä pu-hun, kun mä soitin jotakin asiaa ja yritin... Kun mä en tienny tarkkaa osoitetta tossa

Citymarketin takana Joupissa, mä väitin sille et se on, mikä Pumppaamontie vai mikä. [Puhdistamontie.] – – Nii, mä sanoin niinku vähän väärin, mä sanoin et ”no tässä Joupissa, Citymarketin takana joka menee radan alta tää tie”, nii se sano, et Ylistaros. Mä olin, että ei, kun Seinäjoella. Siel oli joku auto katollansa ja joku tämmönen kolarijuttu. Niin ei se tienny. (2)

Miksi viranomaiset eivät ole liikekeskustassa? Eli miksi Aalto-keskus rakennettiin erilleen? Aalto-keskus syntyi outoon paikkaan, erilleen kaupungin keskustasta.

[L]yseo kerettiin rakentaa juuri ennen Lakeuden Ristiä, sinne paikalle, mihin se syntyi. – – Sille annettiin yks parhaita tontteja tosta. Se oli vahinko. Aalto-keskuksen sijainti olis voinu olla vähän toinen. (1)

Kunnalla ei oo ollu paljoo maanomistusta, mutta sen Larvalan tilan konkurssin kautta niin kauppapalalle tuli iso maa-ala, et se mahdollisti sen, että tämmönen kulttuurihallintokeskus saatto syntyä. (1)

KOTISEUDUN TÄRKEÄT ASIAT

Virikekeskustelun viimeinen tehtävä oli kirjallinen: pyydettiin nimeämään kolme itselle tärkeää kotiseudun asiaa. Kysyttiin myös perustelua. Vastauksen antoi 32 osallistujaa. Ennakostruktorointia tai vaihtoehtoluetteloa ei tässäkin tehtävässä annettu. Luonnollisesti vastauksiin vaikutti edellä käyty kotiseutukeskustelu. Vastajaat olivat jo mietineet Seinäjokeen liittyviä asioita noin puolen tunnin ajan. Vastaukset eivät siis ole spontaaneja reaktioita, vaan huolellisen harkinnan tulosta. Mainituksi tuli 64 eri asiaa. Lisäksi pyydettyihin perusteluihin sisältyi vielä noin 50 tekijää, jotka kaikki on otettu mukaan tähän tarkasteluun.

Aalto-keskus ja Aallon arkkitehtuuri saivat vastauksissa näkyvän sijan. Viisi vastaajaa 32:stä nimesi Aallon kotiseutunsa tärkeiden asioiden joukkoon. Lisäksi rakennuksista mainittiin erikseen Lakeuden Risti.

Seuraavassa kuvauksessa vastaukset on ryhmitelty isommiksi kokonaisuuksiksi, jotka esitetään suuruusjärjestyksessä. Ryhmittely ei ole yksiselitteinen eikä aukoton. Osa ryhmistä sisältää vain yhden asian (turvallisuus, puhtaus), osa on muodostettu monesta asiasta (luonto, kehityshakuisuus) Ryhmät leikkaavat osin toisiaan, sillä yhdessä vastauksessa voi olla monta päällekkäistäkin näkökulmaa. Jonkinlainen ryhmittely on kuitenkin välttämätöntä, jotta luettelomaisesta laadullisesta aineistosta saadaan kokonaiskäsite. Perustelut on esitetty lainauksina kirjoitusvirheet säilyttäen. Lainauksen aloittavan ison ja pienen kirjaimen muutoksia ei ole merkitty. Sitaatin jälkeen sulkujen sisällä on ilmoitettu keskustelun numero.

Yrittäjien kotiseutukeskustelu Seinäjoen Coffee Housessa. Kuva Jenna Pesonen.

Vastauksien asiasanoja ryhmiteltyinä

Harrastukset	11
Perhe ja oma koti	10
Muut ihmiset ja yhteisöt	10
Asioiden tuttuus ja sujuvuus	8
Rakennukset, rakennusperintö	8 (Aallon rakennukset 5)
Turvallisuus	8
Luonto (eri muodoissa)	7
Kulkuyhteydet	7
Asuinpaikan koko	6
Koulu ja koulutusmahdollisuudet	6
Kulttuuritapahtumat	5
Historia, ajallisuus	5
Palvelut	5
Rauhallisuus	4
Kehityshakuisuus	4
Siisteys	3
Itsensä toteuttaminen	2
Törnävän alue	2
Muut	4

HARRASTUKSET

Sana harrastus liittyi seitsemän vastaajan kotiseutuun. Mainittiin ”hyvät harrastusmahdollisuudet kaikenikäisille” (1) ja ”laajat harrastusmahdollisuudet” (1). Kerrottiin, että ”harrastukset ovat meille kaikille tärkeitä. Harrastukset tekevät yleensä ihmiset onnellisimmiksi.” (1) Joskus oma harrastus tarkennettiin, esimerkiksi seuraavassa musiikkiin ja liikuntaan. ”Harrastuksessani vietän yhden tunnin jokainen viikko. Siellä saan pelata/soittaa. Siellä aikani kuluu ja se on hauskaa.” (1) Vastaajien mielessä olivat sekä omat että läheisten harrastukset: ”Hyvät harrastus ja liikuntamahdollisuudet – lasten ja oman harrastustoiminnan vuoksi on tärkeää.” (3) Yksi vastaaja näki harrastamisessa sekä hyvää että huonoa. Hän luetteli kolme kotiseudun harrastusmahdollisuuksiin liittyvää asiaa:

- Laaja kenttä harrastaa
- Negatiivinen asia, että yksityisenä harrastaminen hankalaa – pitää kuulua seuraan että voi harrastaa järkevään aikaan
- Lapsiperheelle hyvät olot (3).

Aina ei käytetty sanaa harrastus. Harrastaminen ilmaistiin joskus tarkemmin (liikunta). Joskus siihen viitattiin epäsuoraan, jonkin muun asian yhteydessä. Mainittiin liikuntapaikka (1) ja liikuntajoukkue (2), joka korostaa harrastuksen sosiaalista puolta. Myös harrasteauto nimettiin oman kotiseudun tärkeäksi tekijäksi: ”Ei tarvitse kuin istua sisälle, niin se on täysin oma tunnemaailma.” (1)

Aalto-kirjasto ja teatteri. Kuva Jenna Pesonen.

PERHE JA OMA KOTI

Oma perhe yhteisönä ja koti asuntona muodostivat laajan vastausryhmän. Sen perustelut olivat hyvin niukkoja. Molemmat mainittiin viisi kertaa, kolmesti molemmat samassa vastauksessa:

- Koti & perhe (3)
- Perheen jäsenet tukevat, kannustavat ja pitävät minusta huolta. Olen onnekas että minulla on koti, jossa voin nukkua ja olla lämpimässä. (1)
- Seinäjoelta löytyy kaikki mitä tarvitsen itselleni ja perheelleni. (Rauha [?] – Asunto – Harrastukset yms.) (3)

Yhdessä vastauksessa korostettiin kodin sijaintia: ”Oma koti’ lähellä työpaikkaa, lasten kouluja, harrastuksia ja palveluja.” (2) yhdessä vastauksessa perheeseen yhdistettiin myös suku. (3)

MUUT IHMISET JA YHTEISÖT

Perheestä on vain pieni askel muihin ihmissuhteisiin. Muut ihmiset ja yhteisöt olivat kymmenen vastaajan mielessä kotiseudun tärkeitä asioita kysyttäessä. Aihetta käsiteltiin jokaisessa keskustelussa. Ihmiset tarkentuivat pohjalaisiin (3), eteläpohjalaisiin (1) ja ”nurmolaaisiin!!” – kahdella huutomerkillä. (1) Ihmisten merkitystä perusteltiin näin:

”Ihmiset tuovat elämään paljon ja ihmissuhteista oppii valtavasti, niiden ollessa positiivisia tai negatiivisia. On mielestäni tärkeää hakeutua muiden läheisyyteen, ja itsekin pärjää paremmin ja pääsee eteenpäin elämässä.” (4)

Pohjalaisia omana kotiyhteisönä perusteltiin seuraavasti: ”Täällä on kasvanut ja saanut tietyn geeniperimän, joka sai palaamaan E-P:lle. Saa tuntemaan olon kotoisaksi.” (3) Alueen ihmisiä luonnehdittiin rennoiksi ja helposti lähestyttäviksi. (3) Yhdessä vastauksessa tärkeäksi mainittiin yhteisöllisyys (3) tarkentamatta sitä mihinkään nimenomaiseen ryhmään. Kerran mainittiin ”ystävät ja sosiaalinen piiri” (2) ja kerran kaverit ”koska he ovat tukenani aina”. (4)

Yhteisöjä mainittiin myös nimeltä. Omana kylänä esiteltiin Soukkajoki ja Koura:

”Soukkajoki ja sen vanhat asukkaat, jotka ovat olleet murre- ja kotiseutuoppainani 37 vuoden ajan. Samoin lapsuuteni Kouran [talo mainittu] asukkaat ovat vielä mielessäni, vaikka muutin jo nelivuotiaana pois. Maisemakin eli lähtemättömästi muistissani, kun seuraavan kerran tulín neljännesvuosisataa myöhemmin etsimään lapsuuteni leikki-paikkoja.” (1)

TUTTUUS, HELPPOUS

Jokaisessa keskustelussa kotiseudun tärkeäksi asiaksi tunnistettiin elämän helppous, tuttuus ja sujuvuus. Kotiseutu on kaikkea sitä, minkä parissa tunnetaan olevansa kotonaan. Tätä piirrettä tavoiteltiin jokaisessa keskustelussa ja kahdeksassa vastauksessa, muun muassa näin: ”Mun kotiseudulla on melko helppo toteuttaa itseään, ja mä en oo tähän mennessä kohdannut suuria rajoitteita.” (4) ”On helppo saada asioita eteenpäin.” (3) Yksi vastaaja nimesi tämän

piirteen ”asioiden hoitamisen helppoudeksi” ja kertoi: ”Kun tuntee ihmiset ja tietää paikat, on yksinkertaista ratkoa ongelmia, hankkia palveluita yms. Elämä on helppoa. (2) Toinen määrittäi samaa piirrettä termillä ”henkinen koti”. Se ilmenee hänelle ehkä hieman ristiriitaisenaakin samankaltaisuutena, jonkilaisena meikäläisyytenä:

”Ihmiset on tietynlaisia (tietää, mikä niissä on helppoa, mikä hankalaa esim. tietty järjällisyys sekä hyvä että huono), ja kun ovat tietynlaisia, niin ovat samanlaisia kuin itse. Voi olla, että tuntuu jossain kohtaa vanhoilliselta, mutta toisaalta itse näen, että on hyvin suvaitsevainen esim. uskontojen kirjo on monipuolinen ja ollaan sulassa sovussa. Täällä on helppo olla, ainakin kun on alkuperäinen.” (2)

Tuttuus synnyttää ”jonkinmoisen kuulumisen tunteen” (3). Toinen vastaaja muotoili näin: ”Tunnen kaupungin omakseni. Viihdyn täällä.” (1)

RAKENNUKSET JA RAKENNUSPERINTÖ

Seinäjäkelaiset näyttävät olevan rakennetusta kulttuuriperinnöstään hyvin kiinnostuneita. Tämä aihepiiri keräsi kahdeksan mainintaa. Tärkeimmässä osassa on Aallon arkkitehtuuri ja Aalto-keskus: ne saivat viisi mainintaa, lisäksi rakennukset ja rakennusperintö mainittiin kolmesti. Nekin saattavat osin viitata Aallon perintöön. Yksittäisistä rakennuksista kotiseudun tärkeiksi paikoiksi nimettiin kirkot, Apila-kirjasto sekä yhdessä vastauksessa yleisellä tasolla maamerkit. Kirkoista kirjoitettiin näin:

”Kirkko tai Seinäjoella paremminkin kirkot. Vanhan sanonnan mukaan kirkko on keskellä kylää. Sen tulisi näkyä heti ensimmäisenä luomassa ominaista leimaa paikkakunnalle, kuten Lakeuden Risti ansiokkaasti tekeekin. Pelkään vain, että uudet kerrostalot peittävät näkymän. Törnävän sairaalan ja kappeliseurakuntien kirkot myös leimallisia.” (1)

Viidessä eri vastauksessa ja kolmessa keskustelussa kotiseudun tärkeisiin kohteisiin nousi Alvar Aallon arkkitehtuuri jossain muodossa. Useimmin mainittiin Aalto-keskus ja sen ympäristö. Se nähtiin sekä arkisena kotiseutuna että maailmanluokan kulttuuriympäristönä. Valinta muotoiltiin näin: ”Alvar Aallon kulttuuri- ja hallintokeskus, joka nosti pienen kaupungin arkkitehtuurin maailmankartalle.” (1) Lakeuden Risti ja Apila-kirjasto nostettiin rakennuksista erikseen esille. Yhdessä vastauksessa Aalto nähtiin alueen rakennusperinnön osana: tärkeäksi nimettiin ”pohjalainen rakennusperintö & Alvar Aallon arkkitehtuuri. (3)

Pari vastaajaa perusteli valintaansa hieman pitemmin. Toinen korosti Aalto-keskusta arkinsa osana:

”Alvar Aalto-keskus ja sen ympäristö kuuluu kiinteästi jokapäiväiseen ympäristöön (työmatkan varrella). Asia, joka on itselle arkinen, mutta muualta tulleille jotain todella erityistä ja ihailemisen arvoista. On hienoa ja voi olla ylpeä, että saa nauttia ja olla osa tätä kulttuuriympäristöä.” (2)

Lakeuden Risti ja seurakuntakeskus. Kuva Jenna Pesonen.

Toinen vastaaja kirjasi perusteluunsa neljä asiakohtaa:

- ”- arvostetun arkkitehdin kokonaisuus, joka on maailman täydellisin Aalto-rakennusten keskus.*
- rauhoittava ja silmää hivelevä kokonaisuus, jota onneksi on ryhdytty kunnostamaan*
- likeinen Apila-kirjasto täydellistää kokonaisuuden.*
- matkailukohde, jota on kiva mainostaa ihmisille.” (2)*

TURVALLISUUS

Turvallisuus oli vastauksissa useimmin toistunut sana, jolla kotiseudun tärkeitä asioita ilmaistiin. Se mainittiin jokaisessa keskustelussa, neljästi ilman selityksiä ja neljästi lyhyellä tarkennuksella. Selitettiin, että ”Seinäjoki on turvallinen paikka kasvattaa lapsia ja asua” (3) sekä ”turvallinen olla ja elää!” (1). Turvallisuus merkitse, että ”uskaltaa liikkua” (3). Yksi vastaaja avasi valintaansa laajemmin: ”Tunnen oman seutuni myös turvalliseksi, en koe pelkoa ulkona liikkeessä pimeälläkään. Kotona voi olla rauhassa.” (4)

LUONTO

Luonto on iso asiakokonaisuus. Se voitaisiin perustellusti jakaa moneen pienempään alaryhmään. Kaikkiaan luonto oli sisältönä käsitteen rajauksesta riippuen 5–7 eri vastaajalla. Sanaan luonto eri muodoissaan (luonto, luonnonläheisyys, luonto ja ympäristö) nimesi itselleen tärkeäksi kolme vastaajaa; lisäksi yksi vastaaja mainitsi luonnon selitteenä perusteluissaan. Luonnonläheisyys tarkennettiin näin: ”Ympäristössä metsiä ja soita, ei liian urbaani ympäristö” (2) Kerran luonto ja ympäristö purettiin kolmeen tekijään: se on ”metsää, järviä, laakeaa” (3)

Luonnon merkitystä perusteltiin liikkumisella ja kosketuksella luontoon: ”Minulle on tärkeää päästä liikkumaan luonnossa usein. Erityisesti suht koskematon metsä on tärkeää. Pellot myös.” (3) Useissa vastauksissa luonto yksilöityi johonkin luontotyyppiin. Mainittiin metsä (3 kertaa), joki (2 kertaa), järvi (kaksi kertaa) ja suo (kerran).

Yksi vastaaja luetteli itselleen tärkeitä vesistöjä nimeltä. Hänelle etusijalla on joki, mutta sen puuttuessa kotiseudun tunnetta tuo järvi: ”Seinäjoella Kyrkösjärvin kuuluu jo maisemaan. Lapsuuteni Nurmonjoki oli minulle hyvin rakas. Voisin kertoa monta tarinaa, kuinka joki houkutteli minua, niin että piti oikein näkillä pelotella, jottei olisi tunkunut kissin perässä heikoille jäille tms. Kun muutimme Heinolaan, ei Jyrängönvirta ollut viisivuotiaana mielestäni oikea joki.” (1)

Vesikin mainittiin omana kohtanaan: ”Vesi on ollut elämäni tärkeissä paikoissa ja ajankohdissa aina läsnä. Lapsuudenkodin takapihalla virtasi joki ja hakeudun usein veden ääreen rauhoittumaan luontoon.” (4) Yksi vastaaja valitsi yläkäsitteeksi tilan, johon hän liitti monia merkityksiä, kotiseudun, maaseudun ja vehreyden ja metsät. (4) Vaikuttaa ilmeiseltä, että luonto on keskeinen osa tässäkin vastauksessa.

Myös peltoon ja lakeuteen viitattiin kahdesti luontona, mutta kahdessa vastauksessa pikemminkin maisemana, omana tulkintana ympäristöstä, näin: ”Maisema. Aika laakee Pohojammaa ei ahista. Sielunmaisema.” (3) Toinen vastaaja ilmaisee maiseman tulkinnallisuutta vieläkin selvemmin:

”Silmä ei pökkää. Isous ja tietynlainen mahtavuus. Koetaan ehkä ylpeilynäkin, mutta kukapa kissan hännän nostaa jollei kissa itse. Lakeus ei siis viittaa vain näkymään vaan sitä kautta nousevaan avaruuteen asioissa ja mielissä ja mielipiteissä.” (2)

KULKUYHTEYDET

Kuusi vastaajaa sisällytti kotiseutunsa tärkeisiin asioihin jollakin tapaa kulkuyhteydet. Tässä yhteydessä ajateltiin sekä autoa, joukkoliikennettä että kevyttä liikennettä. Mainittiin

- Hyvät kulkuyhteydet naapurikuntiin (1)
- Helpot yhteydet, tarvittaessa liikkuma-aluetta helppo laajentaa käynneillä muualla (3)
- Hyvät kulkuyhteydet ja toimiva liikenne (esim. juna). Työn ja muun elämän kannalta tärkeää. (3)

Samaan aihepiiriin liittyy myös sijainti, jota selitettiin näin: ”Hyvät liikenneyhteydet, verraten suuri väestöpohja, meren läheisyys” (2)

Kahdesti kulkuyhteydet otettiin esiin kevyen liikenteen näkökulmasta. Kotiseudun tärkeäksi asiaksi mainittiin kevyenliikenteen väylät, jotka ”jokien varsilla mahdollistavat lenkkeilyn ja pyöräilyn” (2). Toiselle vastaajalle tärkeää oli ”paikallisliikenteen kattavuus/-aikataulutus kaupungin ulkopuolelta.” (2)

ASUINPAIKAN KOKO

Asuinpaikan koko oli tärkeä tekijä kuudelle vastaajalle. Kolme heistä piti tärkeänä kaupungin tai kaupunkikeskuksen kasvua. Kasvu on ajallinen käsite. Ajan taju kuuluu voimakkaana myös tässä vastauksessa: ”[kasvu] tyypillisestä sinipunakaupungista vähitellen maakuntaa hallitsevan keskustan dominoimaksi. Seinäjoen vaikea asema.” (1) Kasvussa nähtiin edelleen ”potentiaalia” (1) ja ”uusia mahdollisuuksia” (3). Kasvavassa kaupungissa myös ”työpaikkatilanne ja -tulevaisuus” ovat myönteisiä. Yhden vastaajan mielestä Seinäjoen ”kaupunkikeskus tuntuu isommalta, mitä oikeasti on - > Ollaan EP:n ykkösiä!” (2)

Kolme vastaajaa piti Seinäjokea sopivan kokoisena juuri nyt. Se on hallittavissa, mutta sopivan vilkas ja rauhallinen samalla kertaa:

- *Kaupunki on sopivan kokoinen, ajattelen lähinnä sitä, että tuntee ihmisiä kun käy kaupungilla tai kaupassa -> juttuseuraa on.* (1)
- *Ei ole liian suuri, kaikki tärkeät asiat lähellä toisiaan, ja välimatkat eivät ole suuria.* (1)
- *Sopiva koko, mukava asua, melkein kaikkea löytyy, mitä tarvitsee -> rauhallinen paikkakuntakin asua!* (2)

KOULUT JA KOULUTUSMAHDOLLISUUDET

Koulut ja koulutusmahdollisuudet oli kirjattu viiteen vastaukseen. Mainittiin oma koulu ja koulupaikkojen läheisyys (1): ”Kaiken asteiden koulut ovat lähellä, ei ole siis isoa muutosta esim. ala-asteelta yläasteelle.” Koulussa tärkeää ei ole vain paikka vaan se, mitä koulussa tehdään ja mitä sillä saavutetaan: ”Ilman kouluja emme oppisi esim. lukemaan tai kirjoittamaan. Se on tärkeää että meillä kaikilla on mahdollisuus opiskeluun.” (1)

”Koulussa saan oppia erilaisia tärkeitä asioita. Jotka auttavat minua elämässäni. Opin koulussa esim. laittamaan ruokaa, kirjoittamaan ja lukemaan myös. Opin luonnosta, historiasta ja opin paljon asioita koulussa.” (1)

Kerran koulujen yhteyteen liitettiin myös päiväkodit. Ne ovat ”lähellä ja hyvin toimivia” (3). Yhdessä vastauksessa viitataan myös yliopistokeskukseen ja ammattikorkeakouluun. (2)

KULTTUURITAPAHTUMAT

Seinäjoki on kuulu kulttuuritapahtumistaan. Viisi vastaajaa piti niitä kotiseutunsa tärkeänä osana. Yhtään tapahtumaa ei nostettu yli muiden. Mainittiin lyhyesti: ”monet tunnetut tapahtumat” (1) ja ”Seinäjoella tapahtuu.” (3) Yksi vastaaja perusteli valintaansa jälleen moniosaisemmin. Hänen varsinaisen vastauksensa on ”Kulttuuritapahtumat yleensä”, ja niihin hän liittää viisi seikkaa:

Apila-kirjasto. Kuva Jenna Pesonen.

”- monipuolisuus

- laadukkuus

- ei aina tarvitse lähteä merta edemmäs kalaan

- Seinäjoen kulttuuritapahtumista on mukava kertoa muualla asuville

- tekevät kaupungista eloisan kun tuovat myös ihmisiä” (2)

Tapahtumissa nähtiin myös kehittämisen varaa. Kaivattiin ”enemmän ilmaiskonsertteja!” (1) ja parempaa tiedotusta. Mielessä olivat tapahtumien ”yhteinen markkinointikanava jossa olisi kaikki mahdollinen INFO erityyppisistä tilaisuuksista.” (2)

HISTORIA JA AJALLISUUS

Historia oli viiden vastaajan kotiseudun keskeinen tekijä. Historialla viitattiin ajallisuuteen monessa merkityksessä. Jotkut tarkoittivat oman henkilöhistoriansa ajallisuutta, kotiseutunsa muuttumista ja siihen liittyviä muistoja. Kerrottiin, että ”synnyinseutuun’ on muodostunut erityinen suhde mikä pitää juurillaan.” (2) Ajateltiin syntymäseutua ja sen luonnonympäristöä:

"Mulle mun kotiseutu ja samalla myös "syntymä"seutu on tärkeä osa jopa omaa identiteettiä. Mulle tulee ihan ekana mieleen maaseutu, sen vehreys, tilavuus eli siis se kaikki vapaa tila mikä on käytettävissä ja metsät. (4)

Lapsuusmuistot ja kaupungin historia liitettiin yhteen:

"Paljasjalkaisena seinäjokelaisena olen kasvanut kaupungin mukana -60-luvulta saakka. Mm. lapsuusmuistot kiinnittyvät paikkoihin myös. Tiet ja rakennukset ovat tuttuja. Yhteinen historia kotikaupungin kanssa." (2)

Historialla tarkoitettiin myös Seinäjoen yhteistä historillista kehityskaarta:

"Iso kehityskaari vähäisestä Ilmajoen suurkunnan syrjäkylästä Östermyran teollisen vaiheen, nälkävuosien, siirtolaisuuden ja rautateiden kautta maakunnan keskuksesi. Kaiken kaikkiaan: tarinoiden kaupunki." (1)

Rakennusperintö liitettiin historiaan. Perintö ja perinteet ovat yksi tapa lähestyä ajallisuutta: "Historia ja rakennusperintö. Olen kiinnostunut alueellisesta historiasta ja sen säilyttäminen sekä esiin tuominen tärkeää." (3)

RAUHALLISUUS

Rauhallisuus mainittiin neljässä vastauksessa, mutta vain kerran sitä perusteltiin. Silloin rauha liitettiin sekä omaan kotiin että kotiseutuun: "Kotiseutuni on todella rauhallinen ja siitä minulle tulee hyvä mieli. Kun menen suuriin kaupungeihin, minulle tulee yleensä epämiellyttävä olo, koska olen tottunut siihen oman kodin rauhallisuuteen." (4)

KEHITYSHAKUISUUS

Kotiseudun kehityshakuisuuteen viitattiin monilla muotoiluilla neljässä eri vastauksessa. Tekijää selitettiin monisanaisesti. Puhuttiin eteenpäin pyrkimisestä, aktiivisuudesta, innovatiivisuudesta ja yrittäjyydestä. Aktiivisuus ja kehityshakuisuus selitettiin näin: "vierivä kivi ei sammaloidu, aktiiviset kehittyvät ja töitä riittää" (3) Eteenpäin pyrkiminen ja innovatiivisuus saivat seuraavan perustelun: "Alueen systemaattinen kehittäminen, yrittäjyysmaakunta, koulutushakuisuus (yliopistokeskus, SeAMK...), tapahtumat". (2) Tämäkin liittyy osittain myös asioiden helppouteen ja sujuvuuteen. Vallitsee: "Tekemisen meininki, yrittelijäisyys. Liittyy ihmisiin ja kaupungin kokoon." "Yleinen fiilis on yrittäjähenkkinen." (3) "Kehittymään pyrkiminen" näkyy erityisesti verrattaessa Seinäjokea muihin kaupunkeihin: "-> uutta tulee jatkuvasti, eikä näytä kuolemisen [?] merkkejä, kuten toiset saman kokoiset kaupungit -> ei ole häpeä sanoa tulevaisuuden Seinäjoelta! (2) Konkreettisesti kehitys nähtiin "keskustan kehittämisessä ja päivittämisessä. Työn takia tärkeää sekä Seinäjoen identiteetille." (3)

PALVELUT

Palvelut nimettiin tärkeiden asioiden joukkoon neljässä vastauksessa, jotka kaikki saatiin yrittäjien keskustelusta. Tärkeäksi mainittiin "hyvä lapsiperheiden palvelu" (3), "palvelujen saatavuus nyt ja huomenna" (3) sekä se, "että palvelut ovat lähellä" (3). Yksi vastaaja mainitsi

erityisesti hyvät julkiset palvelut. Tarkennuksesta ilmenee, että hän ymmärtää julkisen palvelun laajasti:

*"Kattavat palvelut
sairaalat, terveys, poliisi jne.
Muut palvelut: postit, pankit, kaupungit jne.
Kulttuuritoimi + liikunta jne."* (3)

Palveluihin liittyy myös kaupankäynti. Yhdessä vastauksessa tärkeäksi asiaksi on nimetty kauppapaikka: "on tosi tärkeä että luodaan mahdollisuus sujuvaan kaupankäyntiin". (1)

PUHTAUS

Puhtaus tai siiteys on kolmen vastauksen sisältönä. Sillä vaikuttaa olevan yhteys myös luontoon.

"On siisti ja puhdas sekä vihreä kaupunki." (3)
"Puhtaus. Seinäjoen kaupunki on puhdas. Se on todella tärkeää." (4)
"Turvallisuus, siisteys." (2)

ITSENSÄ TOTEUTTAMINEN

Itsensä toteuttaminen oli nostettu keskiöön yhdessä vastauksessa. Vastaajalle on tärkeää: "Mahdollisuus haaveiden toteuttamiseen. Kaikille suodaan mahdollisuus toteuttaa omat haaveet." (1) Samaan asiaan viitattiin kyllä myös muissa vastauksissa. Yhdessä vastauksessa mainittiin erikseen kesämökki Kuorasjärvellä. Perustelussa on pieneen tilaan onnistuttu kirjaamaan monta näkökulmaa: kodinomaisen asuminen, tilan hallinta, harrastukset ja tutuus. Päällimmäiseksi nousee kuitenkin itsensä toteuttaminen: "Ympärivuotinen kesämökki, on vastapaino ja mahdollisuus kokeilla ja kasvattaa kasveja ja muokata omaa ympäristöä itselleen mieleiseksi. (1)

PAIKKOJA

Vain viisi vastaajaa valitsi kotiseutunsa tärkeiksi asioiksi paikkoja erisnimeltä mainiten. Törnävä mainittiin kahdessa vastauksessa, ja siihen liitettiin monia edellä käsiteltyjä asioita. Törnävä on tärkeä, koska se on "liikuntapaikka ja paikka rauhoittua harmonisessa ympäristössä." (1) Törnävänsaaren aluetta luonnehdittiin määreillä kaunis, vihreä, rauhallinen, tapahtumallinen ja historiallinen. (2) Muut mainitut paikannimet olivat Nurmo, Soukkajoki, Koura, Kuorasjärvi, Kyrkösjärvi ja Nurmonjoki. Seinäjoen ulkopuolelta mainittiin vertailukohtana Heinolan Jyrängönvirta (ei kotiseudun osana). Nämä vastaukset on käsitelty jo ylempänä muiden ryhmien yhteydessä.

MUUT

Luokittelun ulkopuolelle jää vielä neljä vastausta. Yhdessä kotiseutua jäsennetään työnteon kautta: ”Täällä on monta työpaikkaa ja kokoajan tulee enemmän. Työpaikat ovat todella tarpeellisia meille kaikille. Ilman tätä täällä ei ehkä olisi esim. kauppoja yms.” (1) Uskonto on mainittu yhden kerran. ”Uskonto on erittäin iso osa jokaisen elämää mielestäni. Vaikka ei itse ajattelisi niin, me kaikki uskomme johonkin ja se vaikuttaa moneen ajattelutapaamme.” (4)

Vaikeasti luokiteltavaksi tässä ryhmittelyssä jää ”miellyttävä asuinympäristö” (3) Se voi viitata luontoon, rakennettuun ympäristöön, ihmisiin, kulttuuriin tai kaikkiin niihin. Vielä ryhmittelyn ulkopuolelle jää vastaus, jossa professori Heikki Kirkiseen viitaten korostettiin kotiseututunnetta: ”Kaikkien olla ylpeitä kotiseudustaan ja vaalia sitä!” (1) Tämä kirjaus on luonteeltaan lähinnä kehoitus.

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ: AALTO-KESKUS KOKEMUKSENA

Paikat ja tapahtumat kuuluvat yhteen. Paikkaa on vaikea kuvitella ilman siihen liittyviä tapahtumia. Kun informantit kertovat itselleen merkityksellisistä paikoista, he kuvailevat harvoin paikkaa itseään, sen ulkoisia piirteitä tai sieltä avautuvaa näkymää, vaan tapahtumia, jotka ovat sattuneet paikassa. He kertovat tapahtumista, jotka ovat tärkeitä heille itselleen tai koko yhteisölle. Paikan merkitys perustuu siihen, että se on ollut tapahtumien näyttämö. Paul Ricoeurin mukaan maantieteellistä paikkaa on mahdotonta ajatella kiinnittämättä sitä johonkin hetkeen tai ajanjaksoon. Tämä pätee myös koti(seutu)kokemuksiin. Tilan ja ajan side on aina molemminpuolinen: lapsuusmuistot tapahtuvat aina ympäristöissä ja paikoissa. Ne tapahtuvat puutarhassa, kellarissa tai vaikkapa kouluautossa, paikoissa, joissa on ihmisiä. Emme muistele ihmisistä tyhjiä tiloja. (Ricoeur 2000, 51–52; 148–149; 480–490). Vaikuttaa siltä, että ajasta riippumatonta paikkaa sinänsä ei ole olemassa tai ainakaan sitä ei voi kokemuksen tavoittaa.

Kotiseutu tihtyy avainpaikoista ja avaintapahtumista.

Useimmiten tapahtuma on yksityinen, henkilökohtainen. Seuraavaan Seinäjoen viistokuvaan on sijoitettu tällaisia mahdollisia paikkojen ja tapahtumien pareja kuvitteellisen koki-
jan elämästä: kotipiha lapsuuden leikkeineen; lähikauppa, jossa on tehty päivittäisostokset;
koulurakennus kaikkein tärkeine tapahtumineen kolmivuotisen yläasteen aikana; rautatie
ja mummolaan tehdyt matkat; teollisuusalue, jossa on käyty kesätoissa ja opiskelija-asunto,
jossa syötiin vaatimatonta ruokaa pienellä budjetilla. Paikka–tapahtuma-pareja voisi täyden-
tää loputtomiin. Ajan mittaan kuvan rajaama tila täyttyy kokemuksista.

Aalto-keskus jätettiin edellisessä hahmotelmassa tarkoituksella tärkeiden muistiparien
saartamaksi. Keskusteluaineistomme osoittaa, että todellisuudessa sekin on seinäjokelaisten
kotiseudun luonnollinen osa. Myös Aalto-keskus on täynnä tärkeitä merkityksiä. Se on
asiointipaikka, työpaikka ja oleskelupaikka. Se on seinäjokelaisten elämän näyttämö, jonka
jokaiseen rakennukseen kiinnittyy tärkeitä muistipareja, kuten 30 vuotta viikoittaisia kuoro-
harjoituksia Lakeuden Ristissä, hammaslääkärisäkäynti kaupungintalon alakerrassa, vuo-
sittain toistunut asiointi verotoimistossa tai vaikkapa lukuisat käynnit teatterissa.

Vastaavanlainen kuva voitaisiin esittää mistä tahansa asuinympäristöstä. Merkittäviä
paikkoja ja tapahtumia kasautuu elinympäristöön niin, että tuttuus täyttää merkityksillä kai-
ken, mihin katseensa osoittaa. Maisema on täynnä muistoja: tuolla ensisuudelma Lakeuden
puistossa, tuolla rikosilmoitusta tekemässä poliisiasemalla. Aalto-keskus on ihmisten elämän
näyttämö arkena ja sunnuntaina. Kaikki muistot eivät ole miellyttäviä, mutta kiusallisimmat-
kaan eivät ole vailla merkitystä. Näin koko alueesta tulee itsessään paikka, joka on merkittä-

Kotiseutua tihtyy monessa muodossa myös Aalto-keskukseen.

vä myös kokonaisuutena. Se aletaan mieltää kodiksi laajemmassa merkityksessä. Monessa kielessä sille on oma nimi: kotiseutu, *Heimat*, *son pays*, *hembygd*, *memleket*, *ekhaya* ja niin edelleen (Blickle 2004, 2–3; Fernandez Manjón 2010, 17; Řezník ym. 2009, 239).

On ilmeistä, että kotiseudun muodostuminen on universaali ilmiö. Jokaisella on itselle kaikkein tärkeimpänä pitämiään tapahtumia ja paikkoja. Nämä kotiseudun avaintekijät ovat merkityksellisempiä kuin muut tekijät. Ne synnyttävät kotoisuuden ja jonnekin kuulumisen tunteen. Nämä muistot ja maisemat kuuluvat minulle ja minä kuulun niihin. Ihminen voi elää ilman asuntoa ja kokea silti paikan kodikseen. Hän voi muuttaa kymmeniä kertoja ja kokea kodikseen jonkin nimenomaisen paikan tai kaikki nämä paikat ja niihin liittyvät avaintapahtumat. Tutkimuksessa tällaiset kotiseudun avaintekijät voidaan paljastaa. On kuitenkin tärkeää ymmärtää, että tunnustettuinaakaan avainpaikkoja ja -tapahtumia ei voi ottaa mukaansa: ne ovat aina aikaan ja tilaan sidottuja. Tapahtuma on ajallinen ilmiö: kun se on ohi, sitä ei voi toistaa samanlaisena. Tilallisuus sitoo paikkaa: sitä ei voi siirtää mukanaan uuteen ympäristöön. Kotoisa rakennus uudessa paikassa ei ole sama rakennus, vaikka se jäljittelisi tarkoin alkuperäistä. Muuttaessa ihmisen kotiseutukin muuttuu väijäämättä, mutta käsitykset siitä, kuinka kotiseutu muuttuu, voivat vaihdella melkoisesti. (Rinne-Koski 2020) Joku kokee saavansa uuden rinnakkaisen kotiseudun, toisen kotiseutu laajenee, joku kokee edelleen vanhan kotiseudun omakseen, mutta uusi asuinpaikka kokemuksineen vaikuttaa myös vanhan kokemukseen. Kuitenkin kotiseudussa tuntuu olevan enemmän kyse siitä, mitä otetaan mukaan, ei niinkään siitä, mikä jätetään jälkeen. Kotiseutu seuraa ihmisen mukana toisella tavalla, ei avainkohteina (paikkoina ja tapahtumina) vaan niiden tulkintoina: muistoina ja maisemina.

Kokemusten kyllästävä kotiseutu on aina ainutkertainen. Kenenkään muun kotiseutua eivät luonnehdi täsmälleen samat itselle tärkeät muistot ja maisemat. Siksi samallakin paikalla elävien ihmisten kotiseudut eroavat toisistaan. Kokemuksellisessa mielessä kotiseutu on aina henkilökohtainen ja monimuotoinen.

Aalto-keskuksella on suuri rooli seinäjokelaisten arkikokemuksissa. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan varmuudella sanoa, että se on yksi seinäjokelaisten kotiseudun avainkohteista. Se on keskeinen maisematekijä, jota pidetään olennaisesti kotiseutuun kuuluvana ja kotiseudun tunnetta synnyttävänä. Myös keskuksen yksittäiset rakennukset tunnistetaan oman kotiseudun tärkeiksi kohteiksi. Aalto-keskus on myös keskeinen omien muistojen näyttämö. Sen eri rakennuksiin viitataan arkisina asiointipaikkoina, harrastuspaikkoina ja virallisuonteisten tapahtumien ympäristöinä.

Kysyttäessä ilmaistu mieltymys ja keskustelun kokemuksellinen todistus ovat eri asioita. Ne voivat olla ristiriidassa. Kun seinäjokelaisilta kysytään suoraan heidän mielipidettään Aalto-keskuksesta, käsitykset jakautuvat voimakkaasti. Virikekeskustelun ja kirjallisten tehtävien muodostamassa aineistokokonaisuudessa Aalto-keskuksella näyttää olevan tärkeä kokemuksellinen merkitys myös niille ihmisille, joita Aallon arkkitehtuuri tai Aalto-keskuksen rakennukset eivät erityisemmin miellytä. Aalto-keskuksella on suuri kotiseutuarvo. Sillä on kotiseutuarvoa myös sellaisille asukkaille, jotka eivät pidä Seinäjokea tai Aalto-keskusta esteettisesti tai kulttuurisesti arvokkaana.

Aalto-keskuksen kotiseudullinen merkitys kuitenkin hiipuu nopeasti maakuntaan siirtyäessä. Sillä on kotiseudullista merkitystä lähinnä siellä, missä Aaltoon on oma paikallinen side. Etelä-Pohjanmaalla 2010-luvulla kerätyissä kotiseutuaineistoissa tällaisia paikkakuntia olivat Kuortane ja Alajärvi. Niissä Aallon merkitys jäi kuitenkin huomattavasti vähäisemmäksi kuin Seinäjoella. Sen sijaan kotiseudullinen merkitys ei noussut lainkaan esiin esimerkiksi Aalto-keskusta verrattain lähellä sijaitsevassa Nurmossa.

Teatteri palvelee koko maakuntaa. Kuva Jenna Pesonen.

Historianfilosofiansa johdantoluvussa Georg Wilhelm Friedrich Hegel erotti kolme historiatietoisuuden päätasoa: alkuperäisen, reflektiivisen ja filosofisen. Ne vastaavat hänen ajattelussaan historiallisen itseymmärryksen kolmea vaihetta. Ensimmäinen on menneisyyden tiedostaminen yleisellä tasolla: yksinkertainen käsitys historian prosesseista, ajan tajun ymmärtäminen, menneisyyden erottaminen nykyhetkestä ja tulevasta, kehitysmahdollisuuksien tajuaminen. Reflektiivisellä tasolla yksilö tulee tietoiseksi omasta historialuonteestaan. Hän oivaltaa oman ajallisuutensa ja vaikuttaa tarkoituksellisesti historiaan. Reflektiivisellä tasolla Hegel erottaa useita välivaiheita, joista jokaisella ihminen tulee entistä tietoisemmaksi ajallisuudestaan. Hän pystyy yhdistämään omiin muistoihinsa valikoiden muualta omaksumaansa historiatulkintaa ja laajentaa näin omaa ajallisuuttaan kauas menneisyyteen ja tulevaisuuteen. Hän pystyy jopa omaksumaan omien muistojensa kanssa ristiriitaista historiatietoa. Kolmannella, filosofisen historiatietoisuuden tasolla yksilö suhtautuu historiaan ja jopa oman historiatietoisuutensa perusteisiin kriittisesti ja järkipäisesti.

Historiantutkijat ja historianfilosofit ovat yleensä olleet kiinnostuneita Hegelin kahdesta ylimmästä tasosta: reflektiivisestä ja filosofisesta tietoisuudesta. Heitä on kiinnostanut historiankirjoituksen, oppikirjojen, dokumenttielokuvien ja tiedotusvälineiden tarjoama historiankuva. Alkuperäistä, jokamiehen historiatietoisuutta on käsitelty harvemmin. Se on saanut huomiota lähinnä kansatieteen, antropologian ja oraalihistorian tutkijoilta.

Kotiseutukokemuksen kannalta tärkeitä ovat kaikki historiatietoisuuden tasot, mutta ensimmäinen, alkuperäinen tietoisuus on aivan erityisen kiinnostava. Jokaisella on oma henkilökohtainen historiatietoisuutensa: omat muistonsa ja muilta kuullut kertomuksensa. Ilman alkuperäistä historiatietoisuutta on vaikea kuvitella minkäänlaista itsekuvaa tai maailmankuvaa. Jos identiteetillä tarkoitetaan vastausta kysymykseen, kuka minä olen, silloin historiatietoisuus on identiteetin perusedellytys. Itseään ei voi identifioida ilman muistia. (Bamberg 2011; Polkinghorne 2006, 4–5)

Seinäjoen kotiseutukeskusteluissa Aalto-keskuksesta puhuttiin sekä alkuperäisen että reflektoidun tietoisuuden tasoilla. Siihen viitattiin henkilökohtaisina maisemina ja muistoina, mutta myös yhteisinä kertomuksina. Kerrottiin, mitä itse on Aalto-keskuksessa koettu. Lisäksi kuvaa ja omaa kokemuksen selitystä täydennettiin muilta ihmisiltä ja kirjallisuudesta saaduilla tiedoilla. Näin Aalto-keskus näyttäytyy kotiseutuna sekä henkilökohtaisen kokemuksen että institutionalisoituneen kotiseudun tasolla.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

KOTISEUTUKESKUSTELUT

Seinäjoen kotiseutukeskustelut

Keskustelu 1: Seinäjoen Apila-kirjaston käyttäjät Jaaksi-salissa 6.6.2017.

Keskustelu 2: Tiedekeskus Framin työntekijät, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin neuvotteluhuone Stadissa 14.6.2017.

Keskustelu 3: Seinäjoen Yrittäjät Seinäjoen Coffee Housessa 24.8.2017.

Keskustelu 4: Seinäjoen nuorisovaltuusto, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin neuvotteluhuone Landessa 24.9.2018.

Mualla Etelä-Pohjanmaalla järjestettyjen kotiseutukeskustelujen dokumentointiraportit

- Nurmonjokilaakson kotiseutu (Nurmo):
Kotiseutua kutomassa. Nurmonjokilaakson kotiseutusunnitelman dokumentointi. Suutari Timo ja Sulevi Riukulehto (toim.) Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti. Raportteja 98. Seinäjoki 2012.
- Nokiotaan kotomaa (Kuortaneenjärven ympäristö):
Rinne-Koski Katja & Sulevi Riukulehto 2013: *Kotiseudun kerroksia Kuortaneelta. Kuortaneenjärven lähiympäristö kotiseutukuvassa.* Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti. Raportteja 110. Seinäjoki.
- Kolmannen iän kotiseutukokemukset asumisessa (Vimpeli, Alajärvi, Lappajärvi):
Riukulehto Sulevi & Katja Rinne-Koski 2014: *Asunnosta kodiksi. Kotoisuus kolmannen iän asumiskokemuksissa.* Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti. Raportteja 134. Seinäjoki.
- Pohjalainen kotiseutu (suomenkielinen Järviseu):
Kotiseutua kokemassa. Kotiseutukokemuksia Järviseuulta. Timo Suutari (toim.). Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti. Raportteja 182. Seinäjoki 2018.
- Kotiseudun historia narratiiveina (Töysä):
Riukulehto Sulevi & Katja Rinne-Koski 2019: *Historian kohinaa Töysästä.* Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti. Raportteja 194. Seinäjoki.

Aalto, Alvar 1997: *Alvar Aalto in his Own Words.* Göran Schildt (ed.). Keuruu: Otava.

Aaltonen, Markus 2005: *Näkyhän se varmasti: Alvar Aalto ja Seinäjoki.* Jyväskylä: Gummerus.

Aaltonen, Markus & Heikkilä, Mervi 2015: Seinäjoen kirjasto – osa upeaa Aalto-keskusta. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto (esittelyaineisto).

Aittoniemi, Jussi 2019: Kaupunginarkkitehdin kirjallinen tiedonanto Aalto-keskuksen korjauksen etenemisestä.

Bamberg, Michael 2011: Who am I? Narration and its contribution to self and identity. *Theory & Psychology* 21(1): 2011, 3–24.

Blickle, Peter 2004: *Heimat: a critical theory of the German idea of homeland.* Camden House.

Fernández Manjón, Desiderio 2010: *La identidad humana y los territorios. El caso de Castilla y León.* Madrid: Vision Libros.

- Crilly, Nathan, Alan F. Blackwell & P. John Clarkson 2006: Graphic elicitation: using research diagrams as interview stimuli. *Qualitative Research* 6(3) 341–366.
- Gaskell, George 2000: Individual and Group Interviewing. In Martin W. Bauer & George Gaskell (ed.): *Qualitative Researching with Text, Image and Sound. A Practical Handbook*. London: Sage, 38–56.
- Harper, Douglas 2002: Talking about pictures: A case for photo elicitation, *Visual Studies*, 17:1, 13–26.
- Hegel, Georg Wilhelm Friedrich 1956/1831: *The Philosophy of History*. [*Philosophie der Geschichte*] J. Sibley (transl.). New York: Dover.
- Heidegger, Martin 1954/1971: Building Dwelling Thinking. In *Poetry, Language, Thought*, New York: Harper Collins Publishers, 141–160.
- Hynynen, Ari 2014: A Deep Organic Re-reading of Alvar Aalto's Design Approach. In Proceedings of the 6th Annual Architectural Research Symposium in Finland 2014: Designing and Planning the Built Environment for Human Well-Being. Publications, no. A61. Oulu: Department of Architecture, 28–39.
- Kamila, Marjo 2013: *Maaelman suurin Aalto-lasikokoelma. Aino ja Alvar Aallon lasimuu-
toilua 1930-luvulla*. Aaltoa kulttuurimatkaillen -hankkeen raportti. Seinäjoen kaupunki.
- Kunnas, Tarmo 2013: Kotiseudun ideaa tavoittamassa. Teoksessa *Kotiseutu 2013*. Toimittanut Lassi Saressalo, Helsinki: Suomen Kotiseutuliitto, 16–21.
- Létourneau, Jocelyn & Sabrina Moisan 2012: Young People's Assimilation of a Collective Historical Memory: A Case Study of Quebecers of French-Canadian Heritage. In *Theorizing Historical Consciousness*, edited by Peter Seixas, Toronto: University of Toronto Press, 109–128.
- Linden, Anri 1998: *Alvar Aalto. Tuotanto Pohjanmaalla*. Vaasa: Länsi-Suomen ympäristökeskus, 28–31.
- Lorenz, Chris 2012: Towards a Theoretical Framework for Comparing Historiographies: Some Preliminary Considerations. In *Theorizing Historical Consciousness*, edited by Peter Seixas, Toronto: University of Toronto Press, 24–48.
- Morse, Cheryl & Jill Mudgett 2017: Longing for landscape: Homesickness and place attachment among rural out-migrants in the 19th and 21st centuries. *Journal of Rural Studies* 50(2017): 95–103.
- Mosso, Leonardo 1967: *Alvar Aalto*. Suomentanut Pirkko Peltonen & Pekka Suhonen. Helsinki: Otava.
- Mäkelä, Matti & Sulevi Riukulehto 2016: *Komeat pohjalaistalot*. Seinäjoki: Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti.
- Mäkinen, Kalevi A. & Saari, Touko 1995: *Alvar Aalto. Seinäjoen hallinto- ja kulttuurikeskus*. Tampere: Hämeen Kirjapaino.
- Penttilä, Jaakko 2011: *Seinäjoen kaupunkikeskus. Seinäjoki Cultural and Administrative Centre*. Alvar Aallon arkkitehtuuria 16. Alvar Aalto -museo.
- Polkinghorne, Donald E. 2006: Narrative Psychology and Historical Consciousness. Relationships and Perspectives." In *Narration, Identity, and Historical Consciousness*, edited by Jürgen Straub, 3–22. Making sense of History. New York: Berghahn Books.
- Řezník, Milos, Mirela Ciuchea, Elena Mannová & Ewelina Szpak 2009: Regional History and the Regional Agenda in Romania, the Czech Republic, Poland and Slovakia. In *Frontiers, Regions, and Identities in Europe*, edited by Steven G. Ellis, Raingard Eßer, Jean-François Berdah and Miloš Řezník. Pisa: Edizioni Plus, 55–75.
- Ricoeur, Paul 2000: *Le mémoire, l'histoire, l'oubli*. Paris: Seuil.
- Rinne-Koski, Katja 2020: Monipaikkainen ja digitaalinen kuntalaisuus. Teoksessa: *Virtuaalinen kotiseutu*. Sulevi Riukulehto & Ari Haasio (toim.). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2020 (tulossa).
- Riukulehto, Sulevi 2020: Kotiseutukokemus verkossa. Teoksessa: *Virtuaalinen kotiseutu*. Sulevi Riukulehto & Ari Haasio (toim.). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2020 (tulossa).
- Riukulehto, Sulevi & Katja Rinne-Koski 2015: Historical Consciousness and the Experiential Idea of Home. Teoksessa *Between Time and Space*, Sulevi Riukulehto (ed), 115–134. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

- Riukulehto, Sulevi & Timo Suutari 2012: *Joki on Nurmon äiti. Nurmonjokilaakso kotiseutukuvassa*. Julkaisuja 28. Seinäjoki: Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti.
- Riukulehto, Sulevi & Katja Rinne-Koski 2013: *Otta noessa. Kuortaneenjärven kiotiseutuhentymien syvärakenteita*. Julkaisuja 31. Seinäjoki: Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti.
- Riukulehto, Sulevi & Katja Rinne-Koski 2016: *A House Made to Be a Home*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Riukulehto, Sulevi & Katja Rinne-Koski 2019: *Historian kohinaa Töysästä*. Raportteja 194. Seinäjoki: Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti.
- Seinäjoen puistot ja viheralueet* 2015: Seinäjoen kaupunginpuistotoimi [esite].
- Schildt, Göran 1984: *Alvar Aalto. The Early Years*. New York: Rizzoli.
- Schildt, Göran 1987: *Alvar Aalto. The Decisive Years*. New York: Rizzoli.
- Schildt, Göran 1991: *Alvar Aalto. The Mature Years*. New York: Rizzoli.
- Schildt, Göran 1998: *Alvar Aalto: Mestarteoksia*. Suomentanut Eila Salminen. Helsinki: Otava.
- Suutari, Timo 2020: Kotiseutu digitaalisella kartalla. Teoksessa: *Virtuaalinen kotiseutu*. Sulevi Riukulehto & Ari Haasio (toim.). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2020 (tulossa).
- Törrönen, Jukka 2002: Semiotic theory on qualitative interviewing using stimulus texts. *Qualitative Research* 2(3): 343–362.

HYPERDOKUMENTIT

- Museovirasto 2009: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Seinäjoen Aalto-keskus. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1667. Viitattu 16.8.2017.
- Seinäjoen kaupunki 2017: Alvar Aalto Seinäjoella. Seinäjoen Aalto-keskus. <https://tarinasoitin.fi/seinajoenaalto>. Viitattu 28.6.2017.
- Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2017. <https://tilastot.kirjastot.fi/>. Viitattu 20.8.2017.

